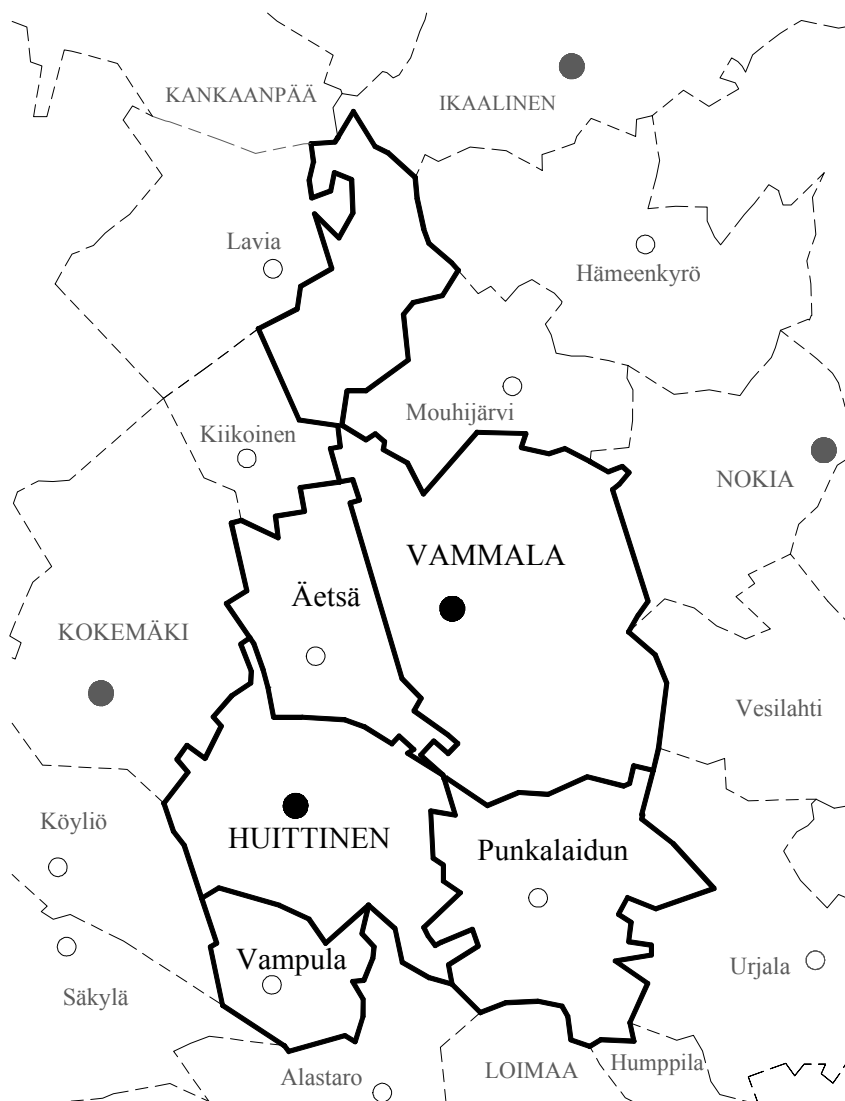

SELVITYS VESIHUOLTOYHTEISTYÖN KEHITTÄMISESTÄ

TIIVISTELMÄ

Tämä selvitys on laadittu Huittisten ja Vammalan kaupunkien sekä Punkalaitumen, Vampulan ja Äetsän kuntien toimeksiannosta apuvälineeksi kuntien alueella toimivien vesihuoltolaitosten mahdollisessa yhdistämisessä yhdeksi osakeyhtiöksi. Selvityksessä kuvataan vesihuoltolaitosten nykytila, määritetään laitosten vesihuolto-omaisuuden nykyarvot ja luodaan alueelliselle yhtiölle alustava liiketoimintasuunnitelma.

Selvityksen lähtökohtana on oletus, että kunnat perustavat alueelleen kokonaan omistamansa vesihuolto-yhtiön, joka aloittaa täysimittaisen toimintansa vuoden 2008 alusta. Yhtiön tehtävänä on huolehtia keskitetyn vesihuollon palveluista toiminta-alueellaan.

Toiminnan alkaessa Alueellinen Vesi Oy vastaanottaa osakkailtaan niiden vesihuolto-omaisuuden Yhtiö omistaa 11 käytössä olevaa pohjavedenottamoita, kolme pintavesilaitosta sekä yhden varavedenottamona toimivan pohjavedenottamon. Vesijohtoverkoston kokonaispituus on 713 km. Siihen kuuluu 8 paineenkorotusasemaa ja 7 vesisäiliötä. Jätevesiviemäriverkoston kokonaispituus on 362 km. Siihen kuuluu 84 jätevedenpumpuun. Jätevedenpuhdistamoita on yhteensä 7. Yhtiö vuokraa vedenottamoiden ja puhdistamoiden maapohjat kunnilta. Käyttöomaisuuden kokonaisnykyarvo on suoritettujen arvonmääritysten perusteella yhtiön aloittaessa noin 26,2 milj. €.

Toiminnan alkaessa yhtiöllä on palveluksessaan noin 27 henkilöä. Nykyisten laitosten henkilöstö siirtyy uuden yhtiön palvelukseen liikkeen luovutuksen periaatteiden mukaan ns. vanhoina työntekijöinä. Yhtiön hallinto järjestetään osakeyhtiölain mukaisesti. Ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous, jossa kunnat ovat edustettuina osakeosuuksiensa mukaisissa suhteissa. Sen alaisuudessa toimii yhtiön hallitus, jonka paikkajakauma sovitaan osakassopimuksessa. Hallitus valitsee edelleen toimitusjohtajan, joka vastaa operatiivisesta toiminnasta.

Yhtiön osakepääoma muodostuu luovutettua omaisuutta vastaan ja se olisi 26,2 milj. €. Yhtiön ensimmäisen vuoden toimintakuluiksi arvioidaan 2,73 milj. €, poistoiksi 2,26 milj. € ja rahoituskuluiksi 0,22 milj. €. Aloittava liikevaihto on 5,4 milj. € ja tulos 0,1 milj. €. Taloutta rasittavat alusta lähtien verkosto- ja jätevedenpuhdistamoinvestoinnit, keskimäärin 2,9 milj. € vuodessa (2008-2015).

Kun kustannusten nousu on väistämätöntä, toimintojen yhdistäminen yhteen yhtiöön luo parhaat mahdollisuudet niiden hillitsemiseksi. Samalla toimintaa ja henkilöstön osaamista voidaan kehittää koordinoitusti ja palvelun laatua ja varmuutta parantaa. Yhtiöstä tulee alueellinen asiantuntijaorganisaatio, joka hoitaa sopimustensa laajuudessa ja kuntien ohjeistamana kaikki vesihuoltoon liittyvät tehtävät. Yleisellä tasolla yhtiö on myös konkreettinen esimerkki todellisesta ylikunnallisesta yhteistyöstä.

Suosituksena jatkotoimenpiteiksi esitetään, että tämän selvityksen rinnalle laaditaan kullekin kunnalle päivitetty yhteenveto jätevesien käsittelyn vaihtoehtoista ja kustannuksista. Molemmat raportit lähetetään keuhällä 2007 kuntiin lausunnoille, ja niiden perusteella jatkoon haluaville kunnille laaditaan syksyn aikana tarkennetut laskelmat yhtiöstä sekä luonnokset sen asiakirjoiksi. Päätös yhtiön perustamisesta voidaan tehdä vuoden 2008 alussa ja yhtiö voi aloittaa täysimittaisen toimintansa vuoden 2009 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	2
SISÄLLYSLUETTELO	3
ESIPUHE	6
1 VESIHUOLTOLAITOSTEN NYKYTILA	7
1.1 Asiakkaat	7
1.2 Vedenhankinta	8
1.3 Verkostot	10
1.4 Jäteveden käsittely	12
1.5 Lietteet	14
1.6 Hallinto ja henkilöstö	14
1.7 Vesihuollon nykyiset maksut	15
1.8 Tuloslaskelma ja tase	18
1.9 Kustannuskattavuus veden- ja jätevedenkäsittelyssä	20
1.10 Tilinpäätösanalyysin tunnusluvut	21
1.11 Investointiohjelma	23
2 SUBSTANSSIARVO	26
2.1 Menetelmän kuvaus	26
2.2 Teknitaloudelliset pitoajat	27
2.3 Vedenottamoita koskevat korjauserät	28
2.4 Maa- ja vesialueet	29
2.5 Vedenottamot ja vesilaitokset	29
2.6 Verkostot	30
2.7 Pumppaamot ja säiliöt	30
2.8 Jätevedenpuhdistamot	30
2.9 Kaukovalvonta	30
3 VAIHTOEHDOT TOIMINTAMUODOKSI	33
3.1 Alueellinen liikelaitos	33
3.2 Kuntayhtymä	34
3.3 Liikelaitoskuntayhtymä	35
3.4 Osakeyhtiö	35
4 YHTIÖN TOIMINTA-AJATUS	37
5 MARKKINAENNUSTE	39
5.1 Kotitaloudet	39
5.2 Suurasiakkaat	39
5.3 Osuuskunnat	39
6 TUOTANTOSUUNNITELMA	42
6.1 Vedenhankinta	42
6.2 Vedenjakelu	42

6.3	Jätevesien viemärointi	44
6.4	Jätevesien käsittely	44
6.5	Lietteen käsittely	45
7	HENKILÖSTÖ JA HALLINTO	47
7.1	Henkilöstösuunnitelma	47
7.2	Hallinto	49
7.3	Ostopalvelut	50
8	ALUSTAVA RAHOITUSSUUNNITELMA	53
8.1	Aloittava tase	53
8.2	Investointiohjelma	55
8.3	Taloudellinen ennuste	55
9	NELJÄN KUNNAN YHTIÖN SWOT	62
9.1	Yhtiön vahvuudet ja haasteet	62
9.2	Yhtiön talousennusteen herkkyyssanalyysi	62
10	SUOSITUS ETENEMISEKSI	65
11	YHTEENVETO	67

LIITTEET

- Liite 1.** Arvonmääritys
- Liite 2.** Talousennuste

LUETTELO TAULUKOISTA

- Taulukko 1.** Kuntien talousveden tunnusluvut vuonna 2005.
- Taulukko 2.** Kuntien viemäriveden tunnusluvut vuonna 2005.
- Taulukko 3.** Vesihuollon infrastruktuuri suunnittelualueen kunnissa.
- Taulukko 4.** Vesihuoltopalveluiden verolliset hinnat 1.6.2006.
- Taulukko 5.** Vesihuoltolaitosten talous 2005.
- Taulukko 6.** Tilinpäätösanalyysin tunnuslukuja 2005.
- Taulukko 7.** Vesihuoltolaitosten investointiohjelmat.
- Taulukko 8.** Nykyarvo per kapasiteetti ja keskinäisen painotuksen kokeilu.
- Taulukko 9.** Käyttöomaisuuden nykyarvot.
- Taulukko 10.** Käyttöomaisuuden rakenteiden nykyarvot.
- Taulukko 11.** Luovutettava omaisuus (arvio) ja osakejakauma.
- Taulukko 12.** Aloittava tase 1.1.2008.
- Taulukko 13.** Tuloslaskelma 2008. Arvio.

LUETTELO KUVISTA

- Kuva 1.** Vesihuoltopalveluiden hinnat 1.6.2006.
- Kuva 2.** Tuloslaskelma 2005
- Kuva 3.** Tuloslaskelma per kuutio 2005.
- Kuva 4.** Vedenkäsittelyn tuotot, kulut ja poistot vuonna 2005.
- Kuva 5.** Jätevedenkäsittelyn tuotot, kulut ja poistot vuonna 2005.
- Kuva 6.** Poistomenetelmien vaikutus nykyarvoon.
- Kuva 7.** Käyttöomaisuuden nykyarvot omaisuuserittäin.
- Kuva 8.** Käyttöomaisuuden nykyarvot laitoksittain.
- Kuva 9.** Vesihuollon liittyjien kehitys vuoteen 2020 asti.
- Kuva 10.** Vedenkulutuksen kehitys vuoteen 2020 asti.
- Kuva 11.** Jätevesien määrät puhdistamoilla vuoteen 2020 asti.
- Kuva 12.** Vedenhankinta ja yhdysvesijohdot.
- Kuva 13.** Jätevesien käsittely ja siirtoviemärit.
- Kuva 14.** Osakaskuntien laitosten henkilöstö v. 2006 ja ennakoitu eläköityminen.
- Kuva 15.** Yhtiön hallinto.
- Kuva 16.** Kuntien ostopalvelut vesihuoltolaitoksilleen v. 2005
- Kuva 17.** Investointien rahoitus ja lainojen lyhennykset.
- Kuva 18.** Yhtiön lainat 31.12.
- Kuva 19.** Alueellisen Vesi Oy:n taksataso esimerkkilaskennan oletuksin sekä alueen vesihuoltolaitosten hinnat 1.6.2006.
- Kuva 20.** Kassavirtaennuste.
- Kuva 21.** Kassavirtaennuste.
- Kuva 22.** Tuloslaskelmaennuste.
- Kuva 23.** Kannattavuusennuste.
- Kuva 24.** Suurasiakkaiden volyymin muutoksen vaikutus kuluttajahintoihin.
- Kuva 25.** Keskimääräisen vuotuisen investointitason vaikutus kuluttajahintoihin.

ESIPUHE

Tämä selvitys on laadittu Huittisten ja Vammalan kaupunkien ja Äetsän, Punkalaitumen ja Vampulan kuntien toimeksiannosta apuvälineeksi kuntien alueella toimivien vesihuoltolaitosten yhteistyön kehittämiseen. Vammalan alueella olevat vesiosuuskunnat ja Vampulan Vesihuolto Oy eivät sisälly selvitykseen. Selvityksen tavoitteena on kuvata alueellinen vesihuoltoyhtiö, joka pystyy paitsi vastaamaan kiristyviin ympäristölupaeh-toihin ja parantamaan toimintavarmuuttaan, myös kehittämään osaamistaan ja henkilös-töään sekä toimimaan taloudellisesti ja tehokkaasti.

Selvitys jakautuu kolmeen osaan:

1. Laitosten talouden, hallinnon ja organisaatioiden nykytila
2. Laitosten arvonnäytäminen
3. Alustava liiketoimintasuunnitelma

Tämän selvityksen lisäksi vesihuoltolaitosten yhteistoiminnan kehittämistä on tarkasteltu myös rinnakkaisessa suppeammassa selvityksessä, jossa Vammalan Vesi ei ole mukana. Raportin lopussa esitettävät suositukset yhteistyön kehittämisestä ottavat huomioon myös tämän raportin.

Vesihuoltopalveluiden järjestelyt ovat osa isompaa kehitystä, kunta- ja palvelurakenne-uudistusta. Teknisen toimen osana vesihuollolla on ollut jossain määrin yhteistyön tien-raivaajan rooli, vaikka loppuun asti toteutuneita järjestelyitä ei vielä montaa ole. Suo-messa on parhaillaankin käynnissä useita tätä vastaavia selvityksiä ja hankkeita: vuoteen 2010 mennessä jopa miljoona kansalaista saattaa saada vesihuoltopalvelunsa uusimuo-toisilta laitoksilta.

Helsingissä 5.4.2007

Teemu Vehmaskoski
DI, projektipäällikkö

Riina Liikanen
TkT

1 VESIHUOLTOLAITOSTEN NYKYTILA

1.1 Asiakkaat

Kotitaloudet

Suunnittelualueen muodostavat Huittisten ja Vammalan kaupungit ja Punkalaitumen, Vampulan ja Äetsän kunnat. Alueella on noin 35.800 asukasta, joista 47 % asuu Vammalan ja 25 % Huittisten alueella.

Vuonna 2005 alueella oli vesijohtoon liittyneitä 27.700 (81 %) asukasta. Luvussa eivät ole mukana Vammalan alueella toimivien vesiosuuskuntien eikä Vampulan Vesihuolto Oy:n asiakkaat. Viemäriin liittyneitä oli 25.300 (71 %). Vesijohtoon liittymisasteet ovat Vammalaa lukuun ottamatta yli 80 % kaikissa suunnittelualueen kunnissa. Viemäriverkoston suhteen liittymisasteet ovat isommissa kunnissa 61-78 % ja Vampulassa vain 32 %. Vuonna 2005 kotitalouksille myydyin veden kokonaismäärä oli noin 1.228.000 m³/v (Vammalan vesiosuuskuntien ja Vampulan Vesihuolto Oy:n myynti ei ole mukana luvussa) ja laskutetun jäteveden määrä noin 1.129.000 m³/v.

Suuriasiakkaat

Suunnittelualueen vesihuoltolaitoksilla on suuriasiakkaita lähinnä Huittisissa Saarioisten Säilyke Oy ja Lihajaloste Korpela Oy, joista etenkin Saarioisten säilyke on merkittävä suuren vedentarpeensa ja jätevesimäärän vuoksi. Vammalassa ei ole volyyymiltään hallitsevia yksittäisiä suuriasiakkaita. Vuonna 2005 Vammalassa suuriasiakkaille myydyin veden kokonaismäärä oli noin 200.000 m³/v ja laskutetun jäteveden määrä noin 110.000 m³/v. Äetsässä Salmi-yhtiöt ja Finnish Chemicals tuottavat merkittävän määrän jätevetä. Vuonna 2005 suuriasiakkaille myydyin veden kokonaismäärä oli noin 698.000 m³/v ja laskutetun jäteveden määrä noin 387.000 m³/v.

Osuuskunnat

Suunnittelualueella vain Vammalassa Illon vesihuolto-osuuskunta ostaa vettä sekä toimittaa jätevedet käsiteltäväksi kunnalliselle vesihuoltolaitokselle. Vuonna 2006 vedenmyynti osuuskunnalle oli noin 16.000 m³/v ja toimitettu jätevesimäärä 6.600 m³/v. Lisäksi Vammalassa toimivat Sammaljoen ja Suodenniemen vesiosuuskunnat, joilla on omat vedenottamot ja jakeluverkosto sekä kuusi pienempää Suodenniemen vesiosuuskunnan asiakkaina olevaa vesiosuuskuntaa.

Kokonaisvolyyymi

Koko alueella verkostoon pumpatun veden määrä vuonna 2005 oli noin 2.471.000 m³/v, josta noin 78 % on laskutettua. Vastaanotetun jäteveden määrä oli 4.061.000 m³/v, josta noin 37 % on laskutettua.

Taulukko 1. Kuntien talousveden tunnusluvut vuonna 2005.

Kunta	Väestö as	Liittyneet as	Laskutettu vesimäärä m ³ /a	Laskutta- maton %
Huittinen	9 064	8 500	833 083	21
Punkalaidun	3 470	2 855	129 399	19
Vammala osuuskunnat ¹⁾	16 587	12 273 1 500 ²⁾	734 570	23
Vampulan Vesihuolto Oy ¹⁾	1 704	1 700 ³⁾	170 734 ³⁾	10 ³⁾
Äetsä	4 955	4 100	232 420	23
Yhteensä	35 780	27 728	1 929 472	22

1) ei kuulu selvitykseen

2) arvio, liittyneitä kiinteistöjä 500 vuonna 2006

3) vuonna 2001

Taulukko 2. Kuntien viemäriveden tunnusluvut vuonna 2005.

Kunta	Väestö as	Liittyneet as	Laskutettu jätevesi m ³ /a	Laskutta- maton %
Huittinen	9 064	7 100	559 642	44
Punkalaidun	3 470	2 099	72 015	58
Vammala osuuskunnat ¹⁾	16 587	11 908 250 ²⁾	643 286	73
Vampula	1 704	550	24 469	44 ¹⁾
Äetsä	4 955	3 600	218 288	54
Yhteensä	35 780	25 257	1 517 700	63

1) ei kuulu selvitykseen

2) arvio, liittyneitä kiinteistöjä 82 vuonna 2006

3) vuonna 2001

1.2 Vedenhankinta

Suunnittelualan vesihuoltolaitosten vedenhankinta perustuu kuntien 11 omaan pohjavedenottamoon sekä kolmeen pintavettä käsittelevään laitokseen. Ottamoiden yhteenlaskettu kapasiteetti on 3,8 milj. m³/v (10.368 m³/d). Alueen vedenkulutus on noin 66 % kapasiteetista. Luvuissa ei ole mukana Sammaljoen ja Suodenniemen vesiosuuskuntien eikä Vampulan Vesihuolto Oy:n kapasiteetti.

Huittisten vesihuoltolaitoksen vedenhankinta perustuu pääosin Alastaron kunnan alueella olevaan Lohensuon pohjavedenottamoon sekä kaupungin alueella oleviin Vakkilan ja Pyöriälän pohjavedenottamoihin. Lisäksi kaupungin alueella on käytöstä poistettu Sähkökankaan pohjavedenottamot. Vedenottamoiden yhteenlaskettu kapasiteetti on

3.730 m³/d ja vuonna 2005 vedenkulutus oli 2.932 m³/d. Kaikilla ottamoilla on siiviläputkikaivot ja käsittelynä sooda-alkalointi. Vakkilan ja Pyöriälän ottamoiden vesille suoritetaan lisäksi raudanpoisto ilmastus-jälleenimeytys -menetelmällä.

Punkalaitumen vesihuoltolaitoksen vedenhankinta perustuu Kanteenmaan ja Kennin pohjavedenottamoihin ja Humppilan puolelta Murron pohjavedenottamolta ostettavaan veteen. Vedenottamoiden yhteenlaskettu kapasiteetti on 900 m³/d ja vuonna 2005 vedenkulutus omilta ottamoilta oli 394 m³/d. Kanteenmaan ottamalla vedestä poistetaan rautaa ilmastusportaikon avulla. Kennin ottamalla on käytössä pH:n nostoon lipeäalkalointi.

Vammalan Veden vedenhankinta perustuu Rautaveden ja Hurttionjärven pintaveteen ja Houhajärven pohjavedenottamoon. Vesilaitosten yhteenlaskettu kapasiteetti on 4.088 ja vuonna 2005 vedenkulutus oli 2.794 m³/d.

Kilpinokan pintavesilaitoksella Rautaveden raakavesi käsitellään polyalumiinikloridilla saostamalla, selkeytetään flotaatiolla ja suodatetaan yhdistetyllä aktiivihiihi- ja hiekkasuodattimella. Raakaveteen lisätään tarvittaessa aktiivihiihtä haju- ja makuhaittojen poistamiseksi. Suodatettu vesi alkaloidaan kalkilla ja johdetaan Houhajärven hidassuodatuslaitokselle, missä se hidassuodatetaan. Houhajärven hidassuodatuslaitoksella käsitellään myös Houhajärven pohjavedenottamoiden vesi. Pohjavesi alkaloidaan kalkilla, ilmastetaan, laskeutetaan ja suodatetaan hidassuodattimilla. Hidassuodatuslaitoksella käsitelty pinta- ja pohjavesi sekoitetaan ja desinfioidaan natriumhypokloriitilla ennen verkostoon johtamista. Karkun pintavesilaitoksella käsitellään Hurttionjärven raakavettä alumiinisulfaatilla saostamalla, kaksivaiheisella flotaatiolla selkeyttämällä ja hiekkasuodatuksella. Suodatettu vesi alkaloidaan soodalla ja desinfioidaan natriumhypokloriitilla.

Vammalan alueella vedenhankinnasta huolehtivat myös Sammaljoen ja Suodenniemen vesiosuuskunnat, joiden toiminta ei sisälly yhtiöittämisselvitykseen.

Vammalassa tullaan siirtymään lähivuosina vedenhankinnassa pohjaveteen. Pintavesilaitokset jäävät varalaitoksiksi, kun runkovesijohdot ja pohjavedenottamot Mouhijärvelle ja Hämeenkyröön valmistuvat. Suurin osa Vammalan vedenhankinnasta tulee siirtymään pohjoisen suuntaan.

Vampulan Vesihuolto Oy vastaa vedenhankinnasta lähes koko kunnan alueella. Vedenhankinta perustuu pohjaveteen. Vampulan Vesihuolto Oy ei sisälly yhtiöittämisselvitykseen.

Äetsän vesihuoltolaitoksen vedenhankinta perustuu kahteen Huittisten kaupungin alueella olevaan pohjavedenottamoon (Karhiniemi, Kuukinmaa), yhteen Kokemäen kaupungin alueella olevaan (Riitaniitunoja) ja kahteen oman kunnan alueella olevaan pohjavedenottamoon (Kinnala ja Ruotsila) sekä Huittisten kaupungista ostettavaan veteen. Omien vedenottamoiden yhteenlaskettu kapasiteetti on 1.650 m³/d ja vuonna 2005 vedenkulutus omilta ottamoilta oli 715 m³/d. Huittisten kaupungilta ostettiin vuonna 2005 vettä keskimäärin 104 m³/d (37.900 m³) sopimuksen ollessa 500 m³/d. Karhiniemen ja Riitaniitunojan pohjavesistä poistetaan rautaa ilmastuksella ja hidassuodatuksella, ja lopuksi pohjavesi alkaloidaan yhdessä Kuukinmaan pohjaveden kanssa soodalla. Kinnalan pohjavesi alkaloidaan lipeällä. Ruotsilan pohjavedestä poistetaan rauta ilmastuksella ja painesuodatuksella ja se alkaloidaan lipeällä.

1.3 Verkostot

Vesijohdot ja vesisäiliöt

Suunnittelualueen vesijohtoverkoston kokonaispituus oli 713 km vuonna 2005. Siihen kuului 8 paineenkorotusasemaa ja 7 vesisäiliötä. Vuonna 2005 laskuttamattoman veden (vuotovedet, huuhtelut ym.) osuus kokonaispumppauksesta oli 22 %. Luvuissa ei ole mukana Vammalassa sijaitsevien vesiosuuskuntien eikä Vampulan Vesihuolto Oy:n tiedot.

Huittisten vesihuoltolaitoksen vedenjakelualueet käsittävät kunnan asutut alueet. Vuonna 2005 vesijohtoverkoston pituus oli 262 km, josta 247 km oli muoviputkea, 6 km valurautaputkea ja 9 km asbestisementtiputkea. Laskuttamattoman veden osuus kokonaispumppauksesta oli 21 % vuonna 2005. Verkostoon kuuluu kaksi vedenottamoilla sijaitsevaa alavesisäiliötä sekä yksi ylävesisäiliö. Koko vesijohtoverkosto on kaukovalvonnan piirissä.

Punkalaitumen vesihuoltolaitoksen vedenjakelualueita ovat kirkonkylä ja erikseen päätetyt haja-asutusalueen runkolinjat. Vuonna 2005 vesijohtoverkoston pituus oli 143 km, josta 133 km oli muoviputkea ja 10 km asbestisementtiputkea. Laskuttamattoman veden osuus kokonaispumppauksesta oli 19 % vuonna 2005. Jotkin vanhemmat putkiosuudet vaativat saneerausta. Verkostoon kuuluu yksi alavesisäiliö.

Vammalan Veden vedenjakelualueita ovat keskustaajama ja Karkku. Vuonna 2005 vesijohtoverkoston pituus oli 169 km, josta 123 km oli muoviputkea ja 46 km valurautaa. Laskuttamattoman veden osuus kokonaispumppauksesta oli 23 % vuonna 2005. Verkostoon kuuluu kolme ylävesisäiliötä ja yksi alavesisäiliö. Vammalan alueella vedenjakelusta huolehtivat myös Illon, Sammaljoen ja Suodenniemen vesiosuuskunnat. Illon ja Sammaljoen vesiosuuskuntien vesijohtoverkostojen pituus oli yhteensä 106 km vuonna 2006 ja verkostot ovat kokonaan muoviputkea. Osuuskuntien toiminta ei sisälly yhtiöittämisselvitykseen.

Vampulan Vesihuolto Oy:n vedenjakelualue on koko kunta, lukuun ottamatta Kärvälän aluetta. Vuonna 2003 vesijohtoverkoston pituus oli 274 km, joka oli kokonaan muoviputkea. Laskuttamattoman veden osuus kokonaispumppauksesta oli 10 % vuonna 2003. Verkostoon kuuluu yksi alavesisäiliö. Vampulan Vesihuolto Oy ei sisälly yhtiöittämisjärjestelyyn.

Äetsän vesihuoltolaitoksen vedenjakelualueita ovat asemakaava-alueet ja keskeiset taaajama-alueet. Vuonna 2005 vesijohtoverkoston pituus oli 139 km, josta 129 km oli muoviputkea ja 10 km valurautaputkea. Laskuttamattoman veden osuus kokonaispumppauksesta oli 23 % vuonna 2005. Verkostoon kuuluu yksi ylävesisäiliö.

Ylikunnallisia vesijohtolinjoja on seuraavasti :

- Vammalasta on aloitettu runkovesijohdon rakentaminen Karkun ja Häijään kautta Mouhijärven Hynilänkankaalle ja Hämeenkyröön Ulvaanharjulle rakennettaville pohjavedenottamoille. Rakennettavien linjojen kautta Vammalan ja Suodenniemen verkosto tulee yhdistymään Ikaalisten ja Kyröskosken verkostojen kanssa.

- Huittisten käyttämän Lohensuon ja Vampulan Nuijamaan pohjavedenottamoiden välillä on johtoyhteys, jossa voidaan toimittaa vettä molempiin suuntiin.
- Huittisten ja Äetsän vesijohtoverkostot on yhdistetty ja Huittinen toimittaa vettä Äetsään. Voidaan erikseen sopia toimittaa vettä myös Äetsästä Huittisiin.
- Huittisten ja Kokemäen verkostot on yhdistetty ja vettä voidaan toimittaa molempiin suuntiin. Pieni putkikoko kuitenkin estää yhteyden toimimisen varsinaisena varmuusyhteytenä.
- Punkalaitumelta on vesijohtoyhteys Humppilaan, josta johdetaan vettä Punkalaitumen verkostoon. Tällä voidaan turvata osittain vedensaanti häiriötilanteissa.
- Punkalaitumelta johdetaan juomavettä 70 asukkaalle Urjalaan.
- Vampulan Palojoen, Katinhännän ja Riuttaanmaantien kiinteistöille vesi johdetaan Huittisten kaupungin puolelta.

Lisäksi vesihuollon yleis- ja kehittämissuunnitelmissa suositellaan alueen vesijohtoverkostojen yhdistämistä seuraavasti, tavoitteena erityisesti vedenhankinnan varmistaminen poikkeustilanteissa:

- Vammalan ja Äetsän välille rakennetaan yhdysvesijohto.
- Huittisten ja Punkalaitumen välille rakennetaan yhdysvesijohto.
- Huittisten ja Äetsän välisen runkojohdon kapasiteetin nosto.

Jäte- ja hulevesiviemärit

Suunnittelualueen viemäriverkoston kokonaispituus oli 362 km vuonna 2005. Siihen kuului 86 jätevedenpumppaamaa. Vuonna 2005 laskuttamattoman jäteveden keskimääräinen osuus oli 63 % puhdistamolle tulevasta jätevedestä eli huomattavan korkea. Luvuissa ei ole mukana Illon vesiosuuskunnan tiedot. Vaikka seuraavassa käsitellään myös hulevesiviemärit, ne eivät sisälly myöhemmissä vaiheissa arvonmäärityksiin eikä niiden oleteta siirtyvän alueellisen yhtiön omaisuudeksi tai hallintaan.

Huittisten vesihuoltolaitoksen viemäröintialueita ovat kaikki asemakaava-alueet. Vuonna 2005 viemäriverkoston pituus oli 104 km, josta 62 km oli muoviputkea ja 42 km betoniputkea. Laskuttamattoman jäteveden osuus laitoksella käsitellystä jätevesimäärästä oli 44 % vuonna 2005. Hulevesiviemäreitä on keskustan lisäksi Sahkon, Pappilanniemen, Nanhian, Kuninkaisten ja Löysälän alueilla ja hulevesiverkoston pituus oli vuonna 2005 yhteensä 41 km.

Punkalaitumen vesihuoltolaitoksen viemäröinti kattaa pääosin keskustan asemakaava-alueen. Vuonna 2005 viemäriverkoston pituus oli 17 km, josta 10 km oli muoviputkea ja 7 km betoniputkea. Laskuttamattoman jäteveden osuus laitoksella käsitellystä jätevesimäärästä oli 58 % vuonna 2005. Hulevesiviemäreitä on keskustan alueella ja niiden pituus oli vuonna 2005 yhteensä 8 km.

Vammalan Veden viemäröintialueita ovat keskustaajama, Karkku ja Suodenniemen keskustaajama. Vuonna 2005 viemäriverkoston pituus oli 164 km, josta 129 km oli muoviputkea, 1 km valurautaa, 24 km betoniputkea ja 10 km luokittelematonta verkostoa. Laskuttamattoman jäteveden osuus laitoksella käsitellystä jätevesimäärästä oli 73 % vuonna 2005. Hulevesiviemäreitä on keskustaajaman ja Karkun alueilla ja hulevesiverkoston pituus oli vuonna 2005 yhteensä 50 km. Illon vesiosuuskunta huolehtii jätevesi-

viemäröinnistä toiminta-alueellaan. Vesiosuuskunnan viemäriverkoston pituus on 25 km ja se on kokonaan muovia. Osuuskunnan toiminta ei sisälly yhtiöittämisselvitykseen.

Vampulan viemärlaitoksen viemäröintialue kattaa Kirkonkylän. Vuonna 2005 viemäriverkoston pituus oli 6,7 km, josta 4,8 km oli muoviputkea ja 1,9 km betoniputkea. Laskuttamattoman jäteveden osuus laitoksella käsitellystä jätevesimäärästä oli 44 % vuonna 2001. Hulevesiviemäreitä on vain joitakin satoja metrejä.

Äetsän vesihuoltolaitoksen viemäröintialue kattaa asemakaava-alueen lisäksi Hykkön alueen sekä Kikkerlöntien ja Lammintien yksittäisiä kiinteistöjä. Vuonna 2005 viemäriverkoston pituus oli 67 km, josta 55 km oli muoviputkea ja 12 km betoniputkea. Laskuttamattoman jäteveden osuus laitoksella käsitellystä jätevesimäärästä oli 54 % vuonna 2005. Hulevesiviemäreitä on vain joitakin satoja metrejä.

Suunnittelualueella ei ole tällä hetkellä ylikunnallisia siirtoviemäreitä. Mahdollisia tulevia siirtoviemäriyhteyksiä käsitellään kohdassa 1.4.

Taulukko 3. Vesihuollon infrastruktuuri suunnittelualueen kunnissa vuonna 2006. Mukana vain selvityksessä huomioitava infrastruktuuri.

		Huittinen	Punkalaidun	Vammala	Vampula	Äetsä	Yhteensä
Vedenottamot	kpl	3 + 1	2	3		5	13 + 1
Ylä-/alasäiliöt	kpl	1/2	-/1	3/1		1/-	5/4
Vesijohtoa	km	262	143	169		139	713
Paineenkorotus- asemia	kpl	3	1	3		1	8
Jätevesiviemäriä	km	104	17	164	11	67	362
Hulevesiviemäriä	km	41	8	49	<1	<1	99
Jv-pumppaamoita	kpl	18	3	42	3	18	84
Jäteveden- puhdistamot	kpl	1	1	3	1	1	8

1.4 Jäteveden käsittely

Suunnittelualueella kaikilla kunnilla on tällä hetkellä oma jätevedenpuhdistamo, Vammalassa kolmekin.

Huittisten jätevedet käsitellään Pappilanniemen biologiskemiallisella jätevedenpuhdistamolla. Puhdistamolla käsitellään asukkaiden jätevesien lisäksi huomattava määrä elintarviketeollisuuden jätevesiä. Pappilanniemen puhdistamon toimintaa on lupaehdojen mukaan tehostettava vuoden 2008 loppuun mennessä.

Punkalaitumen jätevedet käsitellään kunnan omalla biologiskemiallisella rinnakkaissa-ostuslaitoksella. Puhdistamo alkaa olla käyttöikänsä päässä, lupaehdot ovat voimassa vuoden 2010 loppuun.

Vammalan jätevedet käsitellään Vammalan Veden keskuspuhdistamolla sekä pienemmillä Karkku Palvialan ja Suodenniemen Kelarannan jätevedenpuhdistamoilla. Keskuspuhdistamo on biologis-kemiallinen kaksilinjainen rinnakkaissaostuslaitos. Keskuspuhdistamon lupaehdot ovat voimassa vuoden 2007 loppuun ja uuden laitoksen rakentaminen on suunniteltu alkavaksi vuonna 2010. Karkkun puhdistamo on myös biologis-kemiallinen rinnakkaissaostuslaitos ja sen lupaehdot ovat voimassa vuoden 2007 loppuun. Karkkun puhdistamo lakkautetaan kun viemäri linja Karkusta Vammalan keskustajamaan valmistuu vuoden 2007 lopulla. Suodenniemellä sijaitseva Kelarannan puhdistamo on biologis-kemiallinen rinnakkaissaostuslaitos. Myös Kelarannan puhdistamo lakkautetaan kun viemäri linja Vammalan keskustajamaan valmistuu. Kunnassa ei ole tavallisista talousjätevesistä poikkeavia jätevedentuottajia.

Vampulan jätevedet käsitellään kunnan omalla rengaskanavapuhdistamolla. Laitoksen lupaehdot ovat voimassa vuoden 2010 loppuun. Kunnassa ei ole tavallisista talousjätevesistä poikkeavia jätevedentuottajia.

Äetsän jätevedet käsitellään kunnan omalla biologiskemiallisella rinnakkaissaostuslaitoksella. Laitoksen lupaehdot ovat voimassa vuoden 2011 loppuun. Puhdistamo toimii hyvin ja täyttää lupaehdot. Äetsä tekee vuonna 2007 erillisen selvityksen puhdistamon mahdollisista saneeraustarpeista ja kannattavuudesta itsenäisenä puhdistamona toimien.

Vammalassa on päädytty keskittämään jätevesien käsittely keskuspuhdistamolle. Lisäksi Vammalan keskuspuhdistamolla tullaan käsittelemään Mouhijärven ja Vammalan Suodenniemen alueen jätevedet.

Huittisten-Loimaan alueen vesihuollon kehittämissuunnitelmassa ehdotetaan Vampulan ja Punkalaitumen jätevesien käsittelyn keskittämistä tulevaisuudessa eli noin vuoteen 2010 mennessä Huittisten puhdistamolle.

Näiden nyt jo hyvin todennäköisten keskittämistoimien lisäksi jäteveden käsittelyn tulevaisuus suunnittelualueella on vielä avoin. Pirkanmaan alueellisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa suositeltiin seuraavia vaihtoehtoja jätevedenkäsittelyn järjestämiseksi suunnittelualueella:

- Vammalan ja Äetsän jätevesien johtaminen Huittisiin keskuspuhdistamolle
- Äetsän (ja Punkalaitumen) jätevesien johtaminen Vammalan keskuspuhdistamolle
- Vammalan puhdistaminen Vammalan keskuspuhdistamolla ja Äetsän jätevesien käsittely Huittisten keskuspuhdistamolla

Lisäksi Äetsässä ollaan parhaillaan käynnistämässä selvitystä mahdollisuudesta käsitellä jätevedet tulevaisuudessakin kunnan omalla puhdistamolla.

Toteutukseen valittavasta jätevedenkäsittelyratkaisusta riippuen alueelle tullaan siis rakentamaan tai saneeraamaan yksi, kaksi tai kolme jätevedenpuhdistamoa. Puhdistamoiden ja siirtoviemäreiden mitoittamiseen vaikuttavat erittäin merkittävästi sekä odotettavat muutokset alueen teollisuuden tarpeissa (erit. Saarioinen Oy) että verkostosaneerausten vuotovesiä leikkaava vaikutus.

Jätevesien käsittelyn mahdollinen keskittäminen tulevaisuudessa on tärkein kuntia yhteistyöhön ajava tekninen tekijä. Huittinen (sisältäen myös Punkalaitumen ja Vampulan), Äetsä ja Vammala eivät kuitenkaan ole vielä laatineet selviä vertailulaskelmia käsittelyvaihtoehtoistaan: yksin, kaksin vai kolmin. Tämän vuoksi tässä raportissa myöhemmin esitettävät arviot eri vaihtoehtoissa osapuolille kohdistuvista kustannuksista voi tulkita vain erittäin karkeina.

1.5 Lietteet

Alueen jätevedenpuhdistamot tuottivat vuonna 2005 kuivattua lietettä yhteensä noin 7.500 m³.

Pappilanniemen jätevedenpuhdistamolla syntyvä ylijäämäliete kuivataan suotonauhauristimella. Lietteenkuivauksen saneeraus on suunnitteilla. Vuonna 2005 kuivattua lietettä syntyi 2.300 m³. Kuivattu liete kompostoidaan.

Punkalaitumen jätevedenpuhdistamolla syntyvä liete käsitellään turvealtaissa laitoksen ulkopuolella. Kunnassa syntyvät umpikaivolietteet vastaanotetaan Punkalaitumen puhdistamolla ja sakokaivolietteet kuljetetaan Huittisten Pappilanniemen puhdistamolle. Vuonna 2005 kuivattua lietettä syntyi 80 m³.

Vammalan keskuspuhdistamolla syntyvä liete käsitellään sakeuttamalla ja kuivataan lingolla. Karkku Palvialan puhdistamolla syntyvä liete sakeutetaan ja toimitetaan jatkokäsittelyyn keskuspuhdistamoon. Myös Kiikoisten kunnan ja Hotelli Ellivuori Oy:n jätevesilietteet käsitellään keskusjätevedenpuhdistamolla. Suodenniemen Kelarannan puhdistamon lietteet kuljetetaan Mouhijärven laitokselle kompostoitavaksi. Vuonna 2005 kuivattua lietettä syntyi keskuspuhdistamolla 3.532 m³. Vuonna 2006 kuivatun lietteen määrä putosi uuden lingon käyttöönoton myötä 2.547 m³:on.

Vampulan jätevedenpuhdistamolla syntyvä liete käsitellään turvealtaissa. Myös Alastaron kunnan jätevedenpuhdistamon liete toimitetaan Vampulan turvealtaisiin jatkokäsittelyyn. Vuonna 2005 kuivattua lietettä syntyi 1.700 t.

Äetsän jätevedenpuhdistamolla syntyvä liete käsitellään sakeuttamalla ja kuivataan suotonauhalla. Vuonna 2005 kuivattua lietettä syntyi 1 590 m³. Kuivattu liete kompostoidaan aumoissa puhdistamon yhteydessä olevalla ajanmukaisella kentällä kokonaisurakointina.

1.6 Hallinto ja henkilöstö

Suunnittelualueella vesihuoltolaitostoiminnasta vastaavat viisi kunnallista vesihuoltolaitosta, yksi yhtiö ja muutama osuuskunta. Kunnallisista vesihuoltolaitoksista kaksi on kunnallisia liikelaitoksia ja kolme kunnan kirjanpidosta laskennallisesti eriytettyä yksikköä.

Kokonaisuutena suunnitelmassa mukana olevilla laitoksilla on henkilöstöä noin 27 henkilötyövuoden verran. Todellinen vesihuollolle työtä tekevien määrä on todennäköisesti

hieman suurempi, koska monilla laitoksilla muutkin teknisen osaston työntekijät, erityisesti hallinnossa, osallistuvat vesihuoltolaitosten töihin. Kaikkiaan laitoksilla työskentelee noin 11,7 henkeä, verkostoissa 8,5 henkeä ja hallinnossa 6,7 henkeä.

Huittisten vesihuoltolaitos on kunnallinen liikelaitos, jonka johtokuntana toimii tekninen lautakunta. Henkilöstöä Huittisten vesihuoltolaitoksella on 3,5 henkilötyövuotta laitoksella, 4 htv verkostoissa ja 1,65 htv hallinnossa eli yhteensä 9,15 htv.

Punkalaitumen vesihuoltolaitos toimii kunnan laskennallisesti eriytettynä laitoksena, jonka toimintaa ohjaa tekninen lautakunta. Henkilöstöä Punkalaitumen vesihuoltolaitoksella on 2,25 henkilötyövuotta laitoksella ja 0,25 htv hallinnossa eli yhteensä 2,5 htv.

Vammalan Vesi on kunnallinen liikelaitos, jonka johtokuntana toimii tekninen lautakunta. Henkilöstöä Vammalan Vedellä on 4,25 henkilötyövuotta laitoksella, 3 htv verkostoissa ja 3 hallinnossa eli yhteensä 10,25 htv.

Vampulan Vesihuolto Oy on Vampulan kunnan, Osuuspankin, maataloustuottajien ja seurakunnan omistama yhtiö, jonka toiminnasta vastaa viisijäseninen hallitus. Operatiivisesta toiminnasta vastaa toimitusjohtaja (1 htv), vesilaitoksen hoitaja (1 htv) ja osa-aikainen toimitustyöntekijä (0,25 htv), eli henkilöstöä on yhteensä 2,25 htv. Vampulan Vesihuolto Oy ei sisälly yhtiöittämisjärjestelyyn.

Vampulan viemärlaitos toimii kunnan laskennallisesti eriytettynä laitoksena, jonka toimintaa ohjaa tekninen lautakunta. Henkilöstöä Vampulan viemärlaitoksella on 0,2 henkilötyövuotta laitoksella ja 0,1 htv hallinnossa eli yhteensä 0,3 htv.

Äetsän vesihuoltolaitos toimii laskennallisesti eriytettynä laitoksena, jonka toimintaa ohjaa tekninen lautakunta. Henkilöstöä Äetsän vesihuoltolaitoksella on 1,5 henkilötyövuosi laitoksella, 1,5 htv verkostoissa ja 1,7 htv hallinnossa eli yhteensä 4,7 htv.

1.7 Vesihuollon nykyiset maksut

Vesihuoltolaitoksen maksuja voivat yleisesti olla liittymismaksu, kiinteä perusmaksu, käyttömaksu (kulutusmaksu) sekä palvelumaksut. Maksuja voidaan periä vedelle, jätevedelle ja hulevedelle, mutta vain Vammalassa kerätään tällä hetkellä erillisiä huleveden perus- ja liittymismaksuja.

Vesihuoltopalveluiden taksoja on tarkistettu lähes kaikilla laitoksilla viime vuosien aikana. Luonnollisia syitä tähän ovat vesihuoltolain vaatimus vesihuoltolaitosten tilinpäätösten eriyttämisestä vuodesta 2002 alkaen ja toisaalta liittymismaksujen siirto- ja palautuskelpoisuudesta sekä arvonlisäverollisuudesta käyty rajanveto.

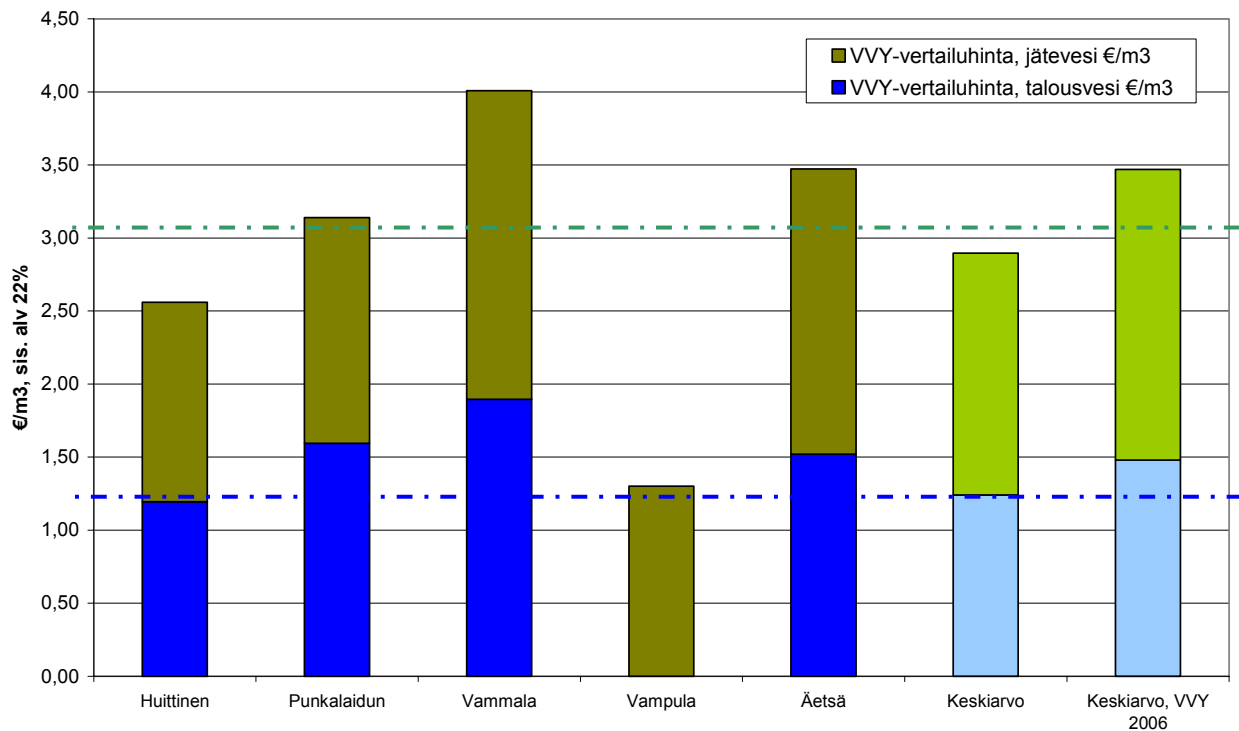
Koska liittymismaksun ja perusmaksun laskuperusteet vaihtelevat, voidaan ne yhteismittallistaa parhaiten käyttämällä Vesi- ja viemärlaitosyhdistyksen (VVY) ns. vertailuhintaa. Se lasketaan kerrosalaltaan 150 m² omakotitalolle, joka sijaitsee 1.000 m² tontilla ja jonka vedenkulutus vuodessa on 180 m³. Vertailulukua käytetään vuosittain valtakunnallisesti vesihuoltopalveluiden hintakehityksen seurantaan. Vertailuhintaa ottaa huomioon sekä palveluiden käytöstä aiheutuvat suorat kustannukset (perus- ja liittymismaksut)

että liittymisestä aiheutuneet kustannukset tasattuina. Vaikka vertailuun osallistuu vain pari sataa Suomen kaikkiaan noin 1.500 vesihuoltolaitoksesta, ne edustavat tiiviisti rakennettujen yhdyskuntien vesihuoltoa erittäin hyvin.

Vuoden 2006 helmikuussa laaditussa tuoreimmassa vertailussa noin 180 laitoksen vertailuhintojen keskiarvo oli 3,47 €/m³ (sis. alv) omakotitalolle, joka on liitetty sekä vesi-että viemärihuollon palveluihin.

Vertaamalla suunnittelualueen laitosten hintoja valtakunnallisiin keskiarvoihin havaitaan, että Huittisten, Punkalaitumen ja Vampulan hinnat ovat yleistä tasoa alhaisemmat, Äetsän hinnan yleisen tason mukaiset ja Vammalan hinnat yleistä tasoa korkeammat. VVY-vertailuluvun heikkous on kuitenkin se, että laitoksilla vallitseva maksutaso ei korreloi laitoksen kustannustasoon tai kannattavuuteen juuri millään tavalla - siksi hintojen vertaaminen pelkästään siihen on suorastaan vaarallista. Valtakunnallinen vertailuluku onkin kasvanut viime vuodet huomattavasti inflaatiota nopeammin, mikä johtuu kasvavasta kustannustietoisuudesta ja havahtumisesta siihen, että suuri osa laitoksista toimii yhä kuntien subventioilla.

Vertailuluvun heikkoudet huomioiden voidaan todeta, että suunnittelualueen hintatasoltaan edullisimmilla laitoksilla on hinnoittelussaan tarpeen tullen nostovaraa.

Kuva 1. Vesihuoltopalveluiden hinnat 1.6.2006.

Taulukko 4. Vesihuoltopalveluiden verolliset hinnat 1.6.2006.

Kaikki hinnat alv 22 %	Huittinen	Punkalaidun	Vammala	Vampula	Äetsä	VVY keskiarvot 2006
Vesi						
- liittymismaksu, ok-talo €	821,06	1 400 ¹⁾	800		1 300 ¹⁾	1 289
- perusmaksu, ok-talo €/v	10,25	12,30	27,47		26,24	40
- käyttömaksu, €/m ³	1,00	1,29	1,61		1,16	1,09
- VVY-vertailuhinta, vesi	1,19	1,59	1,90		1,52	1,48
Jätevesi						
- liittymismaksu, ok-talo	902,80	1 300 ¹⁾	700	603,90	1 800 ¹⁾	1 534
- perusmaksu, ok-talo €/v	10,25	6,15	27,47		31,50	42
- käyttömaksu, €/m ³	1,16	1,29	1,84	1,20	1,48	1,63
- VVY-vertailuhinta, jv	1,37	1,54	2,11	1,30	1,95	1,99
VVY-vertailuhinta yht.	2,56	3,14	4,01		3,47	3,47

1) veroton maksu

1.8 Tuloslaskelma ja tase

Keräämillään maksuilla vesihuoltolaitoksen tulee pystyä kattamaan toimintakulunsa, rahoituskulunsa, investoinnit, kehitystoiminnan sekä omistajan pääomakorvauksen. Toimintakulut ja rahoituskulut merkitään tuloslaskelmaan; lainojen lyhennykset, investoinnit ja omistajan pääomakorvaus rahoituslaskelmaan ja taseeseen.

Kokonaisuutena alueen laitokset keräsivät vuonna 2005 yhteensä noin 4,4 milj. € liikevaihdon. Toimintakulut olivat 2,6 milj. €, liikevoitto noin 445.000 € ja tilikauden tulos noin 89.000 €.

Tuloslaskelmaa voi tarkastella graafisesti kuvien 2 ja 3 mukaisesti. Tumma neliö on liikevaihto ja värillinen pylväs liiketoiminnan kulut. Jos neliö on pylvään yläpuolella, laitos oli vuonna 2005 voitollinen; jos neliö on pylvään päällä, liikevaihdolla pystyttiin kattamaan vain neliön alapuolelle jääneet menot. Havainnolliseksi tarkastelu tulee, kun kuntien luvut normalisoidaan kunkin laskuttamien kuutiomäärien avulla. Nähdään, että ko. vuonna Huittisilla tulot oli mitoitettu tarkasti menojen mukaan ja että Äetsässä suorat toimintakulut olivat samaa suuruusluokkaa kuin Huittisissa. Vammalan ja pienempien kuntien toimintakulut olivat Huittisiin ja Äetsään verrattuna selvästi suuremmat. Myös Huittisten poistot olivat muita edullisemmat, mutta niiden vertailtavuus ei ole yhtä hyvä kuin toimintakuluilla. Tuloslaskelmia tarkasteltaessa on hyvä huomioida, että niissä ei huomioida ulkopuolisia eriä, kuten siirto- ja palautuskelpoisia liittymismaksuja.

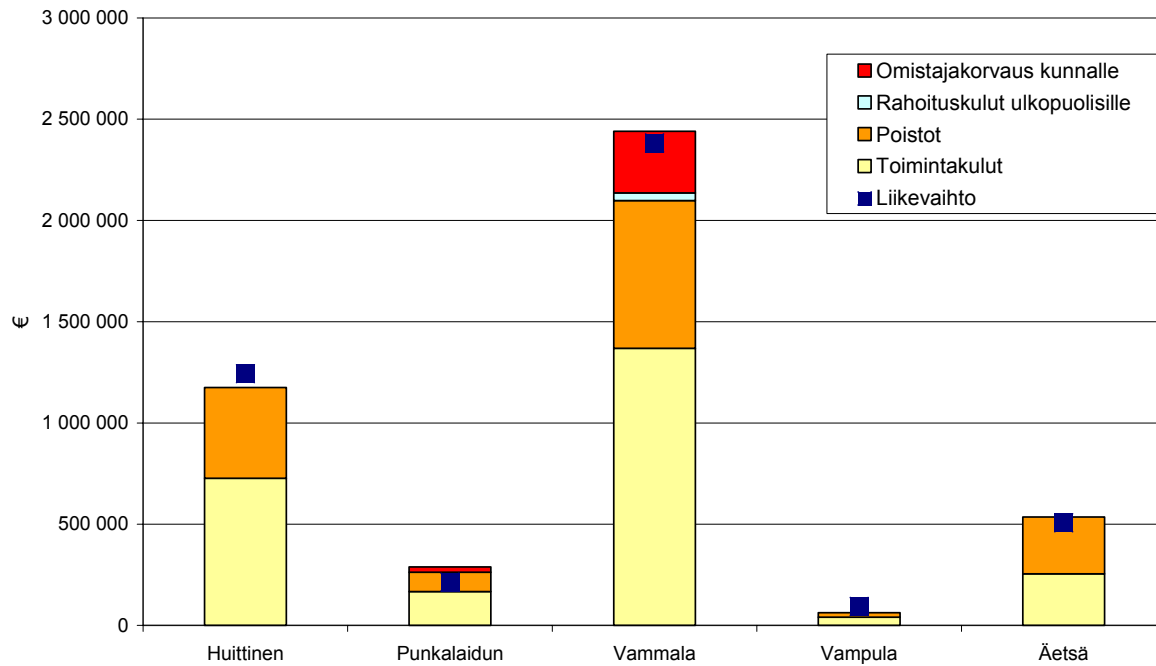
Taseen kokonaissumma oli vuonna 2005 noin 24,4 milj. €, josta 21,0 milj. € oli käyttöomaisuutta.

Taulukko 5. Vesihuoltolaitosten talous 2005.

1000 € alv 0 %	Huittinen	Punkalaidun	Vammala	Vampula	Äetsä	Yhteensä
Tuloslaskelma						
Liikevaihto	1 243	215	2 383	93	507	4 440
Toimintakulut	726	166	1 369	41	255	2 557
Käyttökate	527	56	1 135	52	251	2 022
Poistot	449	96	729	22	281	1 577
Liikevoitto	79	-39	406	30	-30	445
Peruspääoman tuotto	0	26	305	0	0	331
Tilikauden tulos	80	-65	78	30	-35	89
Tase						
Yhteensä	5 606	1 377	13 632	282	3 465	24 362
Oma pääoma yhteensä	5 379	1 255	9 784	277	3 267	19 962
.josta jäännös-/osake-pääoma	4 825	754	9 108	239	3 302	18 228
Pitkäaikaiset velat yhteensä	0	6	1 886	0	82	1 974
Investoinnit						
Yhteensä	387	240	1 577			

TULOSLASKELMA KUNNITTAIN

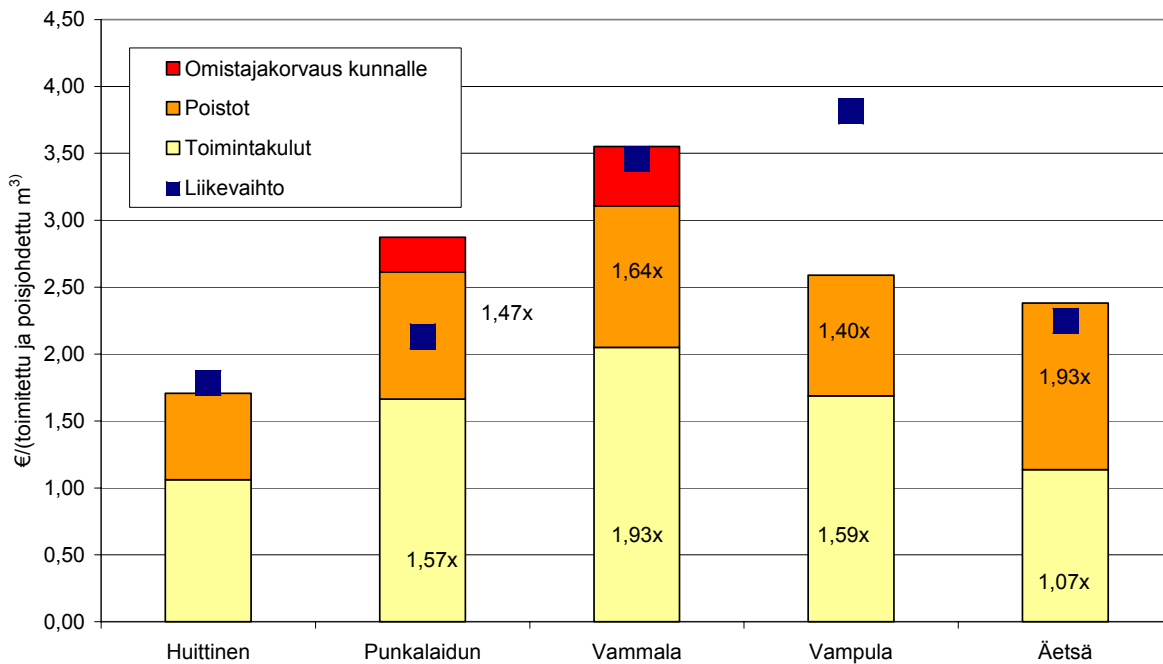
Vuonna 2005

Kuva 2. Tuloslaskelma 2005.

TULOSLASKELMA KUNNITTAIN

Vuonna 2005

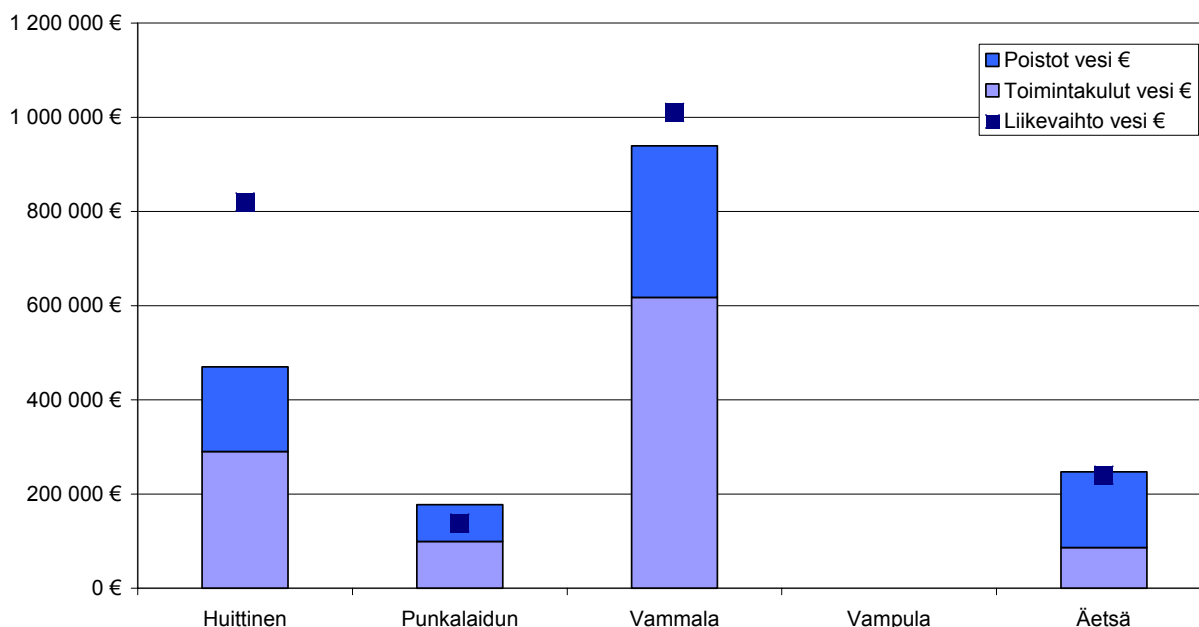
Kuva 3. Tuloslaskelma per asiakkaalle toimitettu ja sieltä poisjohdettu vesikuutio vuonna 2005. Kertoimet suhteessa Huittisiin.

1.9 Kustannuskattavuus veden- ja jätevedenkäsittelyssä

Laitosten toiminnan kustannuskattavuutta voidaan tarkastella myös erikseen vedenkäsittelyn ja jätevedenkäsittelyn osalta. Tarkastelu osoittaa, kuinka laitoksen eri maksuilla keräämät tuotot kohdentuvat syntyviin kustannuksiin. Kansallisessa tarkastelussa tyypillistä on, että vesimaksuilla katetaan osittain myös jätevesihuollon kuluja.

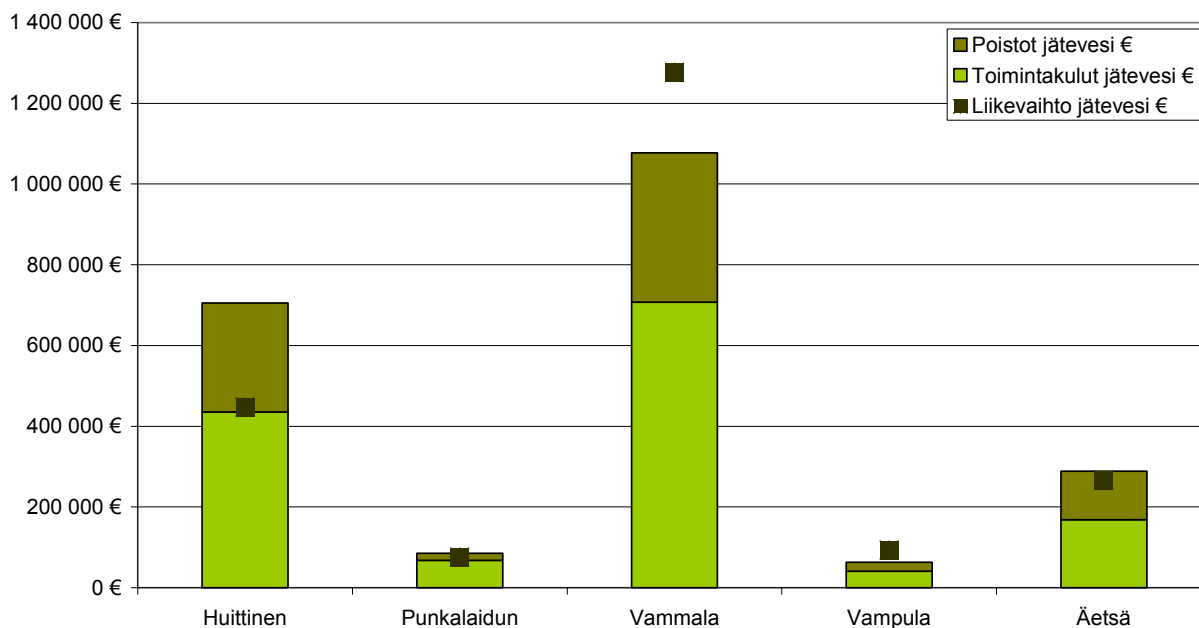
Suunnittelualueen kunnista Huittisissa katetaan jätevedenkäsittelyn kustannuksia selvästi vedenkäsittelystä kerättävillä maksuilla: vesimaksutulot ovat vedenkäsittelyn kuluihin nähden lähes kaksinkertaiset ja jätevesimaksut selvästi jätevedenkäsittelyn kustannuksia pienemmät. Muilla kunnilla veden- ja jätevedenkäsittelyn tulot ja kustannukset vastaavat selkeämmin toisiaan.

VEDENKÄSITTELYN TUOTOT, KULUT JA POISTOT KUNNITTAIN VUONNA 2005

Kuva 4. Vedenkäsittelyn tuotot, kulut ja poistot vuonna 2005.

JÄTEVEDENKÄSITTELYN TUOTOT, KULUT JA POISTOT KUNNITTAIN VUONNA 2005

Kuva 5. Jätevedenkäsittelyn tuotot, kulut ja poistot vuonna 2005.

1.10 Tilinpäätösanalyysin tunnusluvut

Suomalaisista vesihuoltolaitoksista laadittiin ensimmäinen kattava, liikekirjanpidon mukainen tilinpäätösanalyysi vuoden 2003 tilinpäätösten perusteella. Toimeksiantajana selvityksessä oli maa- ja metsätalousministeriö. Seuraavassa suunnittelun alueen laitosten tilinpäätöksiä verrataan MMM:n selvityksen keskiarvoihin, jotka laskettiin suurimmillaan noin 270 vesihuoltolaitoksen tiedoista.

Vammalaa lukuun ottamatta suunnittelun alueen vesihuoltolaitosten taseiden **rahoitusrakenteet** ovat hyvin samankaltaiset ja kaikkien laitosten omavaraisuusasteet ovat erittäin korkeat, yli 95 %. Vieraan pääoman takaisinmaksuajat ovat vastaavasti hyvin lyhyet. Vammalan omavaraisuusaste sen sijaan on noin 72 % ja alle valtakunnallisen keskiarvon.

Laitosten **toiminnan tehokkuutta** voidaan arvioida suhteuttamalla laskutettuja vesi- ja jätevesimääriä verkostopituuksiin. Valtakunnalliset keskiarvot laskutetun veden ja jäteveden suhteelle vesijohto- ja viemäriverkostoon ovat 4,7 m³/m ja 6,3 m³/m. Kaikilla alueen laitoksilla tehokkuus jää valtakunnallista keskiarvoa alhaisemmiksi. Alueen verkostojen alhainen tehokkuus selittyy väljällä yhdyskuntarakenteella.

Toinen vesihuollossa käytetty **tuottavuuden** mittari on myytyjen volyyymien ja liikevaihdon suhteuttaminen henkilötövuosiin. Nämä tunnusluvut eivät kuitenkaan ole kovin kuvaavia, jos suuri osa toiminnosta ostetaan ulkopuolelta. Suunnittelun alueen pienten laitosten pienet työntekijämäärät lisäksi helposti vääristävät lukuja. Henkilötövuotta kohden lasketut kuutiot ja liikevaihto jäävät selvästi valtakunnallisten keskiarvojen,

179.000 m³/htv ja 178.000 €/htv, alapuolelle, paitsi Vammalassa ja Vampulassa liikevaihdon osalta. Laitosten käyttöomaisuudet suhteessa laskutettuihin kuutioihin sijoittuvat valtakunnallisen keskiarvon, 4,40 €/m³, molemmin puolin.

Huittisten, Vammalan, Vampulan ja Äetsän laitosten käyttökatteet ylittävät valtakunnallisen keskiarvon (42 %) ja **kannattavuuden** voidaan katsoa olevan kohtuullinen. Punkalaitumen käyttökate on matala. Matala kannattavuus ei välttämättä ole ongelma niin kauan kun saneeraustarpeet eivät ylitä poistoja. Laskennallisina kannattavuuden tunnuslukuina sijoitetun pääoman tuotto ja oman pääoman tuotto ovat Vampulassa noin 11%, mikä on vesihuoltolaitokselle huomattavan korkea. Vampulan vesilaitoksen korkean kannattavuuden päätekijä on Alastaron Vampulan jätevedenpuhdistamolle tuoma liete. Huittisten ja Vammalan laitosten sijoitetun pääoman tuotto ja oman pääoman tuotto ovat likimain valtakunnallisten keskiarvojen tasolla (2,7 % ja 2,6 %). Punkalaitumen ja Äetsän laitosten tuottoarvot ovat negatiiviset eli laskennallisesta näkökulmasta pääoman arvoa tuhoaa. Kannattavuuden tunnuslukujen tarkastelussa on syytä muistaa, että laskennassa ei huomioida tuloslaskelman ulkopuolisia eriä, kuten siirto- ja palautuskelpoisia liittymismaksutuloja.

Taulukko 6. Tilinpäätösanalyysin tunnuslukuja 2005.

	Huittinen	Punkalaidun	Vammala	Vampula	Äetsä	MMM 2003 ¹⁾ k.a.	yks.
Rahoitusrakenne							
Omavaraisuusaste	98,1	96,4	71,8	100	95,1	82,0	%
Nettovelkaantumisaste	-9,5	0,96	28,17	0	4,20	19,6	%
Nettorahoituskulut / liikevaihto	-0,1	0	1,6	0	0	1,6	%
Vieraan pääoman takaisinmaksuaika	0,4	2,2	3,3	0,1	0,8	4,5	v
INVESTOINNIT							
Poistot/käyttöomaisuus	10,1	7,4	6,3	8,8	9,5	9,3	%
Käyttöomaisuuden kiertonopeus	3,6	6,0	4,8	2,7	5,8	3,8	v
TEHOKKUUS							
Vesijohtoverkostot / liittynyt asukas	30,7	50,1	13,8		33,9	36,8	m/as
Viemäriverkostot / liittynyt asukas	20,4	11,9	13,8	20,4	13,9	19,1	m/as
Myyty vesi / vj-verkoston pituus	3,2	0,9	4,3		1,7	4,7	m ³ /m
Laskutettu jv / viemäriverkoston pituus	3,9	2,9	3,9	2,2	3,8	6,3	m ³ /m
(Myyty vesi + laskutettu jv) / htv	152 210	89 517	134 425	81 563	90 142	179 000	m ³ /htv
Liikevaihto / htv	135 835	95 411	232 455	311 028	101 336	178 000	€/htv
Käyttöomaisuus / (myyty vesi + laskutettu jätevesi)	3,3	6,4	8,4	10,3	6,6	4,4	€/m ³
KANNATTAVUUS							
Käyttökate / liikevaihto	42,4	26,3	47,6	55,7	49,5	42	%
Nettotulos / liikevaihto	6,5	-18,2	15,4	32,1	-6,0	5	%
Sijoitetun pääoman tuotto-%	1,4	-2,9	3,0	10,6	-0,9	2,7	%
Oman pääoman tuotto-%	1,5	-3,1	3,8	10,8	-0,9	2,6	%

1) Suomen vesihuoltolaitosten liiketaloudellinen analyysi. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisusarja 6/2005.

1.11 Investointiohjelma

Tuloslaskelma, tase ja tilinpäätösanalyysi kuvaavat taloudellisen nykytilan kautta laitosten historiaa. Menneisyyden rinnalla on aiheellista tarkastella myös tulevaisuutta. Vesihuollossa se on tavanomaista helpompaa, koska liiketoiminta on vakaata ja perustuu pitkäikäisiin rakenteisiin. Keskeisimpiä välineitä tulevien kassavirtojen ennustamisessa on investointiohjelma.

Valtakunnallisesti vesihuollon investoinnit ovat tällä hetkellä noin 250 milj. € vuodessa. Suomessa on pitkään puhuttu sektorille kertyvästä korjausvelasta, jonka yksinkertaistettu mittari olisi poistojen ja investointien erotus. Koska poistot kuitenkin ovat etupainotteisia, tunnusluku ei ole kovinkaan kuvaava. Sen sijaan tiedetään, että infrastruktuuria rakennettiin eniten, yli 450 milj. € vuodessa, 1960-1970 -lukujen taitteessa. Noin 40 vuodessa iso osa rakenteista on tullut korvausikään, mistä kertovat paikoittain erittäin suuret laskuttamattoman veden ja jäteveden osuudet. Niinpä 2010-luvulla vesihuoltoon tehtävien investointien tasoitettu vuotuinen kokonaissumma tulee todennäköisesti olemaan mitakaavassa 400-500 milj. €, jopa kaksi kertaa nykyistä enemmän. Luku sisältää myös jätevedenpuhdistuksen tehostamisen ja suhde nykyiseen on yleistettynä sovellettavissa mihin tahansa yleiseen vesihuoltolaitokseen. Sillä on luonnollisesti väistämättä myös hintavaikutus.

Suunnittelualueella tulisi mahdollisista yksiköiden järjestelyistä riippumatta pystyä määrittämään tulevat investointitarpeet niin laitoksiin kuin verkostoihin. Kun suunnittelualueen laitosten yhteenlasketut poistot ovat tällä hetkellä noin 1,6 milj. €, voi vuosien 2008-2015 keskimääräiseksi investointitasoksi arvioida noin 2,0 milj. € vuodessa. Vuotuisten korvaus-, saneeraus- ja laajentamisinvestointien lisäksi suunnittelualueella tullaan tekemään merkittävinä investointeina

- Yhdysvesijohdot Vammalasta Mouhijärvelle ja Hämeenkyröön
- Siirtoviemäri Vammalasta Mouhijärven kautta Suodenniemelle
- Vammalan jätevedenpuhdistamon saneeraus
- Huittisten jätevedenpuhdistamon saneeraus
- Punkalaidun-Huittinen ja Vampula-Huittinen siirtoviemärit
- Huittinen-Punkalaidun yhdysvesijohto.

Samalla paine keskitetyn vesihuollon järjestämiseksi haja-asutusalueille myös etäampänä siirtoviemäreistä kasvaa ja lisää investointien tarvetta. Äetsässä haja-asutuksen vesihuollon järjestämiseen on varauduttu laitoksen investointiohjelmassa, mutta muut kunnat eivät oheisissa arvioissa ole välttämättä pitäneet yhtä suurta liittämislajuuutta lähtökohdanaan. Toinen vaihtoehto haja-asutusalueiden vesihuollon järjestämiseen ovat asukkaiden perustamat osuuskunnat.

Toisaalta Äetsä on vasta laatimassa tarkastelua jäteveden puhdistuksensa kehittämisestä vuoden 2012 kieppeillä. Nollavaihtoehdossa saneeraukset tehdään omalle laitokselle; muuten tarvitaan investointi siirtoviemäriin ja osallistuminen toisen (Huittisten tai Vammalan) puhdistamon investointiin joko suoraan tai korotettuina käyttömaksuina. Näistä mitään ei ole oheisessa tarkastelussa vielä huomioitu. Edelleen, Äetsän jätevesien tuominen keskuspuhdistamolle alentaa todennäköisesti kaikkien osallistujien puhdistuk-

sen keskimääräistä kuutiohintaa sekä pääoma- että käyttökulujen osalta. Laskelmassa tätä ei kuitenkaan ole mitenkään huomioitu.

Raportissa myöhemmin esitettävä taloudellinen ennuste (luku 8.3) on herkkä investointiohjelmalle (luku 9, SWOT), joten edellä mainitut vajavaisuudet on huomioitava taloudellista ennustetta tarkasteltaessa.

Taulukko 7. Vesihuoltolaitosten investointiohjelmat kuntien ilmoituksen mukaan. 1000 € , alv 0 %.

Huittisten vesihuoltolaitos	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vesi									
Verkostojen saneeraus ja rakennus	245			120	120	120	120	120	120
Yhdysvesijohto Huittinen-Punkalaidun		46	46						
Jätevesi									
Verkostojen saneeraus ja rakennus	300	165	100	200	200	200	200	200	200
Siirtoviemäri Punkalaidun-Huittinen			227	227	227				
Siirtoviemäri Vampula-Huittinen				178	178	178			
Puhdistamon saneeraus		236	236						
Yhteensä	545	447	609	725	725	498	320	320	320
Punkalaitumen vesihuoltolaitos	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vesi									
Verkostojen saneeraus ja rakennus	50	50		100	120	40	40		
Yhdysvesijohto Huittinen-Punkalaidun		50	50						
Yhdysvesijohto Kanteenmaa-Huhtamo			100						
Runkovj Kanteenmaa-Kirkonkylä								225	225
Jätevesi									
Verkostojen saneeraus ja rakennus	60	120		90	180	150	60		
Siirtoviemäri Punkalaidun-Huittinen		275	1 000						
Huittisten puhdistamon saneeraus			210						
Yhteensä	110	495	1 360	190	300	190	100	225	225
Vammalan Vesi	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vesi									
Verkostojen saneeraus ja rakennus	100	120	100	200	120	120	120	120	120
Yhdysvesijohto Äetsään					130	130			
Pohjavesihanke	2 800	2 300	420						
Jätevesi									
Verkostojen saneeraus ja rakennus	200	600	500	700	200	200	200	200	200
Keskuspuhdistamon saneeraus				2 000	2 000				
Yhteensä	3 100	3 020	1 020	2 900	2 450	450	320	320	320
Vampulan vesihuoltolaitos	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Jätevesi									
Verkostojen saneeraus ja rakennus	26	103	77	20	20	20	20	20	20
Siirtoviemäri Vampula-Huittinen				149	149	149			
Huittisten puhdistamon saneeraus		24	24						
Yhteensä	26	127	101	159	159	159	20	20	20
Äetsän vesihuoltolaitos	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vesi									
Verkostojen saneeraus ja rakennus	141	117	65	128	85	100	100	100	100
Haja-asutuksen vesihuolto	80	25	25	110	75	40	40	40	40
Jätevesi									
Verkostojen saneeraus ja rakennus	185	194	115	151	135	150	150	150	150
Haja-asutuksen vesihuolto	200	330	330	345	380	335	315	90	90
Yhteensä	606	666	535	734	675	625	605	380	380
KAIKKI YHTEENSÄ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vesi	3 416	2 708	806	658	650	550	420	605	605
Jätevesi	971	2 047	2 819	4 000	3 609	1 322	945	660	660
Kaikki yhteensä	4 387	4 755	3 625	4 658	4 259	1 872	1 365	1 265	1 265

2 SUBSTANSSIARVO

2.1 Menetelmän kuvaus

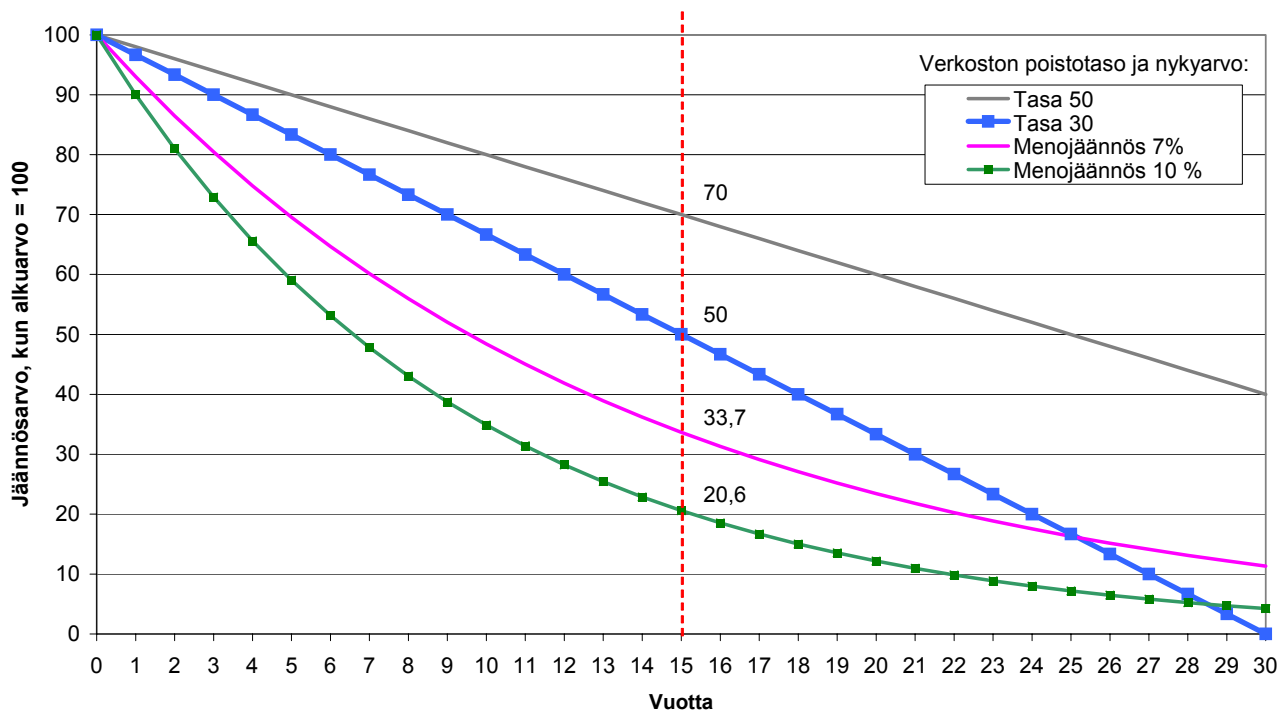
Vesihuolto on liiketoimintana pääomavaltainen ala, eli huomattava osa liiketoiminnan tuotoista joudutaan sitomaan toiminnalle välttämättömiin rakennuksiin, rakenteisiin, koneisiin ja laitteisiin. Käyttöomaisuus muodostaa tyypillisesti yli 90 % vesihuoltolaitoksen taseesta, ja sen kiertonopeus (käyttöomaisuuden kirjanpitoarvo/liikevaihto) on keskimäärin 3,8-4,0. Näin myös huomattava osuus laitoksen arvosta on sidottu pitkäikäiseen fyysiseen omaisuuteen. Kauppatilanteessa haasteeksi muodostuu arvioida sen käypä arvo; valtaosaa omaisuudesta ei voi siirtää käytettäväksi muualle tai muuntaa muuhun käyttöön, eikä sille ole siten myöskään olemassa markkinoita, joilla hinta määräytyisi kysynnän ja tarjonnan mukaan.

Taseessa näkyvä kirjanpitoarvo ei sellaisenaan kerro käyttöomaisuuden käypää arvoa, koska se perustuu harkinnanvaraiseen poistomenettelyyn eikä esim. huomioi mahdollisilla investointi- tai muilla avustuksilla rahoitettua osuutta. Valitun poistomenetelmän vaikutus nykyarvoon on esitetty kuvassa 4. Rakenteille ja laitteille on siis määritettävä jälleenhankintahinta eli hinta tilanteessa, jossa mitoituskapasiteetiltaan vastaava rakenne/laitte toteutettaisiin nykyaikaisia menetelmiä käyttäen nykyhintatasossa. Kun jälleenhankintahinnasta vähennetään nykyistä ikää vastaavat laskennalliset poistot, saadaan jälleenhankintahintainen jäännösarvo eli nykykäyttöarvo eli substanssiarvo.

Käymällä läpi koko vesihuoltolaitoksen omaisuus yllä kuvatulla tavalla saadaan investointitukien, historiallisesti mahdollisesti muuttuneiden poistomenetelmien sekä vesihuoltolaitoksen kirjanpidollisen eriyttämisen yhteydessä tehtyjen paikallisten sovellusten vaikutus neutraloitua. Kun sama menettely käydään läpi useammalle laitokselle samanaikaisesti, tulevat ne myös automaattisesti keskenään vertailukelpoisiksi.

Kirjanpidon poistomenettely perustuu varovaisuusperiaatteeseen, eli investointien vaikutus tulolaskelmaan pyritään tasaamaan hieman niiden todellista pitoaika lyhyemmälle ajanjaksolle. Tästä seuraa useimmiten se, että nykykäyttöarvo on kirjanpitoarvoa korkeampi. Jos omaisuutta siirretään nykyarvostaan, kaupan kriittinen tarkastelija voi siis väittää vesihuolto-omaisuudella rahastettavan toistamiseen.

Olemassa olevaa vesihuolto-omaisuutta voidaan siirtää uudelle omistajalle joko apporttisijoituksena tai liikevarallisuuden kaupalla. Apporttisijoituksen yksi muoto on liiketoimintasiirto, jossa vastaanottajalle siirretään liiketoimintakokonaisuus kaikkine siihen kuuluvine varoineen ja velkoineen. Luovuttaja saa vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeelle laskemia uusia osakkeita. Muuta vastiketta (kuten rahaa tai muuta omaisuutta) ei saa käyttää. Jos liiketoimintasiirron kohde täyttää liiketoimintakokonaisuuden määritelmän, siirto voidaan tällöin (ja ainoastaan tällöin) tehdä kirjanpitoarvoista.

Kuva 6. Poistomenetelmien vaikutus nykyarvoon.

Koska kokonainen vesihuoltolaitos on selvästikin itsenäinen liiketoimintakokonaisuus, herää kysymys, eikö arvonkorotuksen voisi välttää hoitamalla koko kaupan liiketoimintasiirtona. Tämä kuitenkin jättäisi laitokset ja niiden omistajat eriarvoiseen asemaan nykykäyttöarvon määrittämisen korjaavan vaikutuksen puuttuessa. Toisaalta osakejakauma määräytyisi yksi yhteen kirjanpitoarvojen kanssa. Erisuurten laitosten ollessa kyseessä suurimpien laitosten omistajat ottavat yleensä vain osan luovutuksestaan osakkeina ja myöntävät lopuista vastaanottajalle pitkäaikaisen lainan. Kyseessä on siis apportin ja liikevarallisuuden kaupan yhdistelmä, jota ei enää voi tehdä kirjanpitoarvoista vaan vain käyvistä arvoista.

2.2 Teknitaloudelliset pitoajat

Nykyarvon määrittäminen vähentämällä jälleenhankintahinnasta teknitaloudellisen pitoajan mukaiset poistot. Vähennys on käytännössä tasapoisto, jossa rakenteen arvon oletetaan vähenevän hankintahetkestään lineaarisesti ja päätyvän pitoaikansa päätteeksi nolloon. Keskeiseksi muodostuu pitoaikojen valinta: mitä pidempiä pitoaikoja käytetään, sitä suurempaan nykyarvoon päädytään. Suomessa ei pitoajoille ole vielä muodostunut vakiintunutta käytäntöä, minkä seurauksena valittujen aikojen välinen hajonta on vielä suurta. Toteutuneissa hankkeissa käytettyjä pitoaikoja ovat olleet verkostoille 30-50 vuotta, rakennuksille 25-40 vuotta ja koneille ja laitteille 12-25 vuotta.

Pitoaikoihin liittyy myös poliittinen ulottuvuus: jos osapuolia on vain yksi tai muutama ja joillakin mukaan tulevista kunnista on uudesta yhtiöstä merkittäviä tuloutusodotuksia, pitoaikoja ja sen kautta nykyarvoja pyritään todennäköisesti maksimoimaan. Pitkistä pi-

toajoista seuraa yhtiölle raskas tase, joka kuormittaa vedenkuluttajia taksoissa helposti 10-20 vuoden ajan. Huittisten seudulla tavoitteena voinee kuitenkin pitää päinvastaista eli aloittavan yhtiön turhaa taloudellista kuormaa voitaisiin pikemmin minimoida. Teknistaloudellisiksi pitoajoiksi valitaan perustellut mutta vertailuskaalalla kohtuulliset

- verkostot 40 v
- rakennukset 35 v
- koneet ja laitteet 15 v.

Vesihuolto-omaisuuden nykyarvon arvostuspäivä on seuraavissa laskelmissa 31.12.2007.

2.3 Vedenottamoita koskevat korjauseurat

Nykyarvo tunnistaa edellä kuvatun mukaisesti vain vedenottamorakenteiden ja niihin liittyvien koneiden ja laitteiden jäljellä olevan käyttöiän mukaisen arvon. Menetelmä ei anna ottamoiden vedenhankintakapasiteetille, ts. niiden käyttämille vesivaroille, sinällään lainkaan arvoa. Toisaalta vedenottamoiden tai muidenkaan laitosten maapohjia ei tyypillisesti myydä samaan aikaan laitoksen kanssa, vaan ne vuokrataan pitkäaikaisilla sopimuksilla kunnilta operaattorille.

Vesivarojen arvostaminen

Kun vedenottamoiden arvostukseen käytetään pelkkää nykyarvomenetelmää, huonolaatuisempaa raakavettä käsittelevän laitoksen jälleenhankintahinta on lähtökohtaisesti korkeampi kuin hyvälaatuista vettä käsittelevällä laitoksella: huonolaatuiselle vedelle käsittelyprosessin on oltava monivaiheisempi ja siten myös kalliimpi. Euromääräisesti ero korostuu, jos huonolaatuisemmalle vedelle rakennettu laitos on uudempi kuin parempilaatuiselle rakennettu. Ero on kuitenkin oikeudenmukainen, kun menettely on kaikille sama.

Nykyarvo sisältää myös laitoksen kapasiteetin arvostuksen, koska laitososat ja laitteet on arvostettu mitoitustietojensa mukaan. Tämä on kuitenkin edelleen eri asia kuin itse *vesivarojen* arvostaminen, jota ei määritelmällisesti edes voi tehdä. Vesilain (264/1961) kokonaisuudistusta valmistelleen vesilakitoimikunnan mietinnössä (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2004:2) kerrataan vesilainsäädännön peruseräite, jonka mukaan pinta- tai pohjavesi ei sellaisenaan voi olla omistusoikeuden kohteena, olevan yhä voimassa ellei kysymys ole lähteessä, kaivossa tai vesisäiliössä olevasta vedestä. Muilta osin maa- ja vesialueen omistajalla on veteen ainoastaan vallinnaksi kutsuttu hallintaoikeus.

Vallinta tarkoittaa käytännössä ensisijaista käyttöoikeutta, johon liittyy myös rajoitettu määräysvalta. Vallinnan sisältö määräytyy tilannekohtaisesti ottaen huomioon erilaiset veden käyttötarpeet ja alueen muut käyttötarpeet. Vallinta ei kuitenkaan merkitse, että vesi voisi olla esimerkiksi erikseen kiinteistön ainesosana kiinnityksen tai siirron kohteena. Tämän mukaisesti maa-alueen omistajalla ei esimerkiksi ole oikeutta saada korvausta hänen alueeltaan otettavasta pohjavedestä. Ottamisesta aiheutuva haitta sen sijaan tulee aina korvattavaksi.

Jos pohjavesivarantoa halutaan käyttää arvostuksen osana, tulee kokonaiskauppahinnan pysyä yhtä suurena kuin ottamoille määritetyn nykyarvon. Yksinkertaisin menetelmä tähän pääsemiseksi on määrittää vedenottokapasiteetille yksikköhinta jakamalla vedenottamoiden yhteenlaskettu nykyarvo niiden yhteenlasketulla kapasiteetilla. Kertomalla sen jälkeen kunkin yksittäisen ottamon kapasiteetti yksikköhinnalla saadaan sille korjattu arvo. Antamalla nyt nykyarvolle ja korjatulle arvolle painotukset, joiden summa on 100 %, voidaan kokeilla painotuksen vaikutusta yksittäisten ottamoiden arvoihin ja omistajien kokonaisuudessaan saamaan hintaan. Suunnittelualueen kunnista vedenhankintakapasiteetiltaan suurin, eli Huittinen, hyötyisi kapasiteetin painotuksesta vedenottamoiden arvostuksessa.

Painotusmenetelmän vahvuus on mahdollisuus huomioida vedenhankintakapasiteetin epätasainen jakautuma alueella. Samalla menetelmä antaa välillisesti arvoa sille toiminnallisestikin tavoiteltavalle seikalle, että ottamoita on useita ja ne sijaitsevat maantieteellisesti hajallaan. Rajaamalla tarkastelu vain vedenhankintakapasiteettiin ei myöskään sotkeuduta laadullisiin seikkoihin, joiden arvottaminen olisi huomattavasti teoreettisempaa; esimerkki siitä voisi olla ottamon hinnan korrelaatio raakaveden rautapitoisuuden (mg/l). Menetelmän heikkous on toisaalta juuri samassa asiassa: osalla vedenottoista tiedetään kapasiteetin mukaisen maksimioton heikentävän raakaveden laatua nykyisillä kaivoilla huomattavasti. Heikkoutena voi pitää myös sitä, että nykyarvon yleisesti hyväksytyt määrittämissääntöperiaatteet laimenevat sen painotuksen vähentyessä. Kokonaisuutena menetelmää voi kuitenkin pitää käyttökelpoisena noin rajaan 50%-50% asti, kun kokonaissummaksi kiinnitetään tekninen nykyarvo.

Painotusten valitsemiselle ei voi antaa yksikäsitteistä perustelua, vaan se on osapuolten välinen neuvotteluasia. **Laskennassa on oletettu, ettei kapasiteettia huomioida vedenottamoiden arvonmäärittämisessä.**

2.4 Maa- ja vesialueet

Alueen vesihuoltolaitosten omistamat maa-alueet eivät sisälly luovutuksiin, vaan ne vuokrataan kunnilta pitkäaikaisin sopimuksin.

2.5 Vedenottamot ja vesilaitokset

Suunnittelualueen kunnilla on yhteensä 11 käytössä olevaa pohjavedenottamo, kolme pintavettä käsittelevää laitosta sekä yksi varavedenottamo.

Vedenottamoiden ja vesilaitosten nykyarvon arvioidaan olevan noin 3,03 milj. €. Siitä Huittisten osuus on noin 0,46 milj. €, Punkalaitumen osuus noin 58.000 €, Vammalan osuus noin 1.83 milj. € ja Äetsän osuus noin 0,68 milj. €. Käyvästä arvosta rakennusteknisten töiden osuudeksi arvioidaan 2,02 milj. €.

2.6 Verkostot

Vesihuoltolaitoksilla on verkostoja yhteensä 1 075 km, joista vesijohtoa 713 km ja jätevesiviemäriä 362 km. Hulevesiverkostot eivät sisälly tarkasteluun.

Kaikkiaan verkostojen nykykäyttöarvon arvioidaan olevan noin 17,78 milj. €. Siitä Huittisten osuus on noin 5,69 milj. €, Punkalaitumen osuus noin 2,38 milj. €, Vammalan osuus noin 6,66 milj. €, Vampulan osuus noin 0,21 milj. € ja Äetsän osuus noin 2,85 milj. €. Toisaalta vesijohtojen osuus on 10,57 milj. € ja jätevesiviemäreiden 7,21 milj. €.

Verkostojen arvioidut nykykäyttöarvot sisältävät vain maanalaiset putkistot, ei varainsiirtoverollisiksi tulkittavia muita rakenteita. Verkostojen arvossa ei ole myöskään huomioitu hulevesiviemäreitä.

2.7 Pumppaamot ja säiliöt

Toiminnallisesti verkostoon kiinteästi kuuluvat paineenkorotusasemat, vesisäiliöt ja jätevedenpumppaamot arvioitiin erikseen. Laitoksilla on paineenkorotusasemia 8, ylävesisäiliöitä 5 ja jätevedenpumppaamoita 84 kappaletta. Lisäksi osalla vedenottamoista on alavesisäiliöitä, mutta ne sisältyvät jo edellä esitettyihin vedenottamoiden arvoihin.

Paineenkorotusasemien ja jätevedenpumppaamoiden arvosta osa koostuu rakenteista ja osa koneistoista. Vesisäiliö tulkitaan pelkäksi rakenteeksi.

Kaikkiaan paineenkorotusasemien, vesisäiliöiden ja jätevedenpumppaamoiden nykykäyttöarvon arvioidaan olevan noin 1,41 milj. €. Siitä Huittisten osuus on noin 384.000 €, Punkalaitumen osuus noin 238.000 €, Vammalan osuus noin 400.000 €, Vampulan osuus noin 10.000 € ja Äetsän osuus noin 376.000 €. Toisaalta paineenkorotusasemien osuus on 249.000 €, vesisäiliöiden 287.000 € ja jätevedenpumppaamoiden osuus 872.000 €. Rakenteiden osuus on 901.000 € ja koneistojen 508.000 €.

2.8 Jätevedenpuhdistamot

Suunnittelualueen kunnilla on yhteensä 7 jätevedenpuhdistamoja

Kaikkiaan jätevedenpuhdistamoiden käyvän arvon arvioidaan näin olevan noin 3,81 milj. €. Siitä Huittisten osuus on noin 1,52 milj. €, Punkalaitumen osuus noin 0,15 milj. €, Vammalan osuus noin 1,24 milj. €, Vampulan osuus noin 0,10 milj. € ja Äetsän osuus noin 0,80 milj. €. Käyvästä arvosta rakenteiden osuudeksi arvioidaan 2,48 milj. €.

2.9 Kaukovalvonta

Suunnittelualueen kuntien kaukovalvontajärjestelmien käyvän arvon arvioidaan olevan noin 208.000 €. Huittisten kunnan verkostot, pumppaamot, säiliö ja jätevedenpuhdistamo on liitetty Wahti -kaukovalvontajärjestelmään, jonka nykyarvoksi arvioidaan 19.000

€. Punkalaitumen kunnan pumppaamot, säiliö ja jätevedenpuhdistamot on liitetty RT-104 Vahtimikko -kaukovalvontajärjestelmään, jonka nykyarvoksi arvioidaan 0 €. Vammalan Veden verkostot, pumppaamot, säiliöt ja jätevedenpuhdistamot on liitetty Micro Scada -kaukovalvontajärjestelmään, jonka nykyarvoksi arvioidaan 88.000 €. Äetsän kunnan verkostot, pumppaamot, säiliö ja jätevedenpuhdistamot on liitetty Micro Scada -kaukovalvontajärjestelmään, jonka nykyarvoksi arvioidaan 102.000 €. Vampulassa ei ole kaukovalvontajärjestelmää.

Taulukko 9. Käyttöomaisuuden nykyarvot. 1000 €.

Kunta	Vesilaitokset	Verkostot	Pumppaamot ja säiliöt	Jätevedenpuhdistamot	Kaukovalvonta	Yhteensä
Huittinen	455	5 690	384	1 521	19	8 068
Punkalaidun	58	2 375	238	148	0	2 820
Vammala	1 834	6 660	400	1 241	88	10 224
Vampula	-	270	10	102	-	319
Äetsä	683	2 846	376	799	102	4 806
Yhteensä	3 031	17 778	1 409	3 811	208	26 237

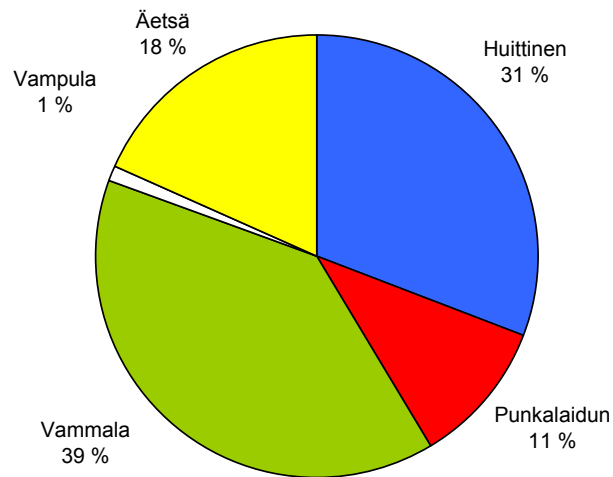
31.12.2005 mukaisessa laajuudessa, kun arvostuspäivä on 31.12.2007. Velkoja ei vähennetty.

Taulukko 10. Käyttöomaisuuden rakenteiden nykyarvot. 1000 €.

Kunta	Vesilaitokset	Pumppaamot ja säiliöt	Jätevedenpuhdistamot	Yhteensä	Varainsiirtovero, 4 %
Huittinen	240	186	1 051	1 477	59
Punkalaidun	21	188	90	299	12
Vammala	1 308	213	648	2 169	87
Vampula	-	10	77	87	3
Äetsä	451	304	616	1 371	55
Yhteensä	2 020	901	2 482	5 403	216

KÄYTTÖMAISUUDEN NYKYKÄYTTÖARVOT

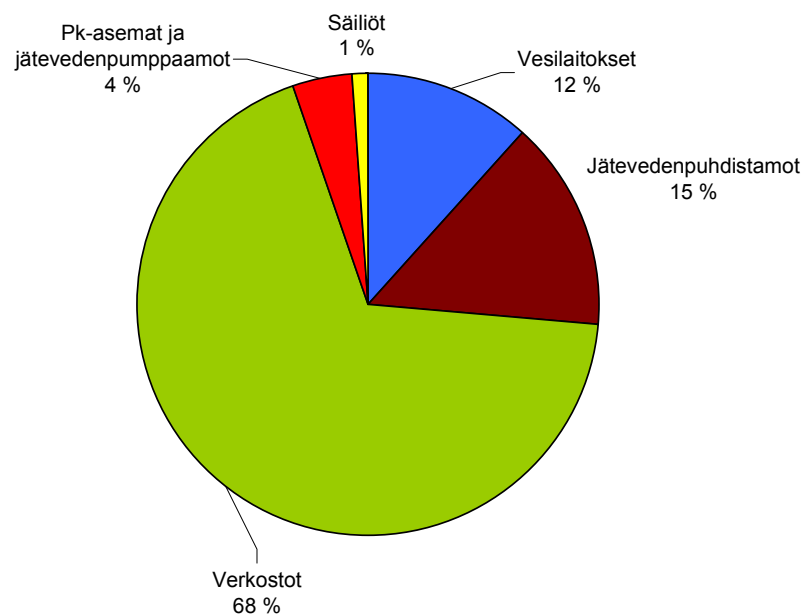
Yhteensä 26,2 M€

Kuva 7. Käyttöomaisuuden nykyarvot omaisuuserittäin.

KÄYTTÖMAISUUDEN NYKYKÄYTTÖARVOT

Yhteensä 26,2 M€

Kuva 8. Käyttöomaisuuden nykyarvot laitoksittain.

C. ALUSTAVA LIKETOIMINTASUUNNITELMA

3 VAIHTOEHDOT TOIMINTAMUODOKSI

Alueellisesti toimiva mutta kuntien omistama palveluyksikkö voidaan järjestää neljällä vaihtoehtoisella tavalla: alueellisena (isäntäkunnan) liikelaitoksena, kuntayhtymänä, liikelaitoskuntayhtymänä tai osakeyhtiönä. Kaikissa neljässä on keskenään yhteneviä piirteitä, lähinnä nimikkeet ja lainsäädännön yksityiskohtaisuus vaihtelevat.

3.1 Alueellinen liikelaitos

Kunnan liikelaitoksella tarkoitetaan kunnan toimintayksikköä, joka harjoittaa liiketoimintaa, jolla on itsenäinen asema kunnan talousarviossa ja jonka kirjanpito on järjestetty ja tilinpäätös laadittu kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeiden mukaisesti. Liikelaitos ei kuitenkaan ole oma erillinen oikeushenkilönsä.

Kunnallinen liikelaitos on ollut toimintamuotona olemassa jo yli vuosikymmenen, mutta lainsäädäntöön se on tulossa vasta osana kuntalain päivitystä vuonna 2007. Muutosten tavoitteena on ollut selkeyttää liikelaitosten asemaa markkinoilla ja toisaalta suhteessa kuntakonserniin.

Suomessa liikelaitosmuodossa toimivia vesihuoltolaitoksia oli vuonna 2004 noin 100 kappaletta. Yleistäen vesihuoltoliikelaitosten liikevaihto on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yli miljoona euroa ja niiden toiminta on kohtuullisen tai hyvin kustannuskattavaa.

Liikelaitos voi tarjota palveluitaan myös yli kuntarajojen ns. isäntäkunnan liikelaitoksena. Huittisten alueella isäntäkunta olisi käytännössä Huittisten kaupunki. Muut kunnat voisivat asettaa liikelaitosta ohjaavaan yhteislautakuntaan tai johtokuntaan edustajiaan sovituissa suhteissa, mutta juridisesti laitos olisi edelleen osa emokunnan kaupunkikonsernia.

Yhteislautakunta ei ole jäsenkunnista erillinen oikeushenkilö, joka voisi toimia työnantajana tai osapuolena oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakumenettelyssä. Yhteinen toimielin on nimestään huolimatta yhden sopimuskunnan valtuuston ja hallituksen alainen toimielin. Samoin yhteisen toimielimen hallinnonalaan kuuluva laitos on yhden sopimuskunnan laitos. Laitoksen kiinteistön ja irtaimiston omistusoikeus voi kuulua yhteisesti tai määräosuuksin sopimuskunnille, mutta silloinkin laitos on hallinnollisesti sen kunnan laitos, jonka toimielin yhteislautakunta on. Myös yhteislautakunnan hallinnonalaan kuuluvat virat ovat yhden sopimuskunnan virkoja ja niiden haltijat ovat tuon kunnan viranhaltijoita.

Hallinnollisesti ja juridisesti järjestelystä seuraa muille kunnille useita kysymyksiä, joista ei vesihuoltoon liittyen olla Suomessa päästy ylitse yhdessäkään kunnassa – esimerkiksi vesihuollon alueellisesta liikelaitoksesta ei siis ole. Lisäksi kuntarajan ylittävä toiminta olisi yhteisöveron alaiseksi tulkittavaa liiketoimintaa, vaikka se tapahtuisikin liikelaitoksen sisällä. Se siis menettäisi verohyödyn osakeyhtiöön nähden.

Isäntäkunnan liikelaitos **ei ole realistinen vaihtoehto** alueelliseksi operaattoriksi.

3.2 Kuntayhtymä

Kuntayhtymälle voidaan kuntalain nojalla antaa julkisoikeudellisia ja muitakin tehtäviä hoidettavaksi. Tietyillä tehtäväalueilla erityislainsäädäntö velvoittaa, että kunnat osallistuvat kuntayhtymiin. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi erikoissairaanhoidon antavat sairaanhoitopiirit sekä maakuntien liitot maakuntakaavoituksen ja -suunnittelun osalta. Valtaosa kuntayhtymistä on kuitenkin niin sanottuja vapaaehtoisia kuntayhtymiä. Vapaaehtoisia kuntayhtymiä on perustettu hoitamaan muun muassa perusterveydenhuoltoa, ammatillista koulutusta, vanhusten- ja päihdehuoltoa sekä elinkeinojen kehittämistä.

Tehtävän siirtyessä kuntayhtymälle yksittäinen kunta luopuu kuntayhtymän toimialaan kuuluvissa asioissa päätösvallastaan ja voi vaikuttaa asiaan kuntayhtymään valittujen yhtymäkokousedustajien tai muiden luottamushenkilöiden kautta. Laki ei määrittele kuntayhtymässä tarvittavaa organisaatiota, vaan päätöksenteosta, toimielinten jäsenten lukumäärästä ja äänivallan perusteista voidaan joustavasti sopia kuntien välisessä, valtuustojen hyväksymässä perussopimuksessa. Perussopimuksen mukaisesti päätösvaltaa voi kuntayhtymässä käyttää joko yhtymäkokous tai jokin muu perussopimuksessa mainittu toimielin, esimerkiksi yhtymävaltuusto tai yhtymähallitus.

Perussopimuksessa sovitaan myös jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien edustavuudesta valittaessa kuntayhtymän toimielimiä sekä siitä, mikä kuntayhtymän toimielin edustaa kuntayhtymää, valvoo sen etua ja tekee sen puolesta sopimukset. Näiden kysymysten lisäksi perussopimuksessa pitää sopia kuntayhtymän taloutta koskevista asioista, kuten jäsenkuntien osuudesta kuntayhtymän varoihin ja vastuusta sen veloista, kuntayhtymästä eroavan jäsenkunnan ja toimintaa jatkavien jäsenkuntien asemasta, kuntayhtymän hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä siitä, miten kuntayhtymä puretaan ja loppuselvitys suoritetaan.

Periaatteessa kuntayhtymä voisi muistuttaa liiketoimintaa harjoittavaa osakeyhtiötä paljonkin, mutta käytännössä sitä on käytetty lähinnä verovaroin järjestettävään ylikunnalliseen yhteistyöhön. Lainsäädännössä joustavasti avoimeksi jätetyt kohdat myös käytännössä hämärtävät toimivalta- ja päätöksentekosuhteita, vaikka niistä perussopimuksessa sovittaisiinkin. Byrokraattinen ja vastuiden jaossa harmaille alueille taipuvainen lopputulos ei ole liiketoimintaan soveltuva.

Vesihuollossa kuntayhtymiä on käytetty erityisesti veden tukkuhankinnassa, ja tällä hetkellä kuntayhtymiä on Suomessa ilmeisesti neljä.

Kuntayhtymää ei voi pitää realistisena vaihtoehtona alueelliseksi operaattoriksi.

3.3 Liikelaitoskuntayhtymä

Uudessa kuntalaissa esiteltiin ylikunnalliseen yhteistyöhön soveltuva julkisoikeudellinen organisoitumismuoto, liikelaitoskuntayhtymä. Se on oma juridinen oikeushenkilönsä, jossa johtokunnalla on enemmän operatiivista päätöksentekovaltaa ja jonka rakenne olisi muutenkin vähemmän byrokraattinen kuin kuntayhtymämallissa. Toimintamuotona liikelaitoskuntayhtymä on soveltuvin sellaiseen ylikunnalliseen toimintaan, joka saisi osan tuotoistaan maksuina asiakkailta ja osan omistajakunniltaan. Julkisoikeudellisena organisaationa siihen sovellettaisiin kuitenkin nykyisiä toiminnan julkisuutta ja valituskelpoisuutta koskevia säädöksiä.

Liikelaitoskuntayhtymä ei ole varsinaisesti tarkoitettu vesihuollon kaltaiseen puhtaasti asiakasrahoitteiseen liiketoimintaan, se jättää mahdolliset liikesalaisuudet julkisiksi, se ei tuota verohyötyä yhtiöön nähden – ja koska lainsäädännön valmistelu on lisäksi yhä kesken, olisi mallin soveltaminen Huittisten alueella käytännössä riskialtista pilotointia.

Liikelaitoskuntayhtymä ei sovellu alueelliseksi operaattoriksi.
--

3.4 Osakeyhtiö

Osakeyhtiö on vaihtoehtoisista toimintamuodoista ainoa, jonka hallintoa, taloutta ja toimintaa säädellään selkeällä ja laajasti käytännössä sovelletulla lainsäädännöllä. Se on kasvattamassa suosiotaan myös kuntien toimintojen järjestämisessä, ja kuntien omistamia osakeyhtiöitä on Suomessa nykyisin noin 1.200.

Yhtiön hallinto järjestetään osakeyhtiölain mukaan. Ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous, jossa kunnat ovat edustettuina osakeosuuksiensa mukaisissa suhteissa. Yhtiökokous järjestetään normaaliolosuhteissa kerran vuodessa. Yhtiökokouksen alaisuudessa toimii yhtiön hallitus, jolla on jonka paikkajakauma sovitaan osakassopimuksessa. Jakauman ei tarvitse noudattaa täsmälleen osakejakaumaa. Koska hallitus on lähempänä yhtiön varsinaista toimintaa, hallituksen paikkajaon voi periaatteessa nähdä ohjaavan operatiivista toimintaa enemmän kuin osakejakauman. Hallitus valitsee edelleen toimitusjohtajan, joka vastaa sille operatiivisesta toiminnasta.

Omistajat eli kunnat käyttävät valtaansa yhtiökokouksessa ja hallituksessa. Yhtiökokouksessa päätökset tehdään enemmistöpäätöksinä, lukuun ottamatta määräenemmistöä (2/3) vaativia yhtiön omistusrakenteeseen ja rahoitukseen puuttuvia isoja päätöksiä. Määräenemmistövaatimusta voidaan tarkentaa sopimalla niiden rinnalle vaatimus vähintään tietyn osakasmäärän kannatuksesta – näin vältetään yhden tai kahden suuren osakkaan ylivalta yhtiössä. Hallituksen tulee olla keskusteleva ja yhtiön kehitykseen pyrkivä, mutta linjakkaasti toimivassa hallituksessa päätösten pitäisi lopulta syntyä yksimielisesti.

Omistajien, yhtiön ja muiden osapuolten (toimitusjohtaja, tilintarkastajat, henkilöstö jne.) vastuut, velvoitteet ja oikeudet kirjataan yhtiöjärjestykseen ja osakassopimukseen. Yhtiöjärjestykselle asetetaan tarkat muotovaatimukset laissa. Osakassopimus voi olla vapaamuotoisempi, mutta se on aina alisteinen yhtiöjärjestykselle ja sille on löydettävissä suuri määrä esimerkkejä.

Vesihuollossa osakeyhtiömuoto on yhden kunnan alueella toimittaessa lähinnä historiallinen poikkeus, lähinnä siten että koko kunnan vedenjakelun järjestänyt osuuskunta on yhtiötetty 1970-1990-luvulla. Toisaalta 2000-luvulla kuntarajat ylittävien vesihuollon yhteisorganisaatioiden osalta näyttää siltä, että osakeyhtiömuodosta on tulossa ainoa käytetty toimintamalli. Vahva juridinen perusta, selkeät valtasuhteet, läpinäkyvyys ja osakeyhtiön kehitys tiiviisti rinnakkain muun yhteiskunnan mukana tuntuvat soveltuvan kunnankin liiketoimintaan hyvin, kunhan vain omistajan ja toimialan ominaispiirteet huomioidaan yhtiön asiakirjoissa.

Osakeyhtiö soveltuu hyvin alueelliseksi operaattoriksi.

4 YHTIÖN TOIMINTA-AJATUS

Selvityksessä tarkastellaan vesihuollon järjestämisen alueellista vaihtoehtoa, jossa Huittisten ja Vammalan kaupungit sekä Punkalaitumen, Vampulan ja Äetsän kunnat perustavat alueelleen kokonaan omistamansa vesihuoltoyhtiön, joka aloittaa toimintansa vuoden 2008 alusta. Yhtiön tehtävänä on huolehtia keskitetyn vesihuollon palveluista toiminta-alueellaan.

Vesihuoltolain (119/2001) ensimmäinen uudistuskierron käynnistyy keväällä 2007. Vesi- ja viemärlaitosyhdistyksen, Kuntaliiton sekä maa- ja metsätalousministeriön aiempien kannanottojen perusteella voi pitää kohtuullisen todennäköisenä, että hulevedet tullaan päivitetystä laista rajaamaan pois vesihuoltolaitoksen tehtävistä. Ne siis tulisivat käytännössä kuntien katuosastojen vastuulle. Selvityksessä onkin oletettu, että hulevesiverkostot eivät siirry yhtiön omistukseen ja vastuulle.

Vedenpumppaus ja -käsittely sekä verkostot jäävät Vammalan alueella vesiosuuskuntien osalta ja Vampulan alueella Vampulan Vesihuolto Oy:n osalta yhtiön toiminnan ulkopuolelle. Hulevesiverkostoja sekä vesiosuuskuntien ja Vampulan Vesihuolto Oy:n omaisuutta lukuun ottamatta yhtiö omistaa kuntien alueella koko vesihuoltoinfrastruktuurin, ja vastaa kokonaisuudessaan sen operoinnista ja toimintoihin liittyvistä vastuista ja velvoitteista. Yhtiön asiakkaita ovat toiminta-alueen kiinteistöt, alueen merkittävät teollisuuslaitokset ja alueella olevat osuuskunnat.

Yhtiön tavoitteena on

- Vesihuollon peruspalvelun laadun ja saatavuuden turvaaminen
- Lainsäädännön ja lupaehtojen asettamien vaatimusten täyttäminen
- Saavuttaa mittakaavan ja rakenteen osalta valmius alan uusiin haasteisiin
- Saavuttaa säästöjä investoinneissa ja käyttömenoissa
- Säilyttää ja kehittää henkilöstön ammattitaitoa
- Varmistaa tulevaisuuden henkilöstön saanti
- Vahvistaa alueen vetovoimaisuutta yleisesti.

Tähän pääsemiseksi yhtiön on oltava toiminnallisesti ja omistuksellisesti selkeä kokonaisuus, joka on kaikilla tasoillaan vertailukelpoinen muihin saman kokoluokan suomalaisiin laitoksiin. Yhtiön tulee hallita sekä laitostensa prosessiteollinen toiminta, vähittäisverkostojensa hajautettu toiminta että asiakassuhteidensa hoito ja kehittäminen.

Yhtiö pyrkii tavoitteisiinsa

- Kokonaistaloudellisesti parasta tekniikkaa käyttäen
- Mittakaavaetuja hyödyntäen
- Paikallisen osaamisen ja valmiuden säilyttäen
- Hankkimalla kilpailukykyisiä ostopalveluita tarpeidensa mukaan
- Tiiviissä yhteistyössä alueen kuntien, viranomaisten ja osuuskuntien kanssa
- Yhteistyössä osakaskuntien muiden alueellisten organisaatioiden kanssa
- Oman henkilöstönsä ja yhteistyökumppaneidensa osaamista jatkuvasti kehittäen
- Oikea-aikaisella ja tasapuolisella rakentamis- ja saneerausinvestointiohjelmalla.

Konkreettisia keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi ovat mm.

- Järjestelmällinen omaisuustiedon kerääminen
- Pitkän aikavälin kunnossapito-ohjelman luominen ja toimeenpano
- Laitosten toiminnallinen ja tekninen standardisointi vaiheittain
- Valvomotoimintojen keskittäminen.

5 MARKKINAENNUSTE

5.1 Kotitaloudet

Suunnittelualueen väestömäärä oli vuonna 2005 noin 35.800 asukasta. Asukkaista noin 27.700 (81 %) oli liittynyt vesijohtoon (Vammalan vesiosuuskuntien ja Vampulan Vesihuolto Oy:n asukkaat eivät ole mukana) ja noin 25.300 (71 %) viemäriin. Kotitalouksille myydyn veden kokonaismäärä oli vuonna 2005 noin 1,23 milj. m³/v ja laskutetun jäteveden määrä noin 1,13 milj. m³/v. Vuoteen 2020 mennessä suunnittelualueen kuntien kokonaisväkiluvun ennustetaan vähenevän noin 4 %. Vesijohtoon liittyneiden osuuden arvioidaan kuitenkin kasvavan vuoteen 2020 mennessä 91 prosenttiin (29.700 asukasta) ja viemäriin liittyneiden 82 prosenttiin (27.900 asukasta).

Yhtiön toiminta-alueella myydyn veden kokonaismäärä oli vuonna 2005 noin 1,93 milj. m³/v ja laskutetun jäteveden määrä noin 1,52 milj. m³/v. Myydyn veden kokonaismäärän oletetaan kasvavan noin 6 % ja laskutetun jäteveden määrän noin 12 % vuoteen 2020 mennessä. Volyymien kasvu syntyy oletetusta liittyjämäärien kasvusta. Samalla vedenottamoilta pumpattavan veden ja jätevedenpuhdistamoille saapuvan jäteveden oletetaan vähenevän, koska vuotovesien osuus pienenee verkostosaneerausten myötä.

5.2 Suurasiakkaat

Osakaskuntien vesihuoltolaitoksilla on suurasiakkaita lähinnä Huittisissa Saarioisten Säilyke Oy ja Lihajaloste Korpela Oy, joista etenkin Saarioisten säilyke on merkittävä suuren vedentarpeensa ja jätevesimäärän vuoksi. Vuonna 2005 suurasiakkaille myydyn veden kokonaismäärä oli noin 698.000 m³/v ja laskutetun jäteveden määrä noin 387.000 m³/v.

Suunnittelualueella suurasiakkaat muodostavat huomattavan osuuden laitosten kokonaisvolyymeista (36 % myydystä vedestä ja 26 % laskutetusta jätevedestä), joten vesi- ja jätevesivolyymien muutoksilla on merkittävä vaikutus myös mahdollisen vesihuoltoyhtiön toimintaan. Luvun 9.2. herkkyytarkastelun osoittaa, että yhtiön taloudellinen ennuste (luku 8.3) on herkkä suurasiakkaiden vedentarpeen muutoksille. Etenkin Saarioisten lähitulevaisuuden järjestelyjen vaikutus yhtiön toiminnalle täytyy huomioida.

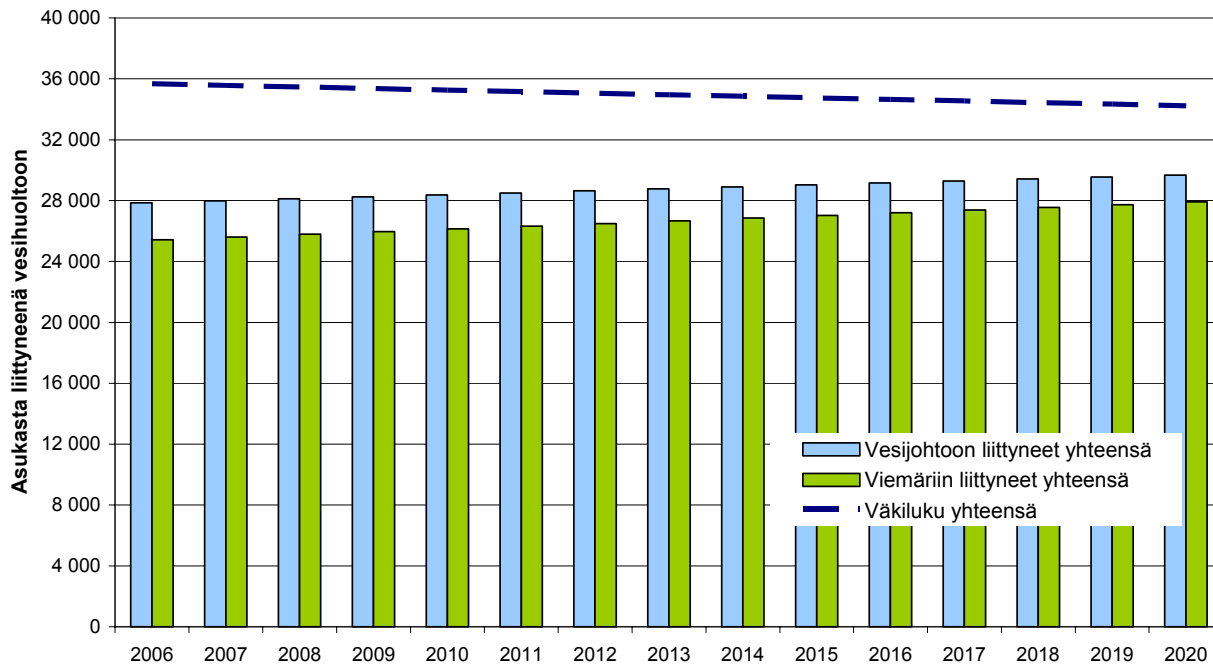
Suurasiakkaiden ja etenkin teollisuuden vesi- ja jätevesimäärien kehitystä on kuitenkin käytännössä mahdotonta ennustaa. Tässä niiden ennustetaan muuttuvan vuosien 2005-2020 välillä samassa suhteessa liittyjämäärien kehityksen kanssa, eli volyymit kasvavat jonkin verran. luvun 9.2. herkkyytarkastelu osoittaa, että yhtiön taloudellinen ennuste (luku 8.3) on herkkä

5.3 Osuuskunnat

Suunnittelualueella vain Vammalassa Illon vesiosuuskunta ostaa vettä ja toimittaa jäte- vettä kunnalliselle vesihuoltolaitokselle. Vuonna 2006 vedenmyynti osuuskunnalle oli noin 16.000 m³/v ja toimitettu jätevesimäärä 6.600 m³/v. Sekä Illon että Sammaljoen ve-

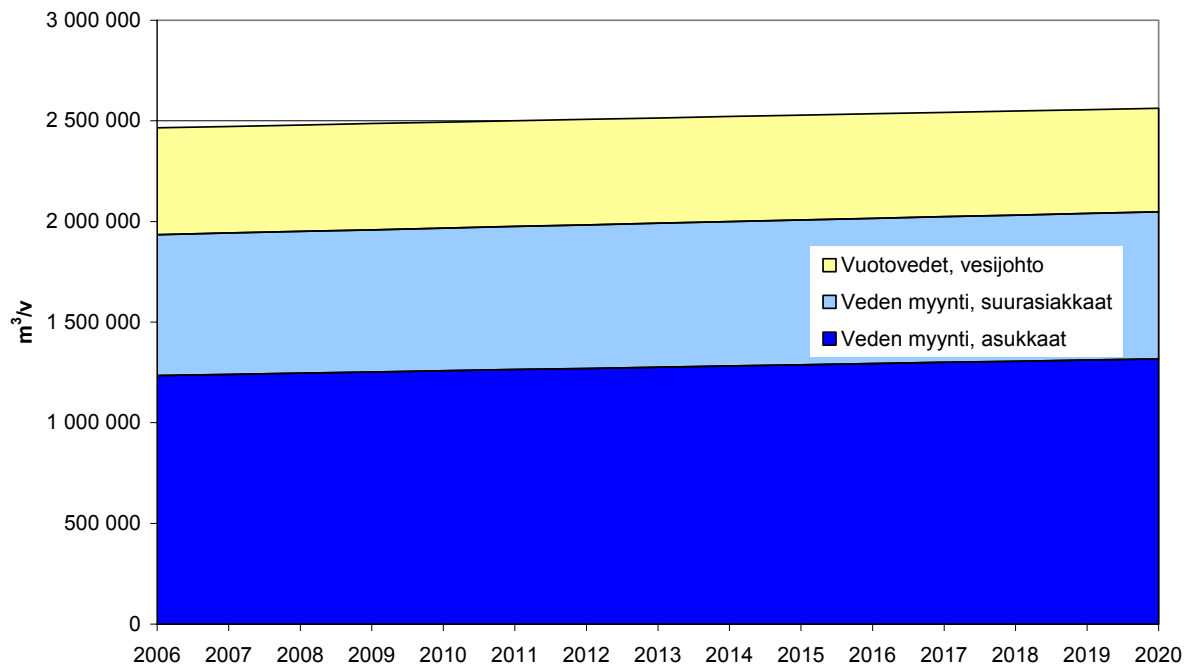
siosuuskuntien liittyjämäärät kasvavat voimakkaasti vuoteen 2010 mennessä ja Sammaljoen vesiosuuskunta tulee toimittamaan tulevaisuudessa jätevedet Vammalaan. Osuuskuntien osuus yhtiön volyyeista on kuitenkin niin pieni, että laskennassa myynnin osuuskunnille ennustetaan muuttuvan vuosien 2005-2020 välillä samassa suhteessa liittyjämäärien kehityksen kanssa, eli volyymit kasvavat maltillisesti.

ASUKASLUKU JA VESIHUOLLON LIITTYJÄT

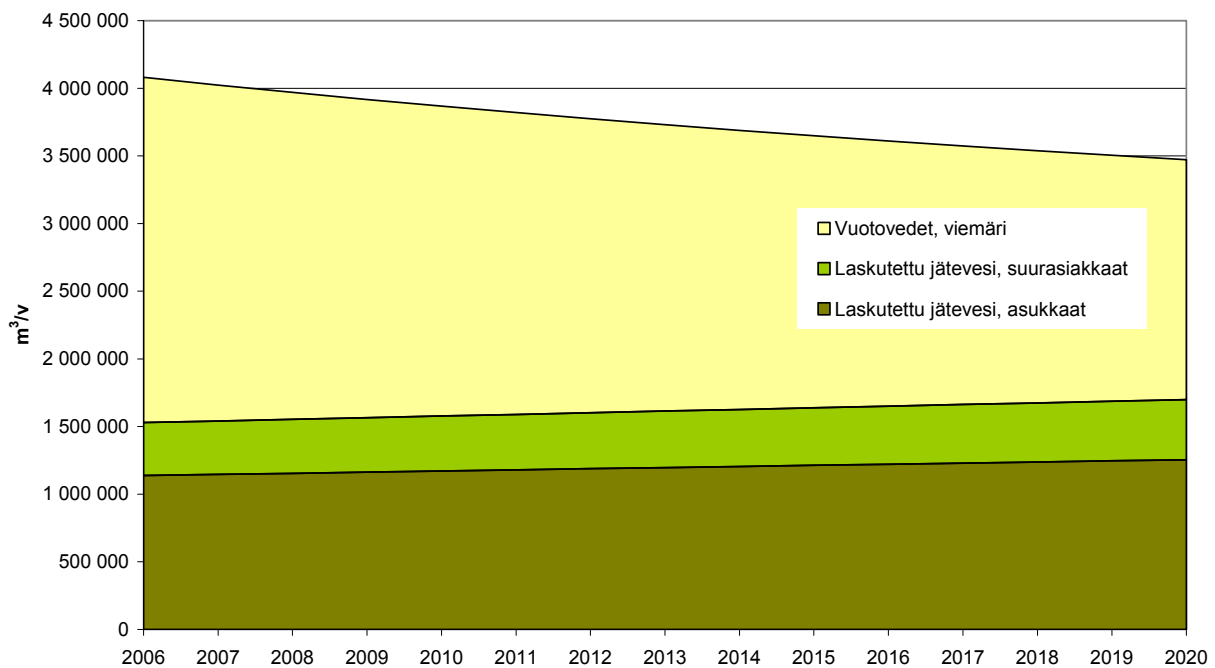
Kuva 9. Vesihuollon liittyjien kehitys vuoteen 2020 asti.

VEDENKULUTUKSEN KEHITYS

Kuva 10. Vedenkulutuksen kehitys vuoteen 2020 asti.

JÄTEVEDEN MÄÄRÄ PUHDISTAMOILLA

Kuva 11. Jätevesien määrät puhdistamoilla vuoteen 2020 asti.

6 TUOTANTOSUUNNITELMA

6.1 Vedenhankinta

Yhtiöllä on toiminnan alkaessa raakavesilähteinä 11 käytössä olevaa pohjavedenottamoita sekä kolme pintavettä käsittelevää laitosta, joiden yhteenlaskettu kapasiteetti on 3,8 milj. m³/v (10.368 m³/d). Käytössä olevista pohjavedenottamoista neljä on Huittisten, kaksi Punkalaitumen, yksi Vammalan, kaksi Äetsän, yksi Alastaron ja yksi Kokemäen alueilla. Pintavesilaitokset sijaitsevat Vammalassa. Huittisissa on lisäksi yksi käytöstä poistettu pohjavedenottamo varavedenottamona. Suunnittelualueella tullaan siirtymään kokonaan pohjaveden käyttöön raakavesilähteenä vuoden 2009 aikana, kun Vammalan pintavesilaitokset korvataan runkojohtoyhteydellä Mouhijärvellä ja Hämeenkyrössä sijaitseville pohjavedenottamolle.

Vedenottamot, paineenkorotusasemat ja vesisäiliöt liitetään automaatio- ja kaukovalvontajärjestelmiin, jolloin vedenhankintaa voidaan seurata keskitetysti keskusvalvomosta.

6.2 Vedenjakelu

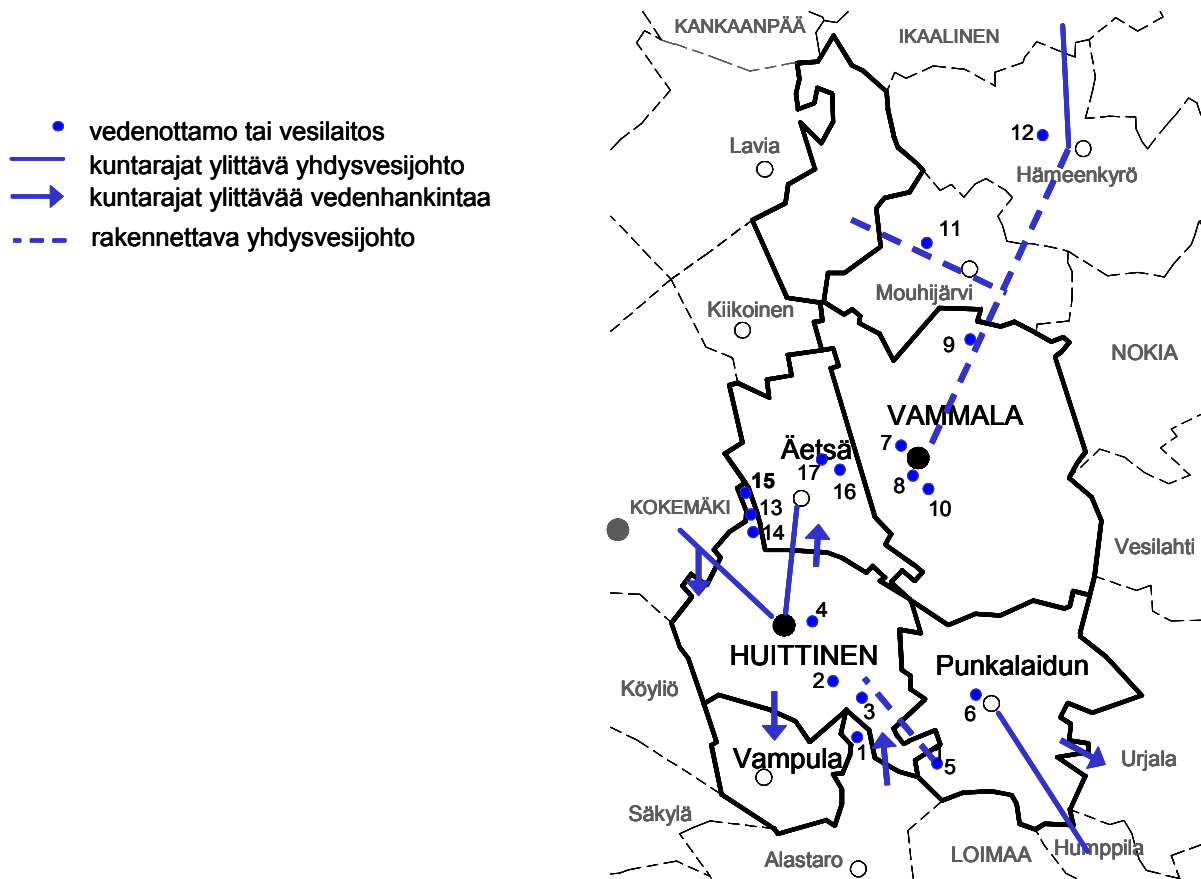
Vesijohtoverkoston kokonaispituus on 713 km. Siihen kuuluu 8 paineenkorotusasemaa ja 7 vesisäiliötä. Vuonna 2005 laskuttamattoman veden (vuotovedet, huuhtelut ym.) osuus kokonaispumpkauksesta oli 22 % eli jotakuinkin valtakunnallisessa keskiarvossa.

Suunnittelualueella on kuntarajat ylittäviä vesijohtoja seuraavasti:

- Vammalasta on aloitettu runkovesijohdon rakentaminen Karkun ja Häijään kautta Mouhijärven Hynilänkankaalle ja Hämeenkyröön Ulvaanharjulle rakennettaville pohjavedenottamoille. Rakennettavien linjojen kautta Vammalan ja Suodenniemen verkosto tulee yhdistymään Ikaalisten ja Kyröskosken verkostojen kanssa.
- Huittisten käyttämän Lohensuon ja Vampulan Nuijamaan pohjavedenottamoiden välillä on johtoyhteys, jossa voidaan toimittaa vettä molempiin suuntiin.
- Huittisten ja Äetsän vesijohtoverkostat on yhdistetty ja Huittinen toimittaa vettä Äetsään. Voidaan erikseen sopia toimittaa vettä myös Äetsästä Huittisiin.
- Huittisten ja Kokemäen verkostat on yhdistetty ja vettä voidaan toimittaa molempiin suuntiin. Pieni putkikoko kuitenkin estää yhteyden toimimisen varsinaisena varmuusyhteytenä.
- Punkalaitumelta on vesijohtoyhteys Humppilaan, josta johdetaan vettä Punkalaitumen verkostoon. Tällä voidaan turvata osittain vedensaanti häiriötilanteissa.
- Punkalaitumelta johdetaan juomavettä 70 asukkaalle Urjalaan.
- Vampulan Palojoen, Katinhännän ja Riuttaanmaantien kiinteistöille vesi johdetaan Huittisten kaupungin puolelta.

Tulevaisuudessa verkostojen yhdistämistä tullaan jatkamaan ja vedensaannin varmuutta parantamaan seuraavasti:

- Vammalan ja Äetsän välille rakennetaan yhdysvesijohto.
- Huittisten ja Punkalaitumen välille rakennetaan yhdysvesijohto.
- Huittisten ja Äetsän välisen runkojohdon kapasiteetin nosto.

Kunta	Ottamo	Kapasiteetti, m ³ /d	V. 2005, m ³ /d
Huittinen	1. Lohensuon pohjavedenottamo	2 500	1 800
	2. Vakkilan pohjavedenottamo	800	1 027
	3. Kyyhkylän pohjavedenottamo varavedenottamo		0
	4. Pyöriälän pohjavedenottamo	430	105
Punkalaidun	5. Kanteenmaan pohjavedenottamo	800	358
	6. Kennin pohjavedenottamo	100	36
Vammala	7. Kilpinokan vesilaitos	3 300	
	8. Houhajärven hidassuodatuslaitos	3 800 ¹⁾	2 679 ¹⁾
	9. Karkun vesilaitos	288 ¹⁾	115 ¹⁾
	10. Houhajärven pohjavedenottamo	1 000	
	11. Hynilänkangas rakenteilla	800	
	12. Ulvaanharju rakenteilla	900	
Äetsä	13. Riitaniitun pohjavedenottamo	500	56
	14. Karhiniemen pohjavedenottamo	250	88
	15. Kuukinmaan pohjavedenottamo	250	211
	16. Kinnalan pohjavedenottamo	400	264
	17. Ruotsilan pohjavedenottamo	250	96
Yhteensä		10 368	6 835

1) Vedentuotantoa jakeluun

Kuva 12. Vedenhankinta ja yhdysvesijohdot.

6.3 Jätevesien viemäröinti

Jätevesiviemäriverkoston kokonaispituus on 362 km. Siihen kuuluu 86 jätevedenpump-
paamaa. Vuonna 2005 laskuttamattoman jäteveden keskimääräinen osuus oli 63 % puh-
distamolle tulevasta jätevedestä eli valtakunnallisestikin poikkeavan suuri.

Suunnittelualueella ei ole tällä hetkellä kuntarajat ylittäviä viemäri-
linjoja, mutta raken-
teilla on jo linja Vammalasta Mouhijärvelle. Lisäksi ainakin yleissuunnitelmatasolla esil-
lä ovat olleet (osittain toisilleen vaihtoehtoisina)

- Punkalaidun-Huittinen *tai* Punkalaidun-Vammala
- Vampula-Huittinen
- Äetsä-Huittinen
- Vammala-Äetsä *tai* Äetsä-Vammala.

6.4 Jätevesien käsittely

Yhtiöllä on toiminnan alkaessa seitsemän jätevedenpuhdistamaa, yksi muiden osakas-
kuntien paitsi Vammalan alueella, jossa on kolme jätevedenpuhdistamaa. Huittisten,
Punkalaitumen, Vammalan, Vampulan ja Äetsän puhdistamojen lupaehdot ovat voimas-
sa vuosien 2007, 2010, 2007, 2010 ja 2011 loppuun, jonka jälkeen niiden puhdistusvaa-
timuksen tiukentuvat.

Vammalan Suodenniemen ja Karkun puhdistamot tullaan lopettamaan ja jätevedet joh-
detaan joko saneerattavalle Vammalan keskuspuhdistamolle tai yhdessä Vammalan jäte-
vesien kanssa jollekin muulle alueen keskuspuhdistamolle.

Huittisten-Loimaan alueen vesihuollon kehittämissuunnitelmassa ehdotetaan Vampulan
ja Punkalaitumen jätevesien käsittelyn keskittämistä noin vuoteen 2010 mennessä Huit-
tisten puhdistamolle. Siirtämisestä ei ole vielä tehty sitovia päätöksiä. Kunnat ovat il-
moittaneet keskittämisen investointiohjelmassaan, joten ne ovat yhtiöstä laaditun talou-
dellisen ennusteen perustana.

Pirkanmaan alueellisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa suositeltiin vaihtoehtoi-
na Äetsän ja Vammalan jätevesien johtamista Huittisiin keskuspuhdistamolle tai Äetsän
ja Punkalaitumen jätevesien johtamista Vammalan keskuspuhdistamolle. Näistäkään ei
ole kuntien päätöksiä.

Valittavista jätevedenkäsittelyratkaisuista riippuen alueelle tullaan siis rakentamaan tai
saneeraamaan yhdestä neljään jätevedenpuhdistamaa. Puhdistamoiden ja siirtoviemärei-
den mitoittamiseen vaikuttavat erittäin merkittävästi verkostosaneerausten vuotovesiä leik-
kaava vaikutus sekä odotettavat muutokset alueen teollisuuden tarpeissa, erityisesti Saa-
rioinen Oy:n osalta.

Jätevesien käsittelyn mahdollinen keskittäminen tulevaisuudessa on tärkein kuntia yh-
teistyöhön ajava tekninen tekijä. Fyysiset verkostoyhteydet eivät ole edellytys yhtiön
muodostamiselle, mutta epätietoisuus vaihtoehtojen täsmällisestä sisällöstä, vaikutuksista
esim. haja-asutuksen kiinteistöjen jätevesien käsittelyyn sekä kustannuksista voivat

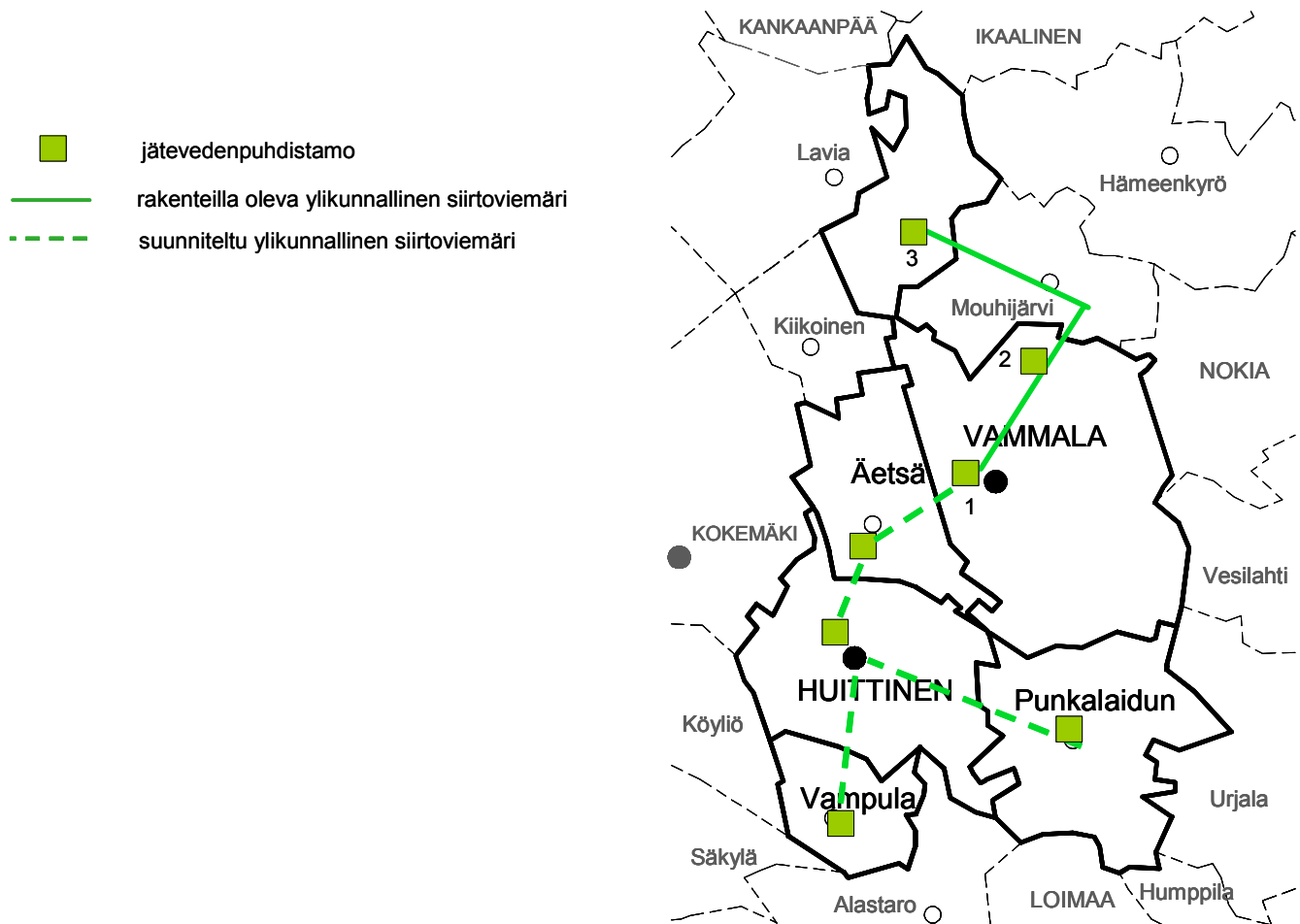
turhaan olla esteinä yhtiön perustamiseen liittyvässä päätöksenteossa. Koska jokaisen kunnan jätevesien puhdistuksesta tekemä valinta vaikuttaa myös muihin, **tulee tämän selvityksen rinnalle laatia teknistaloudellinen yhteenveto aiheesta jokaiselle kunnalle erikseen.**

Puhdistamot, lietteen käsittely ja pumppaamot liitetään automaatio- ja kaukovalvontajärjestelmiin, jolloin niiden toimintaa voidaan seurata keskitetysti keskusvalvomosta

6.5 *Lietteen käsittely*

Yhtiön jätevedenpuhdistamot tuottivat vuonna 2005 kuivattua lietettä yhteensä noin 7.500 m³.

Lietteen käsittelyn kehittäminen yhtiön toiminta-alueella riippuu alueellisen jätehuollon sekä lainsäädännön kehityksestä. Näistä jälkimmäisessä muutoksia on odotettavissa mm. liittyen uusittavaan puhdistamoliettedirektiiviin, valmistelussa olevaan mahdolliseen uuteen biojättedirektiiviin sekä jo toimeenpanovaiheessa olevaan, vuoden 2006 alusta voimaan tulleeseen jätteenpolttodirektiiviin. Nykyisten kehitysnäkymien perusteella voidaan olettaa, että lietteen käsittely tullaan tulevaisuudessa joka tapauksessa keskittämään alueella yhteen toimipisteeseen, joka saattaa myös sijaita varsinaisen suunnittelualueen kuntien ulkopuolella.

Puhdistamo	Mitoitusvirtaama, m ³ /d	v. 2005, m ³ /d	Lupaehto voimassa
Huittinen, Pappilanniemi	5 300	2 716	31.12.2008
Punkalaidun	750	473	31.12.2010
Vammala 1, Keskuspuhdistamo	12 000	4 600	31.12.2007
Vammala 2, Karkku	400	200	31.12.2007
Vammala 3, Kelaranta	190	120	
Vampula	270	134	31.12.2010
Äetsä	5 184	1 299	31.12.2011
Yhteensä	24 094	9 542	

Kuva 13. Jätevesien käsittely ja siirtoviemärit.

7 HENKILÖSTÖ JA HALLINTO

7.1 Henkilöstösuunnitelma

Yhtiöittämisselvityksessä mukana olevilla vesihuoltolaitoksilla on vuonna 2006 töissä kaikkiaan noin 27 henkilöä. Henkilöstön nykyisen ikärakenteen perusteella noin viidenes työntekijöistä voi jäädä eläkkeelle vuoteen 2015 mennessä. Vaikka eläkkeelle jäävien osuus koko henkilöstöstä tai yksittäisestä ammattiryhmästä ei ole hälyttävän suuri, on selvää, että osaamisen dokumentointiin ja siirtämiseen tulee valmistautua. Eläköitymisen voi toisaalta osaltaan nähdä tukevan niitä muutoksia, joihin toimintaympäristön kehitys laitokset muutenkin pakottaa.

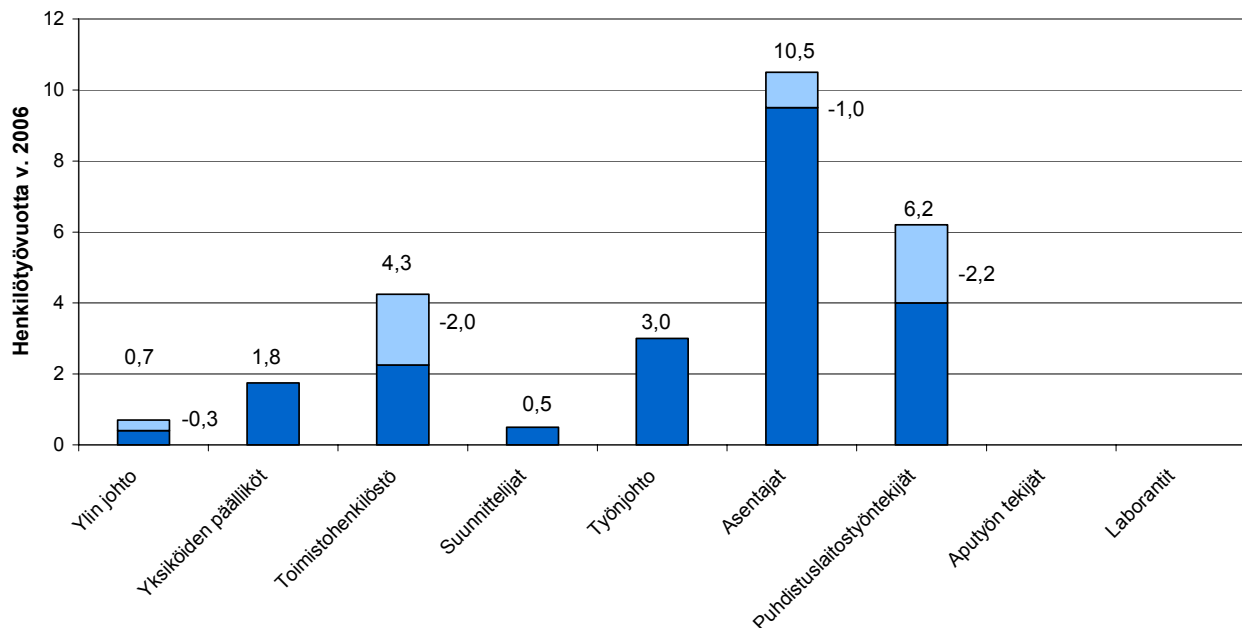
Luontevaa olisi, että vesihuoltolaitoksille tällä hetkellä täysipäiväisesti töitä tekevä henkilöstö siirrettäisiin kokonaisuudessaan alueelliseen yhtiöön. Henkilöstön siirtyminen tehdään liikkeen luovutuksen periaatteiden mukaisesti vanhoina työntekijöinä. Tällöin siirtymishetkellä voimassa olevat virka- ja työehtosopimukset (VES ja TES) velvoittavat henkilöstön vastaanottavaa palveluyksikköä voimassaoloaikansa loppuun. Sen jälkeen työehdot muuttuvat ainakin nykyisin toisistaan eroavilta osin. Samoin työtehtäviä muokataan muuttuneen toiminnan tarpeiden mukaan. Todennäköisiä muutoksia ovat esim. toiminta-alueen maantieteellinen kasvu, erikoistuneempi koulutus ja tehtäväkierron tukeminen.

Hankkeen henkilöstöä koskevat asiakokonaisuutta voidaan selvittää yksityiskohtaisemmin esimerkiksi seuraavaa runkoa noudattaen:

1. Vakinaisen henkilöstön asema
2. Määräaikaisen henkilöstön asema
3. Työsuhdeturva muutostilanteessa
4. Palkka
5. Sovellettavat virka- ja työehtosopimukset
6. Työaika
7. Työympäristömuutokset
8. Vuosiloma, lomarahaa ja mahdolliset työajan tasoittumisvapaat
9. Muut virka- ja työvapaat
10. Eläkejärjestelmä
11. Henkilöstöetuudet
12. Yhteistoimintaorganisaatio
13. Yhteistoimintamenettelyn kuvaus

Jos osakeyhtiömuotoisessa vesihuolto-yhtiössä yhdellä tai useammalla kunnalla tai kuntayhtymällä olisi määräysvalta, työntekijä- ja työntekijäpuoli siirtyvät nykyisten sopimusten päättyessä palvelulaitosten työehtosopimukseen (PTYTES). Lisäksi 1.1.2007 alkaen yhtiö voi liittyä samoilla rajoituksilla Kevan jäsenyhteisöksi. Jos yhtiössä ei ole mukana kuntaomistusta, siirtohetken VES:n ja TES:n päättyessä kunnilta tulevat työntekijät siirtyvät yksityisen sektorin työehtosopimuksen piiriin. Yksikkö ei myöskään voi hakeutua Kuntien eläkevakuutuksen (Keva) jäsenyhteisöksi. Näin käy, jos yksikön toiminta kilpailutetaan yksityiselle yritykselle.

VESIHUOLTOLAITOSTEN HENKILÖSTÖ JA VUOTEEN 2015 MENNESSÄ ELÄKÖITYVÄT

Kuva 14. Osakaskuntien laitosten henkilöstö v. 2006 ja ennakoitu eläköityminen

Henkilöstöjärjestelyissä tulee ottaa huomioon kunta- ja palvelurakennemuutoksen (Paras-hanke) puitelain sisältö.

Yleisesti ottaen yhtiön organisaatorakenteen tulee mm.

- tukea yhtiön ydintoimintoja
- mahdollistaa tukitoimintojen ammattimainen ostaminen
- varmistaa normaalitoiminnalle riittävät resurssit niin ajallisesti kuin paikallisesti
- taata valmius poikkeustilanteissa.

Tähän liittyen yhtiön henkilöstöpolitiikan tulee mm.

- olla pitkäjänteistä kuten toimiala itse
- mahdollistaa erikoistuminen ja tukea sen käyttöä yli organisaatorajojen
- mahdollistaa mielekäs urakehitys
- haastaa toimintaan ja palkita onnistumisista.

Onnistuessaan edellä mainituissa tavoitteissa yhtiöstä tulee lähes väistämättä myös maantieteellisesti johtava asiantuntijaorganisaatio, joka on valtakunnallisestikin vertailukelpoinen muihin kokoluokkansa laitoksiin. Se on työnantajana houkutteleva ja kilpailukykyinen myös suhteessa muihin toimialoihin.

7.2 Hallinto

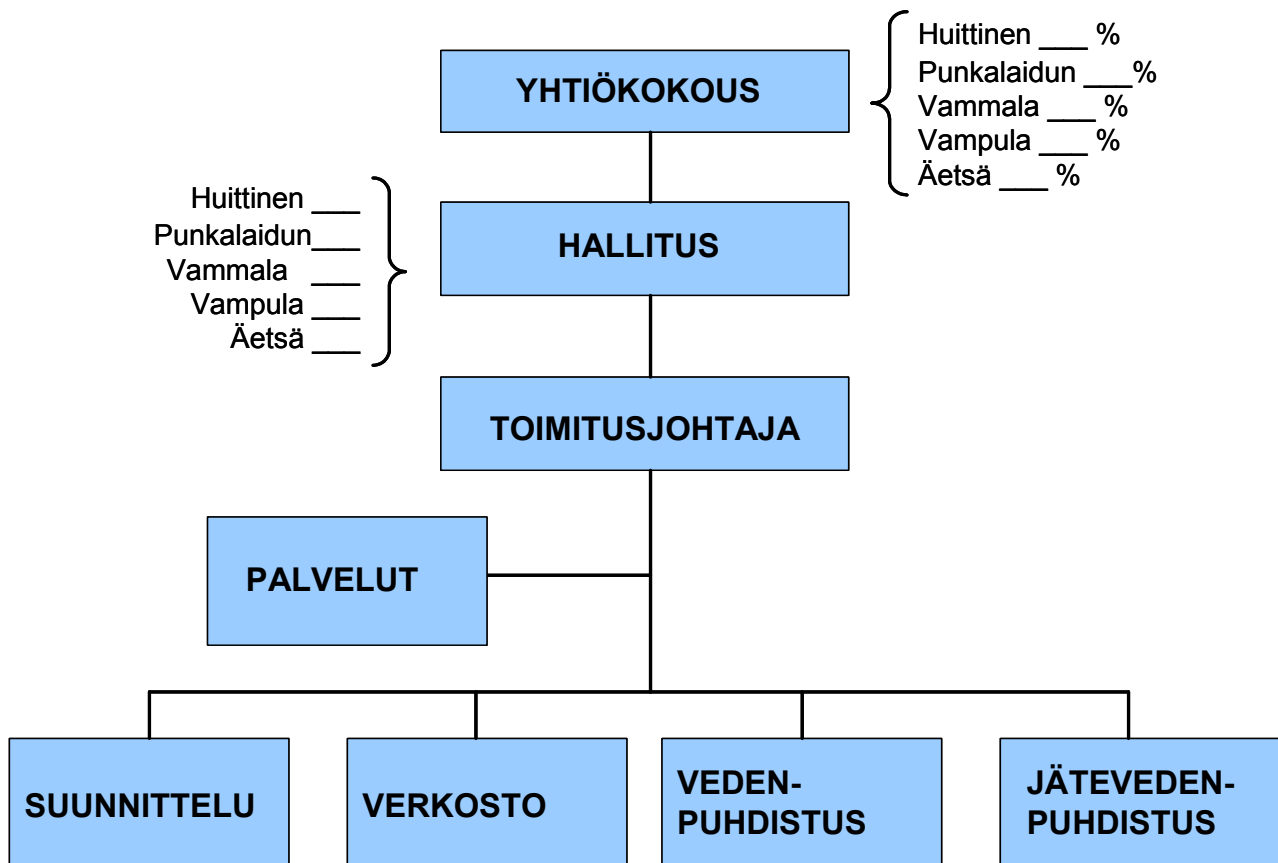
Yhtiön hallinto järjestetään osakeyhtiölain mukaan. Ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous, jossa kunnat ovat edustettuina osakeosuuksiensa mukaisissa suhteissa. Yhtiökokous järjestetään normaaliolosuhteissa kerran vuodessa. Yhtiökokouksen alaisuudessa toimii yhtiön hallitus, jonka paikkajakauma sovitaan osakassopimuksessa. Hallituksen paikkajaon voi periaatteessa nähdä ohjaavan operatiivista toimintaa enemmän kuin osakejakauman, mutta käytännössä tämä ei yksikäsitteisesti pidä paikkaansa. Hallitus valitsee edelleen toimitusjohtajan, joka vastaa operatiivisesta toiminnasta.

Yhtiön toiminta-ajatus ja eri osapuolten oikeudet, velvollisuudet ja keskinäiset suhteet kuvataan osakeyhtiölain mukaan pakollisessa yhtiöjärjestyksessä ja vapaaehtoisessa osakassopimuksessa. Näistä osakassopimus on jopa tärkeämpi, koska siihen voidaan kirjata toimiala- ja yhtiökohtaiset tarpeet hyvinkin yksityiskohtaisesti. Uuden yhtiön perustamisvaiheessa tarvitaan lisäksi perustamiskirja, joka allekirjoitetaan perustamiskokouksessa.

Yhtiön lähitulevaisuutta määrittävät ”pysyvien” yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen lisäksi rakentamishjelma ja liiketoimintasuunnitelma, jotka molemmat vahvistetaan erikseen yhtiökokouksessa. Rakentamishjelmassa kuvataan viidelle seuraavalle vuodelle suunnitellut investoinnit yleisesti ja seuraavien kahden vuoden hankkeet yksityiskohtaisesti. Rakentamishjelma on jatkuvasti päivitettävä asiakirja, joka perustuu yhtiön kiinteään yhteistyöhön kuntien kunnallisteknisen suunnittelun kanssa. Sen avulla kunnat voivat myös varmistua siitä, että yhtiön investoinnit ovat omistajien näkökulmasta tasapuolisia. Rakentamishjelma hyväksytään yhtiökokouksessa vuosittain. Liiketoimintasuunnitelma kuvaa yhtiön toimintaympäristöä ja sen muutoksia laajemmin, esim. lainsäädännön kehityksen näkökulmasta. Suunnitelman aloittavana pohjana voidaan pitää tätä osaraporttia. Liiketoimintasuunnitelma tarkistetaan yhtiökokouksessa kahden vuoden välein.

Mainittujen sopimusten ja asiakirjojen lisäksi tarvitaan erityisesti yhtiön toiminnan käynnistymiseen liittyen useita muita sopimuksia. Vaikka niistä moni määrittää toimintaa pitkällekin, ne ovat kertaluonteisia. Osakassopimus sen sijaan on ikään kuin puitesopimus, jonka toimeenpanosta on laadittava erikseen yhtiön ja kunkin kunnan välille palvelusopimus.

Kunnat voivat lisäksi vahvistaa omistajapolitiikkaansa liittyviä ohjaavia asiakirjoja, joista kaikki koskisivat myös alueellista vesihuolto-yhtiötä. Ne sisältävät tyypillisesti omistajapolitiittisista linjaukset, hyvän hallintotavan kuvauksen (corporate governance) sekä konserniohjeen. Asiakirjoilla pyritään ohjaamaan kunnan osakkuusyhtiöissä mm. rahoitushuoltoon, riskienhallintaan, konserniraportointiin, julkisiin hankintoihin sekä henkilöstöpolitiikkaan liittyviä ratkaisuja. Osakaskuntien linjaukset ovat yhtiön toiminnassa kuitenkin alisteisia osakeyhtiölaille. Ohjeiden kohteena ovat siis ensisijaisesti edustajat yhtiön toimielimissä eli hallituksessa ja yhtiökokouksessa, ei itse yhtiö.

Kuva 15. Yhtiön hallinto.

7.3 Ostopalvelut

Oman henkilöstönsä turvin hoidettujen ydintoimintojensa ohella yhtiö ostaa toiminnalleen välttämättömiä tukitoimintoja ja tasaa varsinaisen toimintansa ruuhkahuippuja ulkopuolisilla palveluntarjoajilla.

Ilmeisiä kuntaorganisaatioilta ostettavia palveluita yhtiölle olisivat esim.

- kunnallistekniikan rakentaminen
- kunnallistekniikan suunnittelu
- toimitilapalvelut
- atk-tukipalvelut
- taloushallinto

Siirtymisessä kunnan sisäisistä vyörytysluonteista palveluista yhtiön ostamiin palveluihin voidaan kohdata seuraavia haasteita:

- osa kuntaorganisaation tekemästä työstä on näkymätöntä eli siitä ei ole peritty korvausta
- osasta tehdystä työstä ei ole muutoksen jälkeenkään aiheellista periä korvausta, vaan se on syytä lukea normaaliksi ja välttämättömäksi yhteistyöksi

- nykyisten laskutusten hinnoitteluperusteet ovat vaihtelevia
- kaikki hinnoittelu ei ole vertailukelpoista markkinahintoihin
- vesihuoltolaitos voi olla kunnan toiselle yksikölle merkittävä työllistäjä
- kuntaorganisaatiolla voi olla tarve rajoittaa yhtiön valinnanvapautta oman työllisyytensä ylläpitämiseksi.

Yllä mainituista syistä johtuen kuntien tukipalveluista neuvottelu ja sopiminen on uusi-muotoisen yhtiön toimitusjohtajan ensimmäisiä tehtäviä. Jos kunnilla on palveluita, joita voidaan yhtiölle oikealla laatu- ja markkinahintaisesti myydä, kannattaa sen niitä luonnollisesti myös ostaa.

Pelkistetysti yhtiön aloittaminen muuttaa siis nykyistä tilannetta tuomalla ostopalveluiden kustannukset läpinäkyviksi, pakottamalla ne markkinahintaisiksi ja keskittämällä niiden hankinnan. Hankinnan kasvaneesta mittakaavasta seuraa todennäköisesti tarve kasvattaa myös ostopalveluiden mittakaavaa, eli esimerkiksi taloushallintoa ei ostettaisi kahdeksalta eri toimijalta vaan yhdeltä. Erityisesti kuntaorganisaatioilta aiemmin ostettujen palveluiden kustannusten aiempaa tarkempi tunnistaminen aiheuttaa niihin todennäköisesti nostopainetta. Toisaalta yksikköhintojen löytäminen helpottaa myös muita yksiköitä tehostamaan toimintaansa ja sen kautta vähentämään samaista painetta.

Yhtiön ostaessa palveluita ulkopuolisilta tulee ottaa huomioon uudet julkisista hankinnoista annetut direktiivit 2004/17/EY ja 2004/18/EY. Direktiivit olisi tullut saattaa voimaan osaksi kansallista lainsäädäntöä 31.1.2006 mennessä, ja Suomessa hallituksen esitys uusiksi hankintalaeiksi annettiin keväällä 2006. Lait tulevat voimaan vuoden 2007 alusta.

Yhtiön toimintaa koskien on odotettavissa, että sidosyksikköhankinnan (in-house) edellytykset täyttyvät eikä hankintalainsäädännön kilpailuttamisvelvoitetta tarvitse soveltaa kun

- osakaskunnat ostavat vesihuoltopalvelut yhtiöltä
- yhtiö ostaa palveluntuotantoon kuuluvia tehtäväkokonaisuuksia osakkailtaan
- yhtiö ostaa tehtäväkokonaisuuksia osakkaiden omistamilta kolmansilta oikeushenkilöiltä (lähinnä kuntayhtymä tai osakeyhtiö)

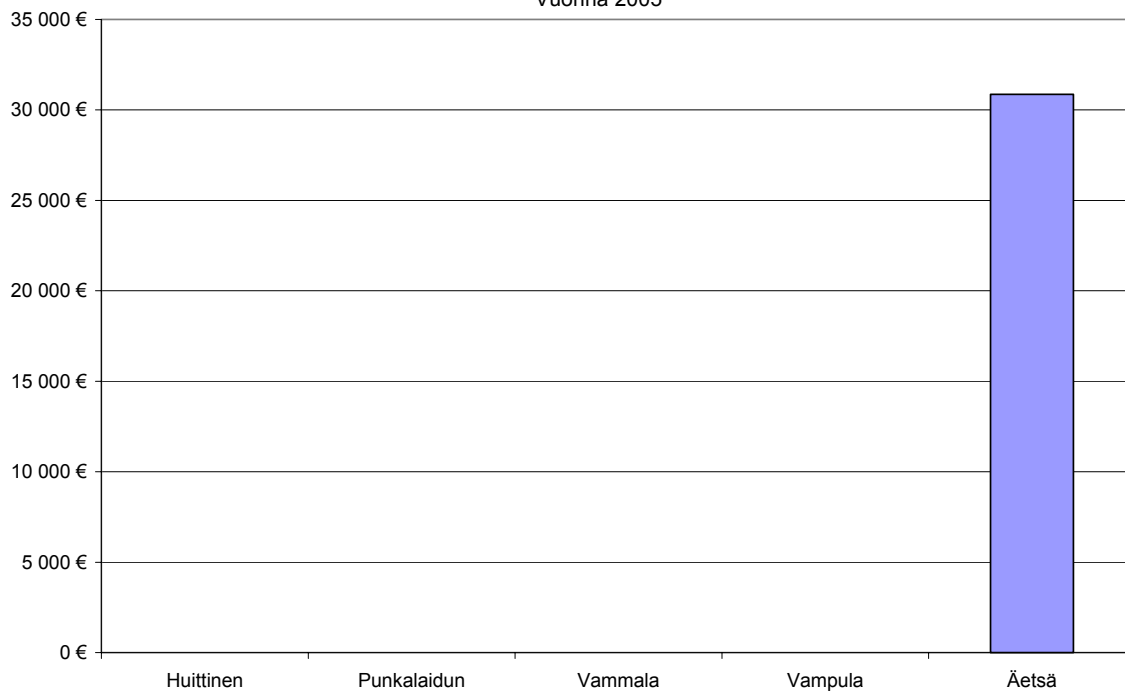
jos yhtiö ja kolmas oikeushenkilö

- eivät myy palvelujaan kuin vähäisessä määrin markkinoilla eli osakaskuntiensa ulkopuolella,
- ovat molemmat vähintään samojen kuntien omistuksessa ja valvonnassa,
- eikä kummassakaan ole lainkaan mukana yksityistä omistusta.

Jos olosuhteet poikkeavat puolin tai toisin yllä mainitusta, palveluiden ristiin ostaminen ilman avointa kilpailutusta tulee kiistanalaiseksi. Tällöin tulkintaa joudutaan pahimmassa tapauksessa hakemaan EY-tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, joka etsii sidosyksikköhankintojen osalta edelleen täsmällistä muotoaan.

OSTOPALVELUT OMALTA KUNNALTA

Vuonna 2005

Kuva 16. Vesihuoltolaitosten ostopalvelut isäntäkunniltaan v. 2005.

8 ALUSTAVA RAHOITUSSUUNNITELMA

Seuraava alustava rahoitussuunnitelma on suuntaa-antava esimerkki, jossa tuodaan esiin keskeiset vaihtoehdot aloittavan yhtiön perustamisen yhteydessä tapahtuvan omaisuuden siirron ja sitä seuraavan yhtiön varsinaisen toiminnan rahoittamiselle. Molempiin vaiheisiin liittyen on tehtävä useita periaatteellisia linjauksia, jotka kaikkien kuntien on perustamisasiakirjoissa hyväksyttävä. Linjaukset siis tarkennetaan vasta tämän hankkeen mahdollisissa seuraavissa vaiheissa mukana olevien kuntien kesken. Tässä suorite- tussa laskennassa on käytetty muualla tehtyjen vastaavien selvitysten peruseriaatteita.

8.1 Aloittava tase

Vastaavaa

Alueellinen Vesi Oy ottaa vastaan Huittisten ja Vammalan kaupungeilta sekä Punkalaitumen, Vampulan ja Äetsän kunnilta näiden koko vesihuolto-omaisuuden, lukuun ottamatta hulevesiverkostoja. Laitosten maapohjat eivät sisälly luovutukseen, vaan ne vuokrataan yhtiölle pitkäaikaisin sopimuksin.

Luovutettava omaisuus arvostetaan käypään arvoonsa edellä kuvatulla nykykäyttöarvomenetelmällä. Arvostuksessa käytetyillä oletuksilla taseen vastattaviin kirjattava käyttöomaisuuden arvo on vuoden 2007 lopussa noin 26,2 milj. € eli noin 6 milj. € suurempi kuin vuoden 2005 kirjanpitoarvo.

Nykyarvoja käytettäessä arvonnousu kasvattaa poistoja periaatteessa samassa suhteessa. Koska laitoksen investointien tasoa täytyy nostaa nykyisestä pysyvästi, aloittava poistotaso kannattaakin asettaa tietoisesti korkeahkoksi. Tällöin ainakin vaadittava perusinvestointitaso pystytään rahoittamaan poistoilla.

Maaliskuussa 2006 selvitystyönsä päätökseen saanut, valtiovarainministeriön ylijohtaja Lasse Arvelan johtama yritysverotuksen kehittämistyöryhmä puuttuu kuitenkin suosituksissaan myös voimassa oleviin poistokäytäntöihin. Vaikka työryhmän ehdotusten läpimeno ei ole suinkaan selvä ja elinkeinoelämä sitä osittain vastustaa, yksi keskeinen ehdotus koskee hyödykeryhmittäisiä enimmäispoistoprosentteja. Ehdotuksen mukaan sovellettaessa jäännösarvopoistoa taloudelliselta vaikutusajaltaan yli 40 vuoden rakenteisiin, esim. vesihuoltoverkostoihin, enimmäispoistoprosentti olisi 3,75 %. Tällä hetkellä voimassa oleva kirjanpitolautakunnan kuntajaoston suositus vuodelta 1996 suosittelee vastaavaksi menojäännös-poistotasoksi 7-10 %.

Jos Arvelan työryhmän ehdotukset etenevät, ne kirjautuvat lakimuutoksiksi vuosien 2007 ja 2008 alusta alkaen. Aloittavalle yhtiölle tämä merkitsisi pitkälti arvonkorotuksen neutraloitumista puoliintuneen poistotason ansiosta, eli raskas tase ei vaikuttaisi laitoksen tuloksentekeykyyn tuloslaskelman näkökulmasta samassa suhteessa.

Vastattavaa

Taseen rahoituksesta päättäminen on vesihuoltoyhtiön muodostamisen tärkein yksittäinen päätös, joka vaikuttaa yhtiön kaikkiin toimintaedellytyksiin sen koko olemassaolon ajan. Esimerkkilaskennassa aloittavassa taseessa pyritään osakepääomalla rahoittamaan koko vastaanotettava omaisuus. Toinen vaihtoehto olisi rahoittaa vain osa vastaanotettavasta omaisuudesta osakepääomalla ja loput suurimpien osakkaiden, Huittisten, Vammalan ja Äetsän, yhtiölle myöntämällä lainalla. Kummassakaan tapauksessa omaisuuden siirtoon liittyen ei siis todellisuudessa siirry välittömästi lainkaan rahaa suuntaan eikä toiseen.

Huomattavaa on, että yhtiön aloittaessa toimintansa Vammalan ja Punkalaitumen aiemmin laitoksestaan saama peruspääoman tuotto loppuu, kun sen luovuttama vesi- ja viemärlaitoksen omaisuus tuodaan yhtiöön kokonaan apporttina. Käytännössä tilanne on Punkalaitumenkin kohdalla parannus verrattuna vuoteen 2005, sillä sen nostama tuloutus oli tuolloin itse asiassa kokonaan virtuaalista ja kunta päinvastoin subventoi laitostaan. Muiden osakaskuntien tilanne ei muutu nykyisestä, sillä ne eivät tulouta vesilaitokselta kunnalle tälläkään hetkellä.

Omaisuutta luovuttavilla kunnilla siirtohetkellä olevat laitoksiinsa kohdistetut ulkopuoliset velat voidaan siirtää yhtiölle, jolloin niiden arvo vähennetään luovutettavan omaisuuden arvosta. Suunnittelun alueen kunnista Punkalaitumella, Vammalalla ja Äetsällä on ulkopuolisia velkoja, mutta Äetsän velat eivät siirry yhtiölle. Lyhennyssuunnitelman mukaan Punkalaitumen velkojen arvo on noin 2.000 € ja Vammalan velkojen arvo noin 2,58 milj. € vuoden 2008 alussa.

Jos jollakin siirrettävistä laitoksista on luovutushetkellä taseissaan siirto- ja palautuskelpoisia liittymismaksuja, ne kuuluvat vieraaseen pääomaan ja siirtyvät uudelle yhtiölle siirtohetken mukaisesta arvostaan. Näin liittymismaksut vähentävät siirtyvän apportin määrää. Vuoden 2005 lopussa näitä liittymismaksuja oli yhteensä noin 0,6 milj. €.

Taulukko 11. Aloittava tase 1.1.2008. Arvio, tuhatta euroa.

VASTAAVAA	34 066	VASTATTAVAA	34 066
Aineettomat hyödykkeet	0	Osakepääoma	26 237
Aineelliset hyödykkeet	28 853	Vieras pääoma	7 461
- Maa- ja vesialueet	0	- Siirretyt vanhat lainat	2 919
- Rakennukset	6 145	- Uudet rahalaitoslainat	2 700
- Kiinteät rakenteet ja laitteet	20 495	- Omistajalainat kunnilta	0
- Koneet ja kalusto	2 370	- Liittymismaksut	646

Taulukko 12. Luovutettava omaisuus (arvio) ja osakejakauma.

NETTOKAUPPAHINNAT			1 000 €			APPORTTI JA LAINAOSUUS				1 000 €			
	Luovutus	Osuus	Osakejakauma/				Apportti	Osuus	Laina				
Huittinen	7 947	34,46 %	Huittinen	7 947	34,46 %								
Punkalaidun	2 746	11,91 %	Punkalaidun	2 746	11,91 %								
Vammala	7 274	31,54 %	Vammala	7 274	31,54 %								
Vampula	314	1,36 %	Vampula	314	1,36 %								
Äetsä	4 780	20,73 %	Äetsä	4 780	20,73 %								
	23 061	100,00 %	yhteensä	23 061	100,00 %			0,000					
			osuus	100,00 %				0,00 %					

8.2 Investointiohjelma

Kuntien investointiohjelmien ja kehittämissuunnitelmien perusteella yhtiön investointitarpeen arvioidaan olevan noin 2,9 milj. € vuodessa jaksolla 2008-2015 (Taulukko 7). Tämä investointitaso on 0,7 milj. € suurempi kuin nykyinen investointitaso ja noin kaksinkertainen nykyiseen poistotasoon nähden. Tärkeimmät syyt kohoavaan investointitasoon ovat Vammalan pohjavesihanke, Punkalaitumen ja Vampulan jätevesien käsittelyn keskittäminen Huittisiin, Vammalan jätevedenpuhdistamon saneeraus sekä verkostojen vaatimat saneeraukset ja niiden laajentaminen.

Yhtiön toiminnan alkuvuosien investoinnit rahoitetaan osin lainalla ja osin poistoilla, joiden taso kohoaa sekä omaisuuden siirrossa tapahtuvan arvonnousun että investointien myötä.

Vakiotasollaan investoinneilla on aina myös tuloseuraamus. Laajentuva verkko tuo yhtiölle lisää uusia asiakkaita, mistä seuraa toimintavolyymien sekä liikevaihdon kasvua. Verkoston saneerausinvestoinnit taas vähentävät vuotovesiä ja tuottavat säästöjä mm. kemikaali- ja sähkökuluissa. Näin verkostoissa sekä uus- että saneerausinvestoinneilla on periaatteessa suora yhteys laitoksen tuloksellisuuteen.

8.3 Taloudellinen ennuste

Yleistä

Laskennan yleisenä lähtökohtana ovat vesihuoltolain (119/2001) 18 § ja 19 §, joiden mukaan vesihuollon maksujen tulee pitkällä aikavälillä kattaa vesihuoltolaitoksen kustannukset ja investoinnit ja maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle. Laitoksen taloudenpidossa tämä tarkoittaa pitkällä tähtäimellä tarkastelujakson yli positiivisena pysyvää kumulatiivista kassavirtaa eli yhtiön kassaa.

Laskenta on periaatteessa toteutettu käänteisessä järjestyksessä: ensin on arvioitu tulevat investointitarpeet ja käyttökustannusten kehitys, sitten niiden kattamiseen tarvittava liikevaihto ja lopuksi liikevaihdon rakenne eli taksat.

Laskenta on ulotettu vuoteen 2020, mutta uusimuotoiselle yhtiölle lähinnä ensimmäisten 7-8 vuoden tapahtumia puhdistamoinvestointien toteuttamiseen asti voi pitää aidosti perusteltuina. Loppujakson tarkastelu on kuitenkin tarpeen lainataakan kevenemisen seuraamiseksi.

Toimintakulut

Toimintakulujen lähtötasoksi oletetaan nykytasoa ja kaikkia toimintakuluja koskevaksi vuotuiseksi inflaatioksi 2 %. Uusinvestointien arvioidaan kasvattavan vuosittaisia kustannuksia aluksi 0,30 % hankintahinnastaan ja tämän jälkeen kehittyvän inflaation mukaisesti. Koko tarkastelujaksolla uusinvestointien vaikutus vuotuisiin toimintakuluihin arvioidaan kuitenkin suurimmillaankin noin 101.000 euroksi.

Kaikkiaan aloittavat toimintakulut ovat noin 2,73 milj. €.

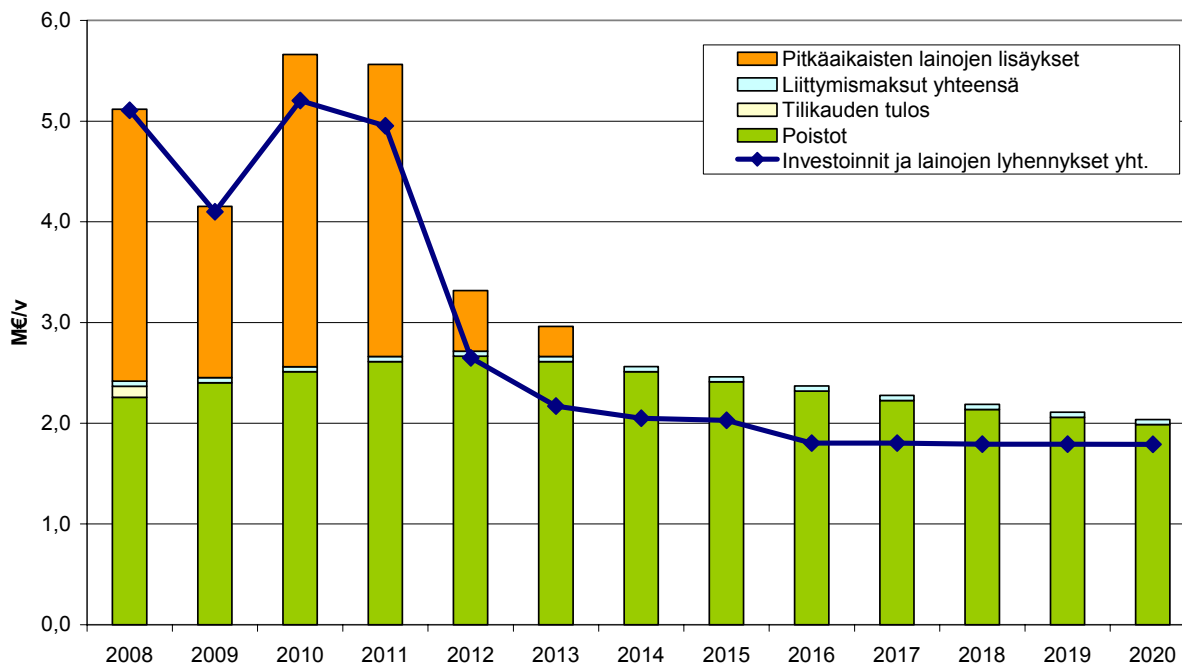
Poistot

Poistotasoiksi valitaan rakennuksille ja rakennelmille tasapoisto 30 vuotta, muille kiinteille rakenteille ja laitteille (käytännössä verkostoille) menojäätännöspoisto 10 % sekä koneille ja laitteille tasapoisto 10 vuotta. Aloittavat poistot ovat yhteensä noin 2,26 milj. € ja ne kuluvat kokonaisuudessaan investointeihin. Käytännössä poistoilla ei pystytä rahoittamaan investointeja.

Korko- ja rahoituskulut

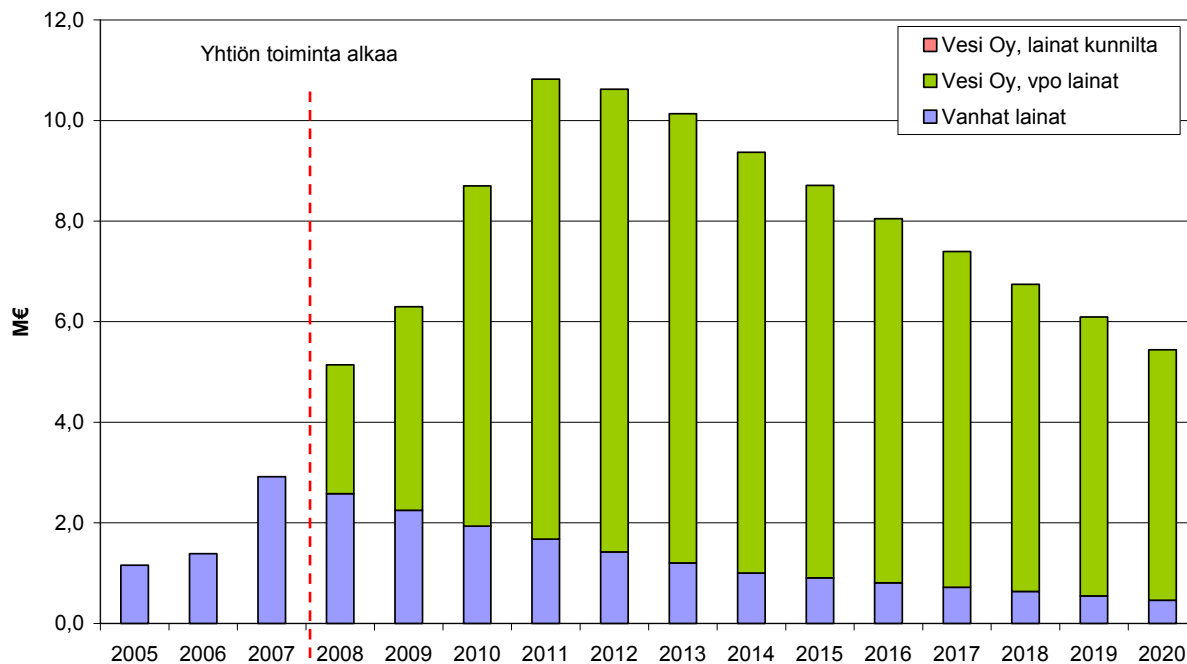
Yhtiö joutuu ottamaan rahalaitoslainoja investointien rahoittamiseksi. Niiden hoitoajaksi on oletettu 20 vuotta ja kokonaiskoroksi 5 %. Lainojen takaus on oletettu hoidettavaksi kuntien omistusosuuksien suhteessa. Kaikkiaan yhtiön korkokulut rahalaitoslainoista ovat toiminnan aloitusvuonna noin 218.000 €/v ja suurimmillaan vuonna 2012 noin 510.000 €.

INVESTOINTIEN RAHOITUS JA LAINOJEN LYHENNYKSET

Kuva 17. Investointien rahoitus ja lainojen lyhennykset.

YHTIÖN LAINAT 31.12.

Kuva 18. Yhtiön lainat 31.12.

Taulukko 13. Tuloslaskelma 2008. Arvio, tuhatta euroa.

LIKEVAIHTO	5 414
<u>Toimintamenot</u>	<u>- 2 727</u>
- Materiaalit ja palvelut	- 1 758
- Henkilöstökulut	- 956
- Lisäykset uusinvestoinneista	- 13
Poistot	- 2 258
Liiketoiminnan muut kulut	-63
LIKETULOS	367
Korkokulut	- 218
Verot	39
TILIKAUDEN TULOS	110

Verot

Yhtiö maksaa ylijäämästään yhteisöveron 26 %. Pitkän aikavälin tavoitteena on minimoida veronmaksu pitämällä tulos mahdollisuuksien mukaan lähellä nollaa. Koska yhtiön tuotot tulevat lähes yksinomaan liikevaihdon kautta (koska sen lisäksi ei saada merkittäviä liittymismaksutuloja), tilikauden tuloksen säätely tehdään aluksi asettamalla poistot sopivalle tasolle. Yhtiön edun mukaista on aloittaa tietoisesti suhteellisen korkeilla poistotasolla.

Tuloslaskelman ulkopuoliset erät

Merkittävimmät tuloslaskelman ulkopuoliset erät ovat investoinnit (1,1-4,8 milj. €/v) ja lainojen lyhennykset (0,4-0,8 milj. €/v). Tuloslaskelman ulkopuolelta tuleviksi liittymismaksuiksi sen sijaan oletetaan vain 50.000 € vuodessa.

Mainitut tuloslaskelman ulkopuoliset erät ovat merkittäviä, koska laitoksen talouden ohjaus tapahtuu kassavirran kautta. Tuloslaskelmassa esitettävä positiivinen tilikauden tulos ei siis itsessään riitä osoittamaan talouden olevan tasapainossa.

Liikevaihto

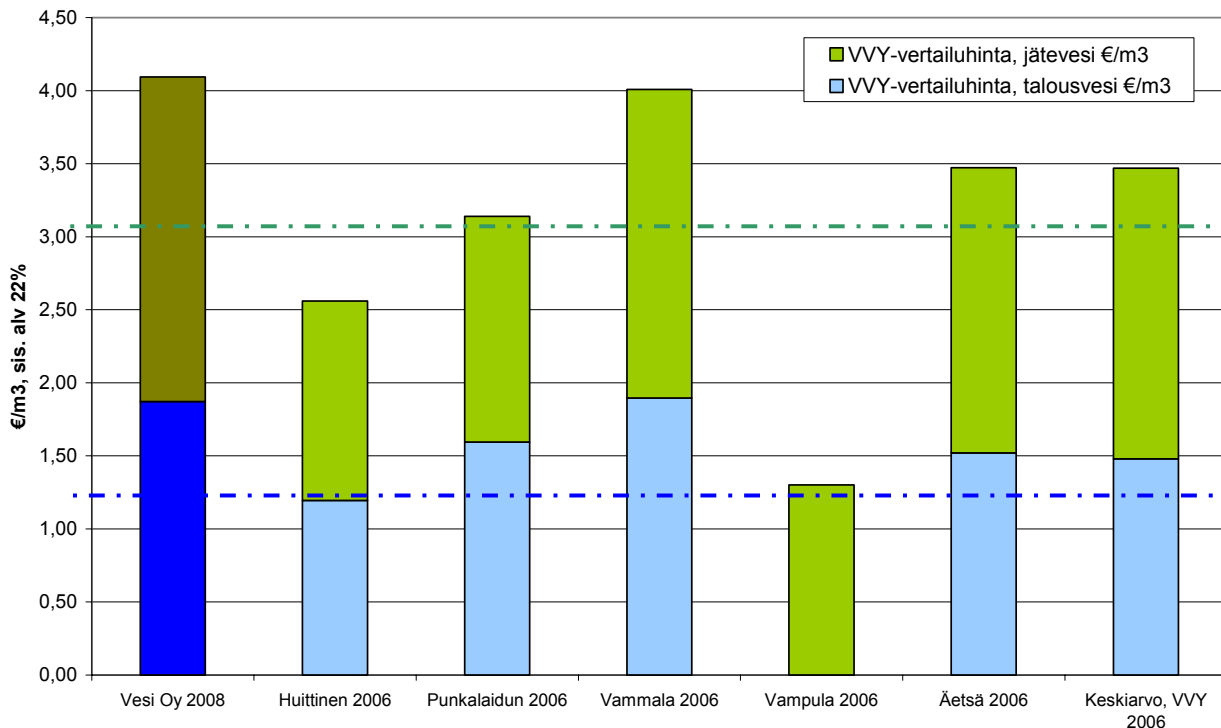
Ennustettu liikevaihto ohjautuu yhtiön kassan positiivisena pitämisen kautta ja se koostuu käyttömaksuista. Tarvittaessa vuosikohtaista nettokassavirtaa on tuettu lainanotolla. Käyttömaksut ovat arvonlisäverollisia (alv 22 %). Liittymismaksut eivät ole siirto- ja palautuskelpoisina arvonlisäverollisia, vaan ne merkitään taseen vieraaseen pääomaan omaksi eräkseen. Liittymismaksut eivät siis näy tuloslaskelmassa, vaan rahoitus- ja kassavirtalaskelmassa.

Kustannusten ja investointien rahoittamiseen vaadittava liikevaihto saadaan kerättyä nostamalla Vammalan vuoden 2006 hintatasoa 2 % toiminnan aloitusvuonna.

Käyttömaksut on vesihuoltolain mukaisesti oletettu samoiksi koko alueella ja kaikille asiakkaille. Myös perusmaksut on laskennassa oletettu samoiksi koko suunnittelualueella. Perusmaksuja eriyttämällä voidaan kuitenkin halutessa kohdistaa vesihuollon kustannuksia tarkemmin aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

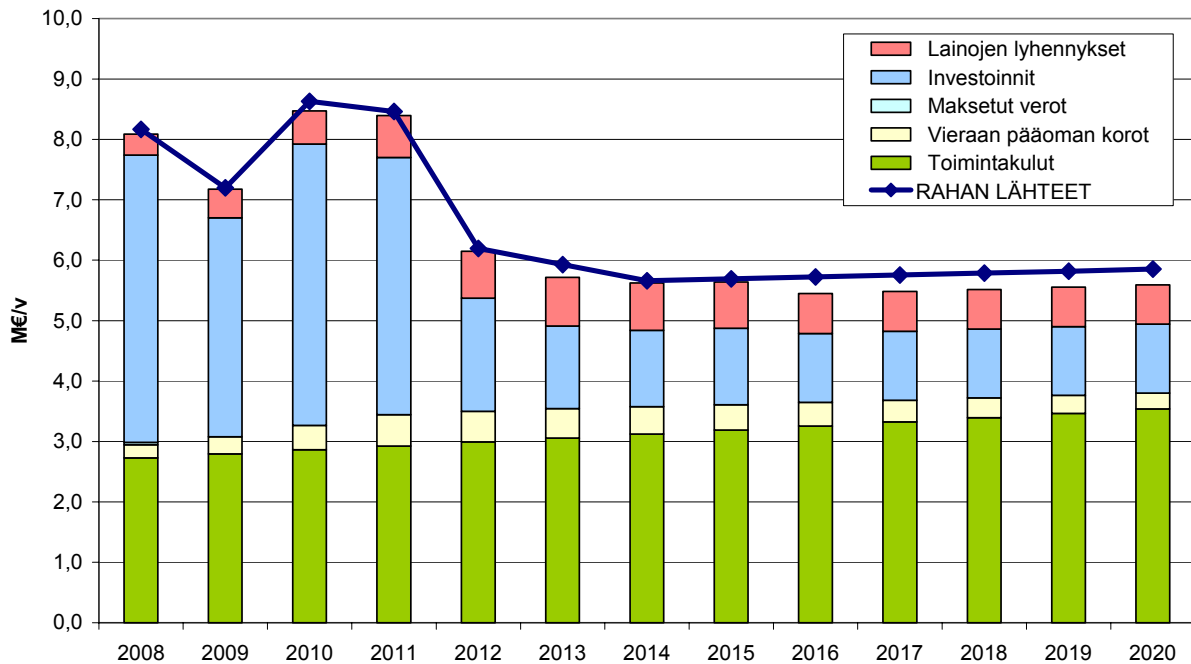
Kun laitosten nykyisten liikevaihtojen summa on 4,4 milj. €, vuonna 2008 aloittavan liikevaihdon on oltava suuruusluokkaa 5,4 milj. €.

Kokonaisuutena näyttää siltä, että investoinnit tulevat Vammalaa lukuun ottamatta kasvattamaan vesihuollon kustannustasoa tämän hetkiseen tasoon verrattuna merkittävästi. Valtakunnalliseen kustannustasoonkin nähden taksat ovat korkeahkot.

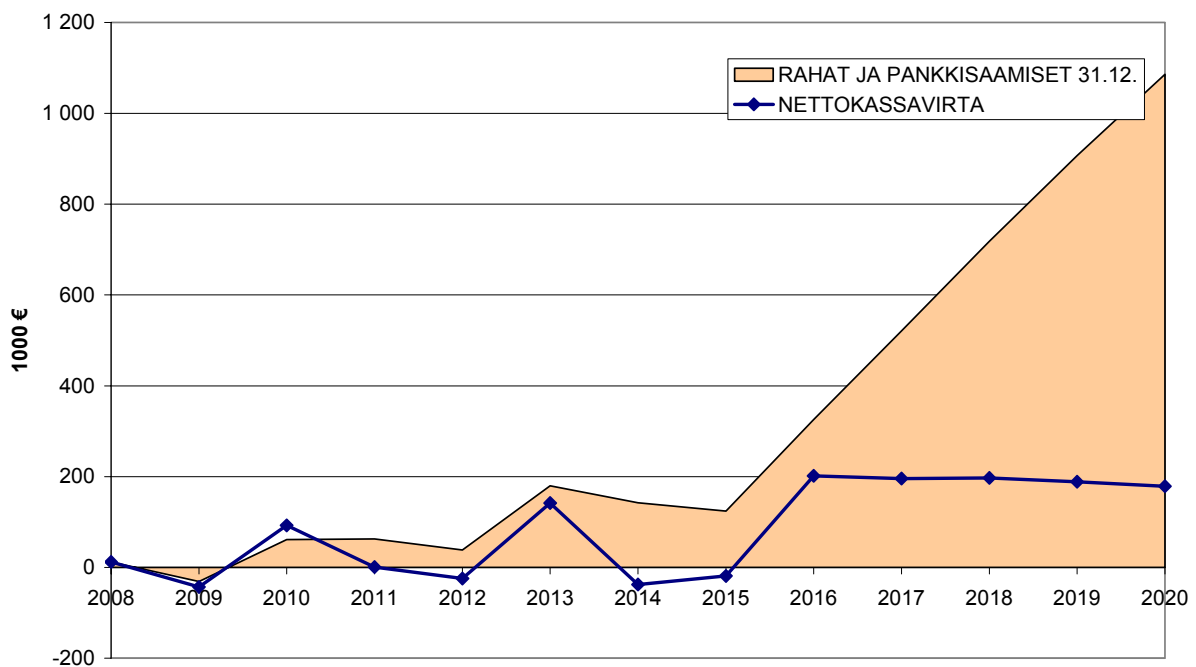
Kuva 19. Alueellisen Vesi Oy:n taksataso esimerkkilaskennan oletuksin sekä alueen vesihuoltolaitosten hinnat 1.6.2006.

KASSAVIRTAENNUSTE

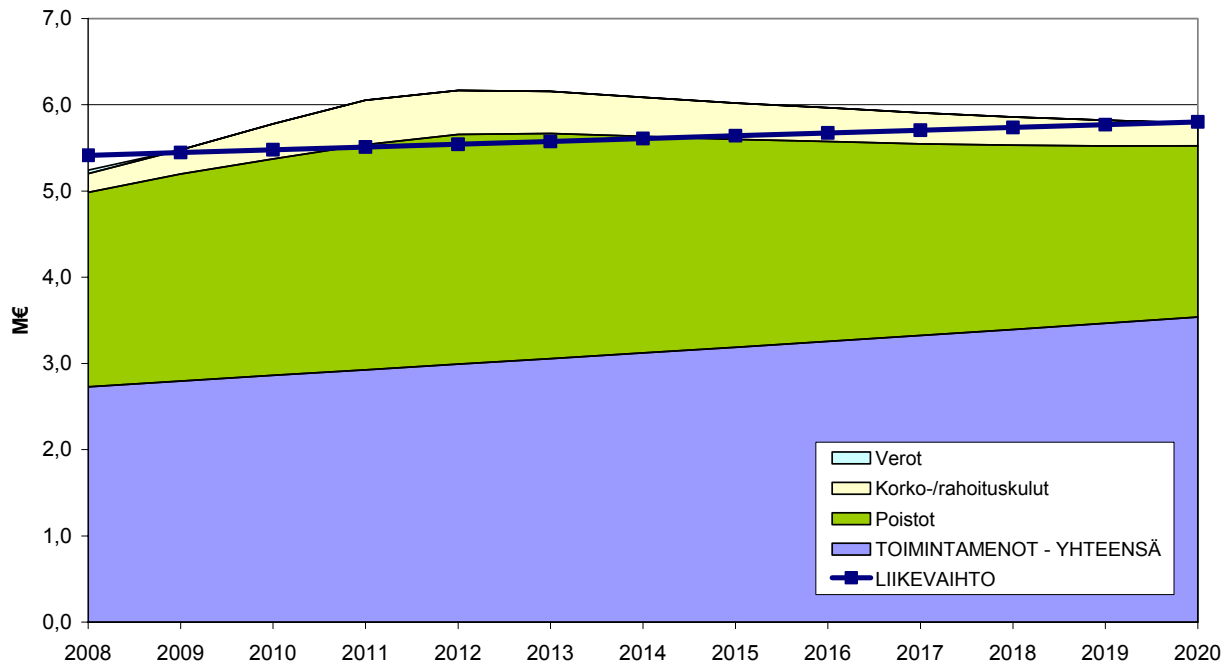
Kuva 20. Kassavirtaennuste.

KASSAVIRTAENNUSTE

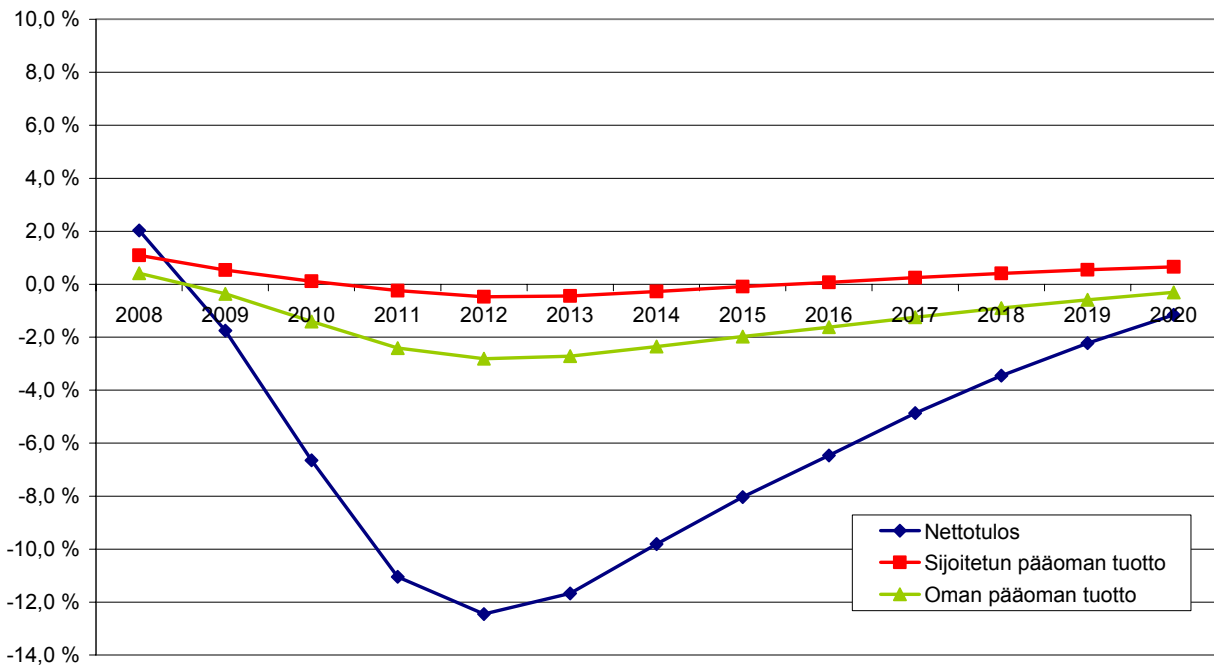
Kuva 21. Kassavirtaennuste.

TULOSLASKELMAENNUSTE

Kuva 22. Tuuloslaskelmaennuste.

KANNATTAVUUSENNUSTE

Kuva 23. Kannattavuusennuste.

9 NELJÄN KUNNAN YHTIÖN SWOT

9.1 Yhtiön vahvuudet ja haasteet

Aloittavaan yhtiöön liittyviä vahvuuksia ja mahdollisuuksia sekä toisaalta haasteita on syytä tarkastella itse yhtiön ja toisaalta osakaskuntien näkökulmasta.

Yhtiön selvin vahvuus on toiminta koko vesihuollon toimitusketjun laajuudessa siten, että laitoksia ja verkkoja omistaa ja operoi vain yksi yhtiö. Samalla se vastaa ulospäin kaikesta asiakaspalvelusta ja viranomaisyhteistyöstä. Yhtiö on lainsäädännön, yhtiöasiakirjojen sekä osakkaiden keskinäisten sopimusten alaisuudessa taloudellisesti itsenäinen ja läpinäkyvä mutta samalla selvin mekanismein omistajiensa ohjattavissa. Toiminnan mittakaava on nykyisten laitosten kokoon verrattuna selvästi parempi myös kehittämiseen ja se mahdollistaa optimoinnin eri toimintojen välillä. Mittakaavaetu antaa mahdollisuuden syventää ammattitaitoa kaikilla toiminnan tasoilla sekä hoitaa esimerkiksi päivystykset nykyistä kattavammin. Uusia keinotekoisia rajapintoja ei synny, vaan niitä puretaan, ja jäljelle jäävistä rajaehdot ja tavoitteet kirjataan sopimuksiin.

Kunnan näkökulmasta vesihuollon operatiivinen vastuu siirtyy kuntaorganisaation ulkopuolelle erilliseen asiantuntijayksikköön, jossa alueen osaaminen yhdistyy. Vesihuollon investoinnit siirtyvät yhtiölle, irti kunnan budjetista. Mittakaava- ja keskittämisetujen kautta yhtiöllä on nykyistä paremmat mahdollisuudet keventää vesihuoltopalveluista kulluttajille kohdistuvaa kustannuspainetta. Yleisemmällä tasolla yhtiö on konkreettinen esimerkki todellisesta ylikunnallisesta yhteistyöstä.

Yhtiön haasteena on säilyttää ja kehittää yhteyttä kuntien maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen. Samoin yhtiö tulee ainakin alkuun ostamaan tukitoimintoja osakkaidensa tuotanto-organisaatioilta, jotka ovat siis riippuvuussuhteessa yhtiöstä. Keskinäinen ostopolitiikka on selkeytettävä jo etukäteen ottaen huomioon uuden hankintalain määritelmät mm. erityisaloista ja sidosyksikköhankinnoista.

Suunnittelualueen vesihuollon suurin haaste ei kuitenkaan ole tulevissa yhtiöjärjestelyissä, vaan väistämättä kasvavassa investointitahdissa verkostojen saneerauksesta ja jätevedenpuhdistuksen tehostamisesta johtuen. Investoinnit parantavat vesihuollon palvelutasoa, mutta aiheuttavat myös suurimmassa osassa suunnittelualuetta välittömän nostopaineen palveluiden hintoihin. Hinnankorotusten perimmäisistä syistä tiedottamiseen onkin syytä panostaa.

9.2 Yhtiön talousennusteen herkkyyshanalyysi

Laaditulle talousennusteelle on lopuksi tehty herkkyyshanalyysija käyttäen muuttujina palveluihin liittyneiden asukkaiden määrää, myyntiä suurasiakkaille sekä laitoksen investointitahdia. Vertailutasona on perus- ja käyttömaksuista omakotitalolle muodostuvat vuotuiset kustannukset: noin 682 €/v jaksolla 2008-2020.

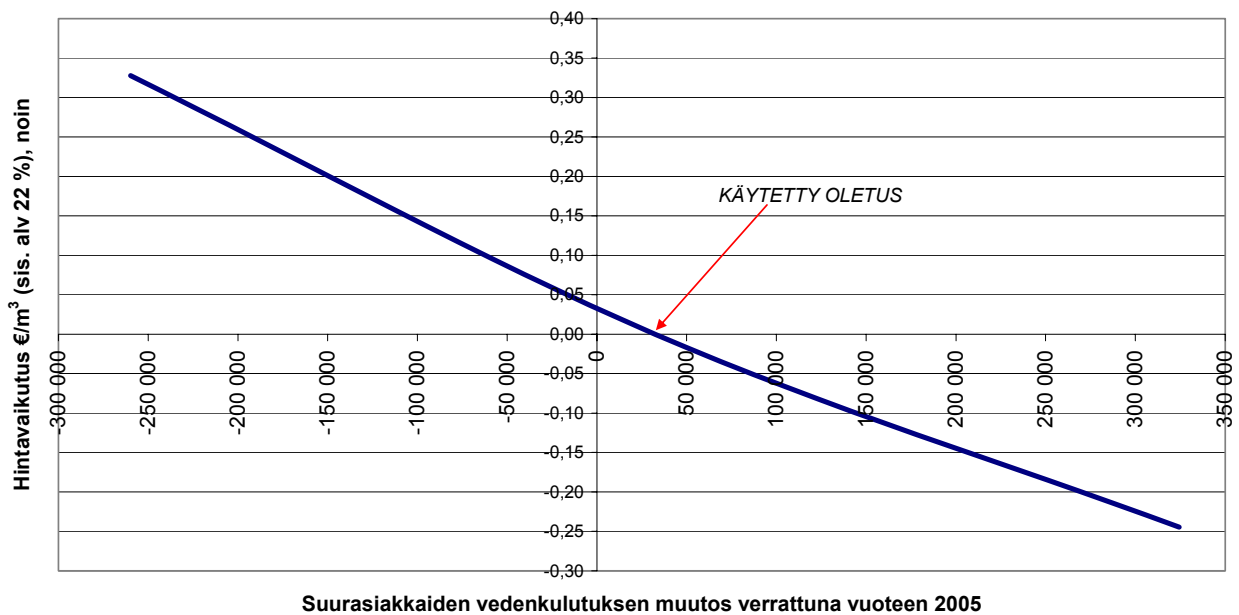
Tuhannen asukkaan muutos vuoden 2020 vesijohdon liittyjä määrässä aiheuttaa noin 5,5 €/ok-talo/v hintavaikutuksen tarkastelujaksolla 2008-2020. Jätevesiviemärin liittyjä määrässä vastaava muutos vuonna 2020 aiheuttaa noin 10,8 €/ok-talo/v muutoksen hintoihin. Molempien muutosten hintavaikutus on siis pieni.

Suurasiakkaiden ostaman veden määrässä 100.000 m³ vaiheittainen leikkaus vuoteen 2020 mennessä nostaa keskiverto-omakotitalon vuotuisia kustannuksia noin 28 €. Herkkyystarkastelussa on oletettu, että samalla laskutettu jätevesimäärä muuttuu nykyisessä suhteessa veden myyntiin. Teollisuuden vedenkäytön vähittäinen tehostuminen vaikuttaa siis yhtiön taksatasoon jo havaittavasti. Vielä suurempi hintavaikutus olisi kuitenkin esimerkiksi Saarioinen Oy:n vedentarpeen nopealla muutoksella. Vastaava 100.000 m³ kertaleikkaus suurasiakkaiden veden myynnissä jo vuonna 2008 nostaisi omakotitalon vuotuisia kustannuksia keskimäärin 32 €.

Jos yhtiön investoinnit ovat 100.000 €/v suuremmat kuin laskennassa on nyt oletettu, sen hintavaikutus on noin 19 €/ok-talo/v. Laskentatuloksia tarkasteltaessa onkin muistettava pohjana käytettyjen investointiohjelmien epävarmuus koskien kolmen suurimman kunnan jätevedenkäsittelyn järjestämistä sekä osittain myös haja-asutusalueen vesihuollon järjestämistä.

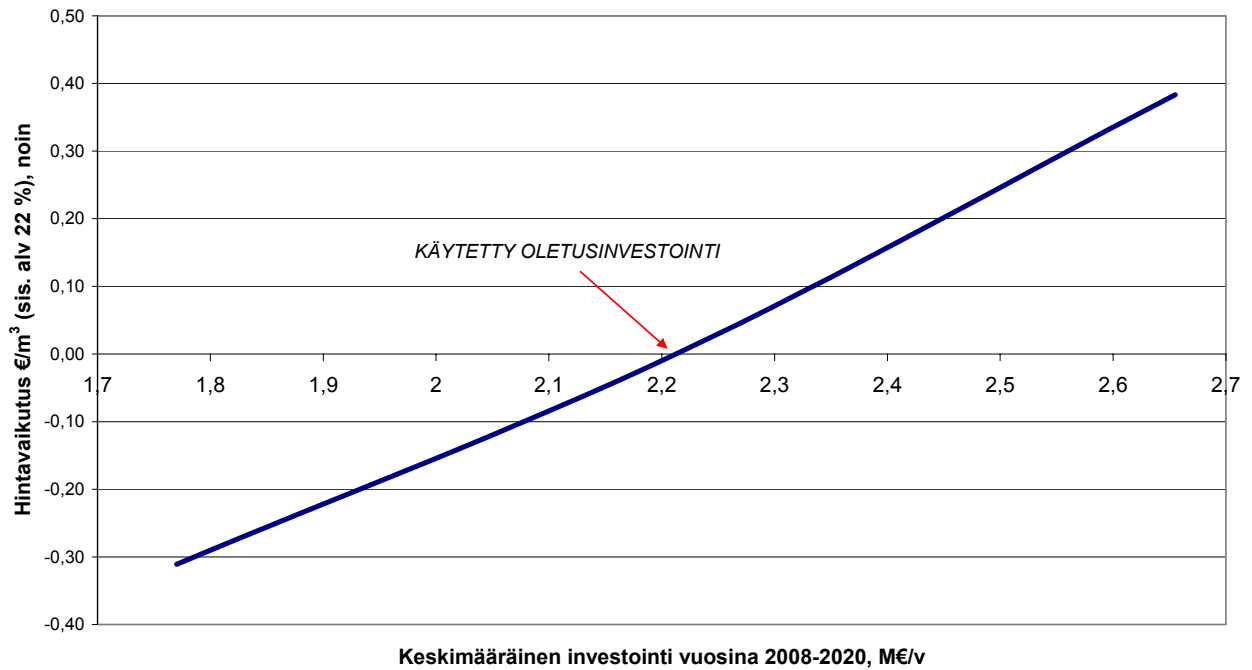
HERKKYYSANALYYSI

Suurasiakkaiden veden kulutuksen muutos 2008-2020
0 = vuoden 2005 kulutus = 697.780 m³

Kuva 24. Suurasiakkaiden volyymin muutoksen vaikutus kuluttajahintoihin.

HERKKYYSANALYYSI

Kuva 25. Keskimääräisen vuotuisen investointitason vaikutus kuluttajahintoihin.

10 SUOSITUS ETENEMISEKSI

Tämä selvitys on laadittu kuvaamaan viiden tilaajakunnan perustaman alueellisen vesi- huolto-osakeyhtiön perustamista ja toimintaa yleisellä tasolla. Rinnakkaisena on laadittu myös suppeampi työ, jossa Vammalan kaupunki ei ole mukana. Selvitystöiden aikana on käynyt ilmeiseksi, että alueen jakava maakuntaraja ja toisaalta kuntien eri vaiheissa olevat näkemykset jätevesiensä käsittelyn tulevaisuudesta saavat asian näyttämään hankalammalta kuin mitä se todellisuudessa on.

Koska lopullisesta alueellisesta järjestelystä ei voida tehdä täsmällisiä laskelmia ennen kuntien sitovia päätöksiä, molempia nyt valmistuneita raportteja voi pitää edelleen vain viitteellisenä kuvauksina tulevasta mahdollisesta yhtiöstä. Toisaalta kunnallisen päätöksenteon on näinkin merkittävässä, peruspalvelua koskevassa asiassa väistämättä edettävä vaiheittain – täysin valmista ja lopullista esitystä ei siis tässä vaiheessa olisi perusteltuaakaan tehdä. Yhteistyön ”oikea” muoto voidaan saavuttaa vain kuntien tiiviinä yhteistyönä. Ilman ylimpien virkamiesten ja luottamushenkilöiden keskinäistä luottamusta, hankkeeseen sitoutumista sekä jatkuvaa etenemisestä informointia ylikunnalliset konsulttiselvitykset ovat turhia ja päätöksenteon tulokset ennalta arvattavat.

Tätä taustaa vasten esitämme etenemiseen seuraavaa aikataulua. Esitystä noudattamalla kuntien ylin virkamies- ja luottamushenkilöjohto tulee varmasti asiasta informoiduksi ja keskusteluyhteys avataan; jätevesien käsittelyn vaihtoehtokustannukset tulevat jokaiselle kunnalle selkeästi auki kirjattua; yhteistyötä koskevat alustavat periaatelinjaukset kerätään kunnilta kirjallisina lausuntoina; ja jatkoon haluaville kunnille laaditaan viimeistellyt laskelmat sekä sopimusasiakirjat. Vasta viimeinen vaihe tuottaa täysin täsmällisen ja lopullisen tiedon varsinaiselle sitovalle päätöksenteolle:

- 3/2007** Tämä selvitys valmistuu. Henkilöstöinfo ja tiedotustilaisuus.
- 4-5/2007** Jätevesien käsittelyvaihtoehtojen selventäminen kuntakohtaisesti. Olemassa olevan suunnittelutiedon kerääminen ja tarvittaessa täydentäminen. Kuntakohtaiset arviot hintakehityksestä.
- 5/2007** Työkokous: kunnanjohtajat, tekniset johtajat, kunnanhallitusten ja -valtuustojen puheenjohtajat.
- 5/2007** Lausuntopyyntö kunnanhallituksille. Lähtötietoina tämä selvitys ja em. laskelmat. Lausuntopyynnön alustava sisältö:
 - i. Näkemyksenne kuntanne jätevesien käsittelyn tulevaisuudesta vuoden 2011 jälkeen.
 - ii. Näkemyksenne vesihuollon alueellisen yhteistyön muodosta ja maantieteellisestä laajuudesta vuoden 2009 jälkeen.
- 6-8/2007** Lausunnot.
- 9-11/2007** Jatkoon haluaville kunnille: lopulliset laskelmat, päivitetty liiketoimintasuunnitelma sekä yhtiöasiakirjat (n. 30 sivua). 4 x työryhmäkokous, 1 x työkokous kuntien johdolle.

- 12/07-2/08** Kunnanvaltuustojen sitovat päätökset.
- 4-7/2008** Osakeyhtiö perustetaan, hallitus nimetään, toimitusjohtaja valitaan.
- 5-12/2008** Valmistelujakso ennen toiminnan ja omaisuuden vastaanottoa.
- 12/2008** Arvonmäärittysten päivittäminen lopullisiksi.
- 1/2009** Yhtiö vastaanottaa vesihuolto-omaisuuden ja -liiketoiminnan.
- 2009-2011** Jätevesien johtamisen ja käsittelyn suunnitteluttaminen.
- 2011-2013** Investoinnit siirtolinjoihin ja jätevedenpuhdistamoihin.

Perusteluina esitykselle on seuraavaa:

- Aiemmissä teknisissä selvityksissä ei ole selkeästi käsitelty viiden kunnan tekemien, jätevesien puhdistusta koskevien päätösten keskinäisiä riippuvuuksia. Huittisten, Äetsän ja Vammalan päätökset vaikuttavat kaikki toisiinsa, vaikka ne olisivat kielteisiäkin. Tarvittavat tiedot ovat paljolti olemassa, mutta ne ovat ”hukkuneet” muun informaation joukkoon. Nyt niistä kerätään tiivis esitys yhtiöasian rinnalle.
- Jätevesien käsittelyn keskittäminen ei ole edellytys alueellisen yhtiön perustamiselle. Käsittelyn tulevasta kustannuksista vallitseva epätietoisuus voi kuitenkin aiheetta häiritä yhtiöstä tehtäviä päätöksiä.
- Olipa jätevedenpuhdistamoiden määrä vuonna 2015 mitä tahansa (yhdestä neljään kappaletta), aloittamalla 2009 yhtiö pääsee luontevasti toimimaan niiden keskitettynä suunnittelu- ja koordinoititahona.
- Lausuntovaiheessa tietoa jaetaan kuntiin ja saatavaa palautetta voidaan käyttää suoraan sopimuksiin kirjattavien periaatteiden luonnosteluun.
- Kokonaisuakataulu vastaa tyyppillistä ylikunnallista yhtiöittämisshanketta ja mahdollistaa hankkeen kehittämisen ja lisäselvitykset joustavasti eteen tulevien tarpeiden mukaisesti.

Suhteessa yllä olevaan esitykseen tämän raportin heikkous on muun muassa se, että kuntien määrä ei välttämättä ole sama kuin lopulta perustettavassa yhtiössä; investoinnit tulevat erityisesti jätevesien käsittelyn osalta todennäköisesti muuttumaan jo lausuntovaiheen tuloksena ja tämä tulee muuttamaan koko taloudellista ennustetta; ja näistä lopputuloksena yksinomaan tämän raportin pohjalta kunnat eivät millään vielä voi päättää yhtiön perustamisesta. Raportti on kuitenkin välttämätön yleiskuvaus, ja tarkennettuihin teknisiin tietoihin yhdistettynä myös riittävä pohja kuntien lausunnoille. Lausunnot taas ovat välttämättömät, jotta hankkeen valmistelua voidaan mielekkäällä tavalla ja keskeisiin seikkoihin pureutuen jatkaa. Lopuksi itse yhtiön vaiheistettu aloitus on läpinäkyvä niin kunnille, verottajalle kuin muillekin viranomaisille.

11 YHTEENVETO

Tausta

Tämä selvitys on laadittu Huittisten ja Vammalan kaupunkien sekä Punkalaitumen, Vampulan ja Äetsän kuntien toimeksiannosta apuvälineeksi kuntien alueella toimivien vesihuoltolaitosten mahdollisessa yhdistämisessä yhdeksi osakeyhtiöksi. Selvityksessä kuvataan vesihuoltolaitosten nykytila, määritetään laitosten vesihuolto-omaisuuden nykyarvot ja luodaan alueelliselle yhtiölle alustava liiketoimintasuunnitelma.

Vesihuollossa alueellisia järjestelyitä tarvitaan peruspalvelun laadun ja saatavuuden turvaamiseksi sekä kiristyvän lainsäädännön ja lupaehtojen asettamien vaatimusten täyttämiseksi. Erikoistuneet toiminnot keskittämällä varmistetaan osaamisen säilyminen, kehittyminen ja tulevaisuuden henkilöstön saanti sekä pystytään todennäköisemmin saattamaan säästöjä investoinneissa ja käyttömenoissa.

Yhtiön lähtökohdat

Huittisten ja Vammalan kaupungit sekä Punkalaitumen, Vampulan ja Äetsän kunnat perustavat alueelleen kokonaan omistamansa vesihuoltoyhtiön, joka aloittaa täysimittaisen toimintansa vuoden 2008 alusta. Yhtiön tehtävänä on huolehtia keskitetyn vesihuollon palveluista toiminta-alueellaan. Yhtiö omistaa koko vesihuoltoinfrastruktuurin ja vastaa kokonaisuudessaan sen operoinnista ja toimintoihin liittyvistä vastuista ja velvoitteista. Yhtiön asiakkaita ovat toiminta-alueen kiinteistöt sekä alueen merkittävät teollisuuslaitokset.

Osakaskuntien väestömääräksi arvioidaan vuoden 2008 alussa yhteensä noin 35.800 asukasta. Heistä noin 27.700 (81 %) on liittynään vesijohtoon ja noin 25.300 (71 %) viemäriin. Myydyn veden kokonaismääräksi ennustetaan ensimmäisenä toimintavuonna 1,93 milj. m³/v ja laskutetun jäteveden määräksi noin 1,52 milj. m³/v.

Käyttöomaisuus

Yhtiö omistaa ja operoi koko vesihuollon käyttöomaisuutta, jonka se vastaanottaa osakailtaan toiminnan alkaessa. Yhtiö omistaa 11 käytössä olevaa pohjavedenottamoita, kolme pintavesilaitosta sekä yhden varavedenottamona toimivan pohjavedenottamon. Vesijohtoverkoston kokonaispituus on 713 km. Siihen kuuluu 8 paineenkorotusasemaa ja 7 vesisäiliötä. Jätevesiviemäriverkoston kokonaispituus on 362 km. Siihen kuuluu 84 jätevedenpumppaamoita. Jätevedenpuhdistamoita on yhteensä 7.

Käyttöomaisuuden kokonaisnykyarvo on suoritettujen arvonmääritysten perusteella yhtiön aloittaessa noin 26,2 milj. €. Yhtiö vuokraa vedenottamoiden ja puhdistamoiden maapohjat kunnilta.

Henkilöstö ja hallinto

Yhtiöllä on toimintaa aloittaessa palveluksessaan kaikkiaan noin 27 henkilöä. Nykyisten laitosten henkilöstö siirtyy uuden yhtiön palvelukseen liikkeen luovutuksen periaatteiden mukaan ns. vanhoina työntekijöinä. Yhtiön hallinto järjestetään osakeyhtiölain mukai-

sesti. Ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous, jossa kunnat ovat edustettuina osakeosuuksiensa mukaisissa suhteissa. Sen alaisuudessa toimii yhtiön hallitus, jonka paikkajakauma sovitaan osakassopimuksessa. Hallitus valitsee edelleen toimitusjohtajan, joka vastaa operatiivisesta toiminnasta.

Yhtiön toiminta-ajatus ja eri osapuolten oikeudet, velvollisuudet ja keskinäiset suhteet kuvataan yhtiöjärjestyksessä ja osakassopimuksessa. Niille alisteisesti laaditaan useita sulautumis- ja siirtovaiheeseen liittyviä sopimuksia sekä mahdollisesti myös palvelu- ja ostosopimuksia. Yhtiön toiminnan jatkuvan seuraamisen ja ohjauksen välineitä ovat rakentamisohjelma ja liiketoimintasuunnitelma, jotka molemmat vahvistetaan säännöllisesti yhtiökokouksissa.

Talous

Laitosten käyttöomaisuus luovutetaan yhtiöön nykykäyttöarvostaan apporttina eli osakeita vastaan. Yhtiön osakepääomaksi on tässä laskelmassa oletettu 26,2 milj. €.

Yhtiön ensimmäisen vuoden toimintakuluiksi arvioidaan 2,73 milj. €, poistoiksi 2,26 milj. € ja rahoituskuluiksi 0,22 milj. €. Niinpä aloittavaksi liikevaihdoksi saadaan 5,41 milj. € ja tulokseksi 0,11 milj. €. Taloutta rasittavat alusta lähtien verkosto- ja jätevedenpuhdistamoinvestoinnit, keskimäärin 2,29 milj. € vuodessa.

Suositus

Tämä selvitys on yleiskuvaus vesihuollon ylikunnallisesta järjestämisestä suunnittelualueella. Raportin rinnalla on laadittu myös toinen suppeampi selvitys ilman Vammalan Vettä. Koska kaikkein kuntien laitoksilla on viimeistään vuoden 2010 jälkeen edessään jätevesien puhdistukseen tehtäviä valintoja, koska ne kaikki vaikuttavat toisiinsa ja koska selkeää vertailutietoa vaihtoehtoista ei ole kunnissa vielä käsitelty, tämän selvityksen rinnalle laaditaan kullekin kunnalle päivitetty yhteenveto jätevesien käsittelyn vaihtoehtoista.

Raportti ja tekninen yhteenveto lähetetään keväällä 2007 kuntiin lausunnoille. Lausuntojen perusteella jatkoon haluaville kunnille laaditaan syksyn aikana tarkennetut laskelmat yhtiöstä sekä luonnokset sen asiakirjoiksi. Päätösehdotus yhtiön perustamisesta tuodaan valtuustoihin vuoden 2008 alussa. Yhtiön perustetaan ja sen hallitus aloittaa valitsemalla toimitusjohtajan, joka valmistelelee varsinaisen toiminnan ja omaisuuden vastaanottamisen. Yhtiö aloittaa täysimittaisen toimintansa vuoden 2009 alusta.

Helsingissä 5.4.2007

Teemu Vehmaskoski
DI, projektipäällikkö

Riina Liikanen
TkT

Kiuru & Rautiainen Oy